

Årsrapport 2017

Lån & Spar Bank A/S | CVR-nr. 13 53 85 30

lån & spar

din personlige bank

Indhold

Til vores aktionærer	4
Din personlige bank	6
Årets højdepunkter	8
Opfølgning på forventninger til 2017 og forventninger til 2018	9

Ledelsesberetning 10-29

Hoved- og nøgletal 2013-2017	10
Forretningsmæssig udvikling i 2017	11-14
Strategi, vision og mission	15
Aktionærforhold	16
Regnskabsberetning	17-21
Risikostyring	22
Corporate Social Responsibility	23-24
Corporate Governance	25-26
Ledelse	27-28
Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen	29

Regnskab 30-89

Indhold	31
Resultat- og totalindkomstopgørelse	32
Balance	33
Pengestrømsopgørelse	34
Egenkapitalopgørelse	35
Noter	36-80
Ledelsespåtegning	81
Intern revisions erklæringer	82
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	83-86
Repræsentantskab	87
Lokalråd	88-89

Til vores aktionærer

2017 blev et godt og tilfredsstillende år for Lån & Spar Bank. Vi realiserede det bedste resultat i bankens historie og formåede samtidig ét år før tid at komme i mål med den første af vores målsætninger i strategien frem mod 2018 – nemlig at bringe basisindtjeningen op på 200 mio. kr. før nedskrivninger.

STOR KUNDETILGANG OG SOLIDE RESULTATER

Vi kom også vigtige skridt videre med de øvrige indsatsområder: Kundetilfredsheden blev løftet yderligere, så vi fortsat er blandt de to banker med de mest tilfredse kunder i Danmark. Samtidig har en fortsat vellykket digitalisering og automatisering af vores processer og systemer betydet, at vi har kunnet prioritere endnu flere ressourcer til at mødes med kunderne og give dem personlig og kompetent rådgivning. Det gør en forskel, og er med til at styrke Lån & Spars særlige profil i den intensive konkurrence.

BÆREDYGTIG FORRETNINGSMODEL SKABER VÆKST

Vi vil gerne fastholde, at vi er en særlig bank, som er funderet på stærke værdier og en forretningsmodel, hvor kunderne ejer banken gennem deres faglige organisationer, der samarbejder med os gennem vores loyalitetsbankkoncept. Det er en gensidigt værdiskabende model, hvor vi får adgang til en meget attraktiv kundegruppe. Til gengæld giver vi 5 % i rente på lønkontoen og andre særligt fordelagtige vilkår til de medlemmer af organisationerne, som vælger at samle deres bankforretninger hos os. Det bidrager til, at de faglige organisationer bliver endnu mere attraktive for deres medlemmer. Det er en god cirkel og en særdeles bæredygtig model, som også i 2017 har givet mange nye privatkunder i Danmark. Takket være en stor indsats fra vores medarbejdere og endnu mere effektive processer har vi formået at styrke kvaliteten og den gode kundebetjening yderligere på trods af det øgede aktivitetsniveau.

SOLID FORANKRING AF NY STRATEGI

Med udgangen af 2018 afslutter vi den igangværende strategiperiode. Derfor skal vi nu til at rette blikket fremad og igangsætte arbejdet med at forme strategien for banken frem mod 2023. Vi vil evaluere de seneste fem års indsats og resultater grundigt – og vi vil anlægge en ambitiøs tilgang til nye forretningsmæssige og finansielle mål. Vi lægger vægt på, at strategien bliver solidt forankret i organisationen med involvering af medarbejderne. Vi vil også opsamle erfaringer og input fra ledelseskredsen samt fra vores ejere og samarbejdspartnere, så vi har det optimale udgangspunkt for at fastsætte retningen og prioritere de kommende indsatsområder.

Vi har over de seneste år fået bekræftet, at vores forretningsmodel, med den personlige kundebetjening som omdrejningspunkt, er særdeles velfungerende. Vi har via vores loyalitetsbankkoncept i 2017 fortsat aktivitetsfremgangen og opnået en rekordhøj indtjening.

FORTSAT FOKUS PÅ DIGITALISERING OG GODE KUNDEOplevelser

Vi vil i det sidste år af strategiperioden fortsat prioritere de centrale fokusområder i vores strategi, som handler om kompetent rådgivning, tætte kunderelationer og gode kundeoplevelser – ligesom fortsat digitalisering skal sikre, at vi kan drive banken endnu mere effektivt og i overensstemmelse med kundernes behov, kravene til sikkerhed og fremtidens konkurrence. Det er også en forudsætning for, at vi kan fastholde ambitionen om både at tilbyde fordelagtige vilkår til vores kunder og udbetale udbytte til vores aktionærer. Videudvikling af samarbejdet med loyalitetsbankerne bliver en vigtig faktor i den fortsatte vækst og værdiskabelse – og høj kundetilfredshed vil være omdrejningspunktet for alt, hvad vi gør.

2018 er det sidste år i den nuværende strategiperiode, og vi vil arbejde intensivt på at komme et skridt nærmere vores ambitiøse mål med fokus på styrkelse af kunderelationerne og fortsat digitalisering. Samtidig vil vi rette blikket mod den kommende strategiperiode og sætte retningen for de kommende år.

Adm. direktør John
Christiansen (tv.) og
bestyrelsesformand
Anders Bondo
Christensen

BANE VEJEN MOD NYE MÅL

Vi har et spændende år foran os. Vi forventer, at markedsforholdene fortsat vil være præget af intensiv konkurrence, men at vi kan fastholde det gode momentum med fortsat vækst og vinde yderligere markedsandele. Vi har samtidig tillid til, at vores dygtige ledere og medarbejdere, også i det kommende år med stort engagement og målrettet indsats, vil fortsætte arbejdet på de strategiske indsatsområder, og i tæt

samarbejde med vores kunder og samarbejdspartnere skabe de optimale betingelser for at bringe Lån & Spar videre mod nye ambitiøse mål.

Anders Bondo Christensen
Bestyrelsesformand

John Christiansen
Adm. direktør

Din personlige bank

Kunder og produkter

I Lån & Spar betjener vi mere end 68.000 kunder, som har valgt at samle alle deres bankforretninger hos os. Vi lægger vægt på den tætte og personlige kundekontakt. Tilgangen af nye kunder sker primært via vores loyalitetsbanksamarbejde med en lang række faglige organisationer.

Vi tilbyder et bredt sortiment af sædvanlige bankprodukter og herudover en række produkter og ydelser inden for realkredit, kapitalforvaltning, investering, pension og forsikring.

Rådgivningscentre

Lån & Spars rådgivningscentre, erhvervsafdeling og kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou er omdrejningspunktet for den personlige og individuelle rådgivning. Desuden tilbyder vi digitale selvbetjeningsløsninger, der gør det let og fleksibelt for kunderne at gennemføre deres daglige bankforretninger.

Lån & Spar har 20 rådgivningscentre, der er placeret i byer med uddannelsesinstitutioner for mellemlange og videregående uddannelser. Vi har derfor en geografisk overvægt på Sjælland - primært i Storkøbenhavn, hvor vi har 15 rådgivningscentre. Lån & Spar har også rådgivningscentre i Jylland og på Fyn. Gennem vores filial i Malmø udbyder vi desuden en række bankprodukter til kunder i hele Sverige.

Forretningsomfang

Lån & Spars samlede udlån er på 13 mia. kr. og har vist en stigning på 61 % på fem år. Vores samlede indlån er på 17 mia. kr. - og er steget med 81 % i samme periode.

KUNDER

+68.000

RÅDGIVNINGSCENTRE

20

MEDARBEJDERE

+390

UDLÅN

13 mia. kr.

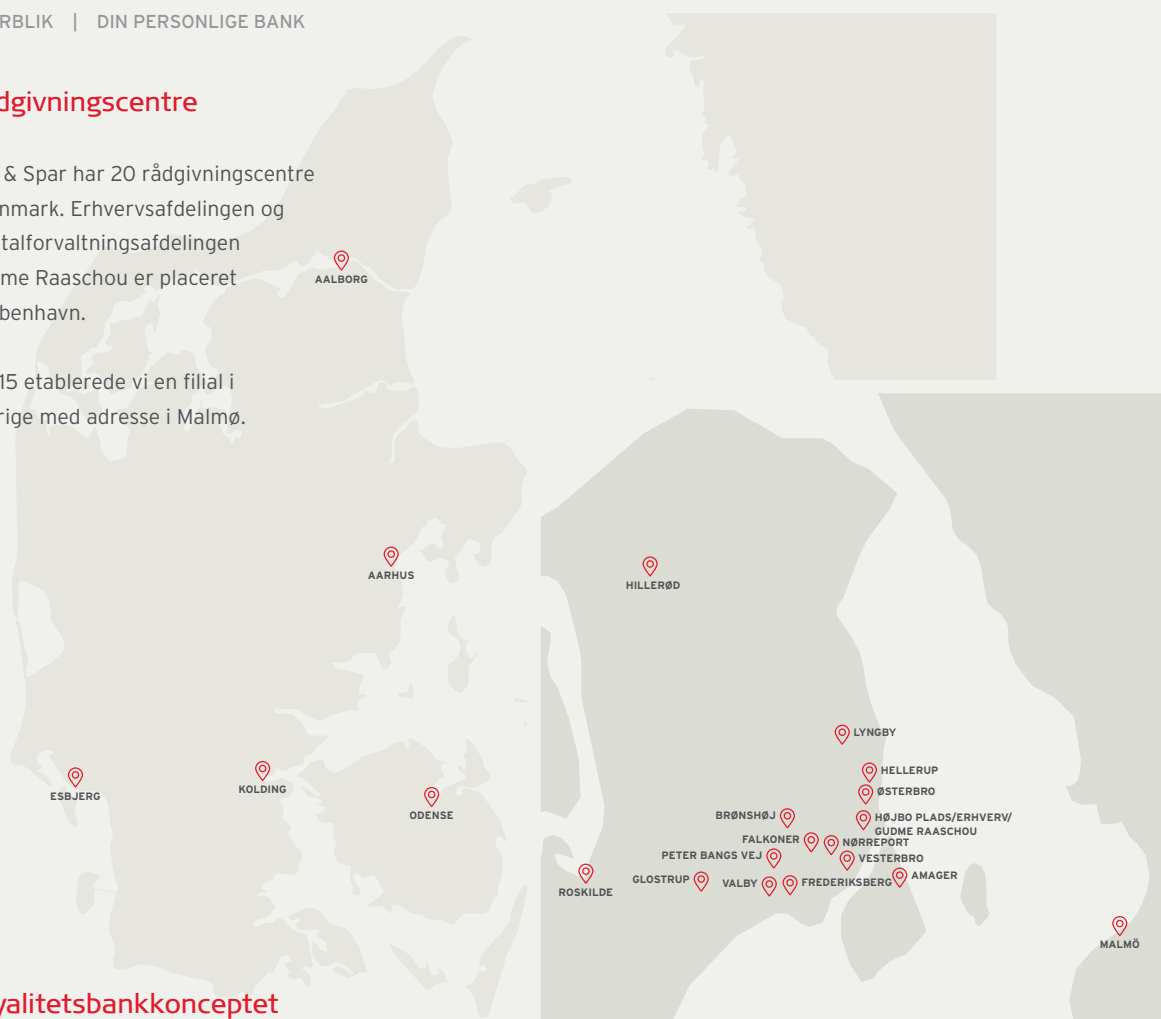
INDLÅN

17 mia. kr.

Rådgivningscentre

Lån & Spar har 20 rådgivningscentre i Danmark. Erhvervsafdelingen og kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou er placeret i København.

I 2015 etablerede vi en filial i Sverige med adresse i Malmö.

Loyalitetsbankkonceptet

Loyalitetsbankkonceptet er et vigtigt led i vores forretningsmodel, og det har bidraget til at sikre den mangeårige positive udvikling i Lån & Spar. Vi har i dag loyalitetsbankaftaler med 47 faglige organisationer, hvor vi tilbyder deres medlemmer særligt favorable vilkår på bankforretninger. Det giver os tilgang af gode kunder og styrker samtidig medlemmernes loyalitet over for organisationerne.

Årets højdepunkter

Bankens udvikling i 2017 blev tilfredsstillende med stor tilgang af nye kunder, øget aktivitetsniveau og vækst på både top- og bundlinje. Fortsatte strategiske initiativer resulterede desuden i en yderligere stigning i kundetilfredsheden og en styrket kontakt med kunderne.

BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

222 mio. kr.

NEDSKRIVNINGSPROCENT

0,1%

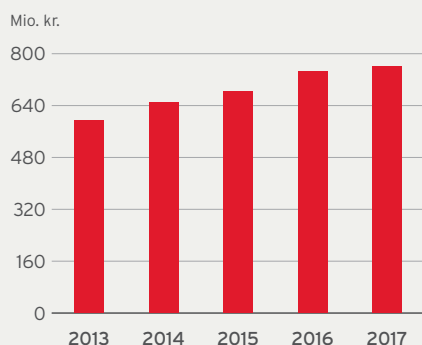
ÅRETS RESULTAT

170 mio. kr.

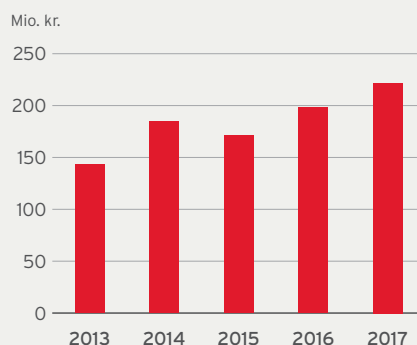
EGENKAPITALFORRENTNING EFTER SKAT

13,4%

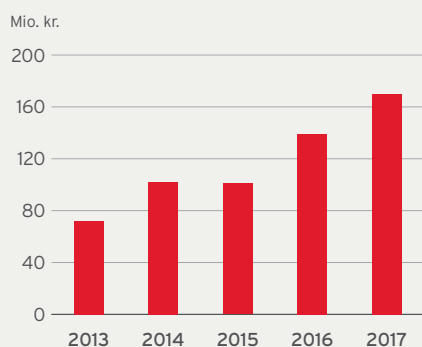
NETTORENTE- OG GEBYRINDTÆGTER

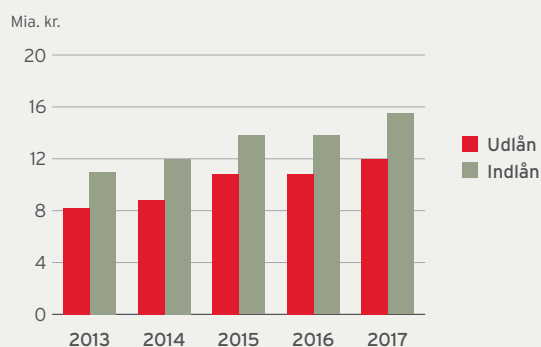
BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

ÅRETS RESULTAT

UDLÅN OG INDLÅN

Opfølgning på forventninger til 2017

Udviklingen i 2017 blev påvirket af en stor tilgang af nye kunder, et stigende forretningsomfang og fortsat fokus på effektivisering. Den positive udvikling gav anledning til en opjustering af vores forventninger til resultatet i efteråret 2017 – og årets resultat blev lidt bedre end disse forventninger.

	FORVENTNINGER TIL 2017	OPDATEREDE FORVENTNINGER NOVEMBER 2017	REALISERET 2017
BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER	180-200 mio. kr.	210-220 mio. kr.	222 mio. kr.

SOM FORVENTET

- Den positive samfundsøkonomiske udvikling er fortsat og understøtter bankens aktiviteter.
- Der skete som ventet ingen stigning i det historisk lave renteniveau.
- Fortsat intensiv konkurrence og faldende rentemarginal.

BEDRE END FORVENTET

- Kundetilgangen og det generelle aktivitetsniveau har været højere end forventet, hvilket påvirker udviklingen i gebyrindtægterne positivt.

Forventninger til 2018

BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

210-230 mio. kr.

RESULTAT EFTER SKAT

120-150 mio. kr.

FORUDSÆTNINGER

Basisindtjening før nedskrivninger

- Vi forventer en fortsat positiv udvikling i samfundsøkonomien.
- Ingen stigning i renteniveauet på kort sigt.
- Konkurrencen ventes at blive intensiv med yderligere pres på rentemarginalen.
- Vi forventer at kunne vinde yderligere markedsandele og øge forretningsomfanget i både Danmark og Sverige.

Resultat efter skat

- Vi forventer lavere kursreguleringer end i 2017.
- Nedskrivningerne forventes at blive højere – blandt andet som følge af nye nedskrivningsregler.
- Usikkerhed om udviklingen i disse poster påvirker forventningerne til resultat efter skat.

Hoved- og nøgletal 2013-2017

(Mio. kr.)	2017	2016	2015	2014	2013
RESULTAT					
Netto rente- og gebyrindtægter	759,8	746,2	683,7	648,7	595,3
Kursreguleringer valuta	9,4	9,0	6,3	7,5	4,8
Andre driftsindtægter	2,6	2,9	2,2	2,2	5,3
Udgifter til personale og administration	531,9	515,7	505,6	453,3	444,6
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	25,1	48,8	15,3	20,2	18,0
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	7,1	4,9	2,3	2,1	2,2
Basisindtjening før nedskrivninger	221,9	198,5	173,6	187,0	145,0
Nedskrivninger på udlån m.v.	18,6	29,5	8,4	44,3	29,6
Basisindtjening	203,3	169,0	165,2	142,7	115,4
Øvrige kursreguleringer	12,4	7,9	-11,7	9,9	1,3
Udgifter til nødlidende banker (netto)	0,7	0,4	22,1	20,3	19,7
Resultat før skat	215,0	176,5	131,4	132,3	97,0
Skat	44,8	37,6	30,1	30,8	25,3
Årets resultat	170,2	138,9	101,3	101,5	71,7
BALANCE					
Kassebeholdning og tilgodehavender hos kreditinstitutter m.v.	3.658,7	3.101,1	3.040,1	2.299,6	2.466,1
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	12.666,6	11.553,4	10.782,4	8.757,8	8.249,1
Obligationer og aktier	2.441,1	1.852,0	1.254,3	2.241,3	1.480,2
Aktiver i alt	19.211,9	16.945,1	15.511,5	13.692,5	12.550,1
Indlån og anden gæld	17.188,9	15.144,5	13.838,3	12.093,5	11.051,4
Egenkapital	1.345,6	1.193,1	1.078,4	992,1	929,9
NØGLETAL					
Kapitalprocent	15,8	16,0	15,1	16,3	18,9
Kernekapitalprocent	14,6	14,7	13,8	14,8	16,3
Egenkapitalforrentning før skat p.a. (%)	16,9	15,5	12,7	13,8	11,0
Egenkapitalforrentning efter skat p.a. (%)	13,4	12,2	9,8	10,6	8,1
O/I-nøgle (omkostninger/indtjening)	71,5	74,0	75,0	71,7	76,1
Renterisiko (%)	1,7	1,2	1,7	3,5	1,9
Valutaposition (%)	2,6	1,8	2,9	5,8	7,1
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Udlån i forhold til indlån (%)	74,0	77,1	78,7	73,5	75,8
Udlån i forhold til egenkapital	9,4	9,7	10,0	8,8	8,9
Årets udlånsvækst (%)	9,6	7,2	23,1	6,2	4,7
Likviditetsdækning (LCR i %)	211,6	195,6	188,0	218,5	-
Summen af store eksponeringer	44,5	49,7	53,7	32,6	17,4
Årets nedskrivningsprocent	0,1	0,2	0,1	0,4	0,3
Årets resultat pr. aktie (kr.)	63,2	51,5	37,6	37,6	27,3
Indre værdi pr. aktie (kr.)	499,0	442,9	399,9	367,6	344,4
Udbytte pr. aktie (kr.)	10,0	8,0	8,0	8,0	7,0
Børskurs	484,5	455,0	414,0	413,5	295,0
Børskurs/årets resultat pr. aktie	7,7	8,8	11,0	11,0	10,8
Børskurs/indre værdi pr. aktie	1,0	1,0	1,0	1,1	0,9
Gennemsnitlig antal medarbejdere	394,0	405,0	387,0	369,0	375,0

Forretningsmæssig udvikling i 2017

Med en basisindtjening før nedskrivninger på 222 mio. kr. kunne vi i 2017 indfri den første af målsætningerne i vores strategi Plan 218 et år før strategiperiodens udløb.

Det er vi meget tilfredse med. Ikke mindst fordi resultatet er skabt under udfordrende markedsforhold med fortsat intensiv konkurrence og en faldende rentemarginal, som sætter indtjeningen under betydeligt pres. Når det alligevel er lykkedes at skabe vækst og øge indtjeningen, skyldes det en meget stor kundetilgang via vores velfungerende loyalitetsbankkoncept og et fortsat strategisk fokus på digitalisering og automatisering af vores processer, som har øget effektiviteten og frigivet yderligere tid til at servicere vores kunder.

Vi har de seneste fire år arbejdet målrettet på at tilbyde eksisterende og nye kunder god og personlig rådgivning, effektive løsninger og attraktive priser. Det er på disse punkter, vi har en særlig konkurrencemæssig fordel i markedet, og i 2017 har vi yderligere intensiveret arbejdet med at synliggøre og markedsføre bankens fordele over for vores primære målgrupper.

REKORDHØJ KUNDETILFREDSHED

Kundetilfredshed er afgørende for kundeloyaliteten – og kunderne er vigtige ambassadører i markedsføringen af banken over for nye kunder. Vores anden strategimålsætning er derfor naturligt koblet op til kundetilfredsheden, hvor vi for fire år siden fastsatte et mål på 30 % baseret på C7-scoren. Vores udgangspunkt var på det tidspunkt 20 %, så målet var ambitiøst.

Vi har i 2017, som led i realiseringen af denne målsætning, videreført indsatsen for at effektivisere vores interne arbejdsprocesser, systemer og kontaktholdere til kunderne, så kunderne oplever, at det er let at være kunde i Lån & Spar.

De mange tiltag bidrager til en positiv oplevelse hos kunderne – og den øgede digitalisering frigiver samtidig vigtige ressourcer i banken til at rådgive og betjene kunderne på de områder, hvor kompetence og personligt kendskab til kundens økonomi og muligheder gør en afgørende forskel for kundeoplevelsen.

Disse initiativer er en væsentlig årsag til, at vi i 2017 har løftet kundetilfredsheden til 27 %. Med 27 % er vi et vigtigt skridt videre mod vores strategiske mål. Resultatet sikrer desuden, at vi konsoliderer vores 2. plads blandt bankerne i Danmark med en afstand til 3. pladsen på 23 procentpoint. Det er vi meget stolte over.

FLERE MØDER MED KUNDERNE

Den tredje strategimålsætning i Plan 218 er en ambition om, at vores kunderådgivere skal omsætte de frigivne ressourcer fra den øgede digitalisering til en personlig kontakt med kunderne. Konkret er ambitionen, at hver kunderådgiver i gennemsnit skal afholde fire kundemøder hver dag ved udgangen af strategiperioden i 2018. Vi kom fra et udgangspunkt på 0,6 møder pr. dag i 2010 – og i 2017 har vi nået et gennemsnit på 2,8 møder pr. dag. Det er et væsentligt fremskridt, men vi må også konstatere, at der er et stykke vej op til målet endnu. Kundernes efterspørgsel på de personlige møder er størst, når store beslutninger skal træffes, eller væsentlige livsbegivenheder skaber behov for rådgivning og nye løsninger. Samtidig har de nye digitale løsninger gjort kunderne mere selvhjulpne og gjort det nemmere selv at undersøge muligheder og bestille nye produkter og services. Baseret på de seneste års erfaringer forventer vi derfor ikke, at målet om de fire møder pr. rådgiver med sikkerhed nås til næste år. Det er dog fortsat vores opfattelse, at den personlige dialog med kunderne er et væsentligt element i at skabe en høj kundetilfredshed. Derfor vil møder med kunderne også fremover være et vigtigt fokusområde, hvor indhold, rådgivning og prioriteringen af henholdsvis fysiske og internetbaserede møder vil tage udgangspunkt i kundernes behov.

FORTSAT POSITIV MARKEDSUDVIKLING

Den økonomiske vækst i verdensøkonomien har været bredt funderet i 2017.

I USA har væksten været høj, drevet af en rekordhøj forbrugertillid og stigende erhvervsinvesteringer. Samtidig er inflationen svagt stigende, og lønstigningerne er kommet op på et højere niveau. På den baggrund valgte den amerikanske centralbank at hæve renten tre gange i 2017 og påbegynde en gradvis normalisering af pengepolitikken.

I Europa har væksten været tiltagende i 2017 drevet af vækst i det private forbrug og de private investeringer samt eksporten. Samtidig har inflationen været lav. Den Europæiske Centralbank har fortsat sine meget store opkøb af værdipapirer og har fastholdt den korte rente på det rekordlave niveau.

Vi ser digitalisering og automatisering som et helt centralt element i den fortsatte styrkelse af banken. Derfor arbejder vi målrettet på at optimere vores processer og systemer, så vi kan drive banken så effektivt som muligt. Det frigiver samtidig vigtige ressourcer, som vi vil omsætte til en endnu bedre personlig rådgivning af kunderne.

Den positive udvikling i verdensøkonomien har haft en afsmittende effekt på den danske økonomi i 2017. Ledigheden er fortsat faldende, og reallønnen er stigende. Boligmarkedet er præget af et faldende antal boliger til salg, historisk lave finansieringsomkostninger og fortsat stigende priser.

I Sverige er den økonomiske situation meget lig den danske, om end der ses en tilpasning i boligpriserne i storbyerne efter politiske tiltag til at gøre det dyrere og vanskeligere at finansiere boligkøb.

For vores kunder har den økonomiske udvikling, det lave renteniveau og et positivt afkast på aktier m.v. generelt haft en positiv indvirkning på deres privatøkonomi og på efterspørgslen på rådgivning. Modsat lægger den fortsat faldende rentemarginal et betydeligt pres på bankens indtjening.

STIGENDE AKTIVITETSNIVEAU

Privatkunder i Danmark

Trods intensiv konkurrence blandt pengeinstitutterne er det lykkedes for os at forøge antallet af privatkunder i 2017 betydeligt – og rigtigt mange af dem vælger at samle alle deres bankforretninger hos os. Tilgangen af nye privatkunder kan ikke mindst tilskrives den fortsatte succes med udviklingen af vores loyalitetsbankkoncept. Lån & Spar har loyalitetsbankaftaler med 47 faglige organisationer og tilbyder deres medlemmer særligt favorable vilkår på bankforretninger. Tre nye organisationer, Dansk Journalistforbund, Flyvebranchens Personaleunion og Dansk Skuespillerforbund, kom til i 2017.

Samtidig med stigningen i antallet af kunder har vi også oplevet et øget behov for rådgivning inden for blandt andet boligområdet og formueforvaltning som følge af en generel forbedring af kundernes økonomi.

Den positive udvikling skal også ses i lyset af en lang række aktiviteter, vi har gennemført for at styrke kvaliteten af vores ydelser og kontakten med kunderne – og dermed øge kundetilfredshed og kundeloyalitet. Vi har stort fokus på at kombinere den personlige kontakt med en øget digitalisering og automatisering, der skal gøre det stadig mere enkelt for kunderne at gennemføre deres bankforretninger.

Som led i indsatsen for at nå vores strategiske mål om at øge antallet af kundemøder, både fysiske møder og møder, som gennemføres over internettet, arbejder vi løbende på at prioritere vores rådgiveres tid til at forbedre rammerne og afholde møder. Vi har allerede mulighed for skærmdeling med kunderne og tilvalg af video i forbindelse med netmøder, så rådgiveren fx kan vise præsentationer, beregninger og tilbud på kundens skærm. Kunderne er meget tilfredse med denne type møder, som er effektive og fleksible. I 2018 introducerer vi flere nye værktøjer, der vil øge kvaliteten af møderne og overskueligheden for kunderne – og dermed skabe et endnu bedre grundlag for kundernes økonomiske beslutninger.

På den digitale front har vi i 2017 blandt andet introduceret app'en Zapp, som gør det hurtigt og enkelt at dele oplysninger og kommunikere med banken via sikrede forbindelser, når man ønsker at blive kunde, eller når kunderne skal oprette konti, lån eller pensionsordninger. Vi har også lanceret app'en "Lån & Spar Wallet", som giver kunderne mulighed for at lægge deres Dankort og MasterCard ind på telefonen og bruge telefonens kontaktløse funktion i forbindelse med betalingen. I samarbejde med vores datacentral SDC er vi også i gang med at forberede en række forbedringer af vores netbank og mobilbank.

For at styrke grundlaget for at tiltrække nye kunder har vi i 2017 arbejdet på at øge vores synlighed i forhold til potentielle nye kunder. Vi har blandt andet deltaget i mere end 200 møder, konferencer og events i faglige organisationer samt på universiteter og andre lærestudier, ligesom vi annoncerer og skriver artikler til en række relevante fagblade.

Erhvervskunder

Den positive udvikling på erhvervsområdet er fortsat i 2017 med fortsat tilgang af nye kunder inden for attraktive erhvervsgrupper.

Vores målgruppe er primært selvstændigt erhvervsdrivende inden for en række særlige segmenter. En stor del af kunderne er inden for segmentet "Hvide kitler", det vil sige læger, tandlæger, fysioterapeuter, apotekere og andre sundhedssegmenter, hvor vi kan tilbyde målrettet rådgivning og opnå en høj kreditkvalitet. Det er en del af vores strategi løbende at udvide antallet af segmenter, og i 2017 har vi haft fokus på blandt andet revisorer og advokater samt ejer- og andelsforeninger.

Vi deltager løbende på fagmesser og udstillinger for at tiltrække nye kunder og få indsigt i de erhverv, som vores nuværende kunder arbejder inden for, og for at få indsigt i nye liberale erhverv inden for målgruppen.

Kapitalforvaltning

Lån & Spar yder rådgivning om kapitalforvaltning til blandt andet formuende kunder. Banken samarbejder med en række underleverandører, blandt andet Investeringsforeningen Lån & Spar Invest og Investeringsforeningen Gudme Raaschou, for i rådgivningen at kunne tilbyde konkurrencedygtige produkter. I 2017 blev investeringskonceptet FormueBalance introduceret over for kunderne. FormueBalance sikrer, at kundernes investeringer løbende er sammensat i overensstemmelse med kundens individuelle risikoprofil.

Til de større og professionelle kunder som pensionskasser, fonde, boligelskaber, investeringsforeninger og kommuner tilbyder vi individuelle aftaler om porteføljepleje. Rådgivningen over for dette kundesegment er samlet i kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou. Afdelingen har foruden egen forvaltning også aftaler med internationale kapitalforvaltere inden for specialiserede produktområder, herunder

internationale erhvervsobligationer samt aktier og obligationer fra emerging markets, hvilket sikrer et konkurrencedygtigt produktudbud.

Gudme Raaschou har igen i 2017 haft tilgang af kunder i et ellers meget konkurrencepræget og udfordret marked. Kundetilgangen skyldes foruden et stærkt salgsarbejde og gode produkter, at Gudme Raaschou har opbygget en betydelig erfaring og kompetence inden for ansvarlige investeringer - et område, der er stadig mere i fokus hos de fleste kundesegmenter.

Filial i Sverige

Siden etableringen af vores svenske filial i 2015 har vi oplevet en stor tilgang af nye kunder og stigende udlån som følge heraf. Denne positive udvikling er yderligere accelereret i 2017. Tilgangen af nye kunder skyldes ikke mindst det strategiske samarbejde med Villaägernes Riksförbund og Hyregästforeningen.

I etableringsfasen har vi haft fokus på compliance og opbygning af systemer med henblik på at sikre så effektive processer som muligt. Det største projekt har været udviklingen af en automatisk låneproces, hvilket har tredoblet antallet af låneansøgninger, som håndteres. Fremover kan vi derfor i endnu højere grad fokusere på forretningsudvikling og kundeservice, og vi ser et stort kundepotentiale og mulighed for at kunne tilbyde flere produkter til vores svenske kunder.

STIGENDE MEDARBEJDERTILFREDSHED OG EFFEKTIVITET

Den generelle udvikling i den finansielle sektor, herunder digitaliseringen og den intensive konkurrence, samt vores ambitiøse strategiske mål, stiller store krav til medarbejdernes effektivitet og evne til at bidrage til forandringer. Vi tror på, at forudsætningen for at fortsætte den succes, som vi har opnået over de seneste år, er kompetente og glade medarbejdere. Derfor er vi også meget tilfredse med, at den seneste medarbejderundersøgelse viser, at medarbejdertilfredsheden er stigende og høj.

Vi arbejder med en række initiativer, der skal styrke medarbejdernes kompetencer og give dem målrettede værktøjer til at planlægge og håndtere deres arbejdsopgaver bedst muligt. Det medfører både øget effektivitet, reducerer stress og skaber bedre balance i arbejdslivet.

Programmet "Bank i bevægelse" har kørt i mange år og har fokus på medarbejdernes sundhed og trivsel. Vi har løbende igangsat nye initiativer under dette program, og vi kan se tydelige resultater. Medarbejderne er mere på arbejde, produktiviteten har været stigende, og generelt er medarbejdernes helbred blevet forbedret.

DIGITALISERING OG AUTOMATISERING

Digitalisering og automatisering er en afgørende faktor i realiseringen af bankens strategi. I 2017 er en række yderligere interne administrationsprocesser blevet automatiseret og håndteres nu af robotter. Fokus har især været på de processer, der udføres efter, kunden har skrevet under på nye aftaler. Ved udgangen af året er halvdelen af disse processer fuldt automatiseret, og yderligere processer vil følge i det kommende år. Digitaliserings- og automatiseringsprocessen, som har kørt i hele strategiperioden, har med udgangen af 2017 resulteret i en årlig besparelse i niveauet 160.000 timer. Vi er derfor godt på vej mod realisering af vores mål om en årlig besparelse på 200.000 timer i 2018.

Også de kundevedtø processer er blevet yderligere effektiviseret i 2017, blandt andet med lanceringen af bankens egenudviklede app "Zapp" i juni måned, som kunderne har taget godt imod og finder let at bruge.

Investeringerne i de digitale effektiviseringsprojekter i strategiperioden har allerede skabt positive afkast, og forventes at bidrage til yderligere besparelser og en fortsat styrket kundebetjening over de kommende år.

CYBERKRIMINALITET

Truslen om cyberangreb imod Danmark og landets institutioner og virksomheder er høj, og angrebene bliver stadig mere avancerede. Dette trusselsbillede udgør en betydelig risiko for den finansielle sektor, som er et naturligt mål for cyberkriminalitet. Vi lægger stor vægt på at tænke it-sikkerhed ind i alle vores processer og systemer. Banken arbejder løbende tæt sammen med SDC om den fortsatte opdatering og test af driftssystemer, kort og netbankløsninger. Vi deltager også i Nordic Financial CERT, som er et nordisk banksamarbejde om bekæmpelse af cyberkriminalitet. Samtidig har vi internt betydeligt fokus på at sikre egenudviklede systemer og adfærden blandt medarbejdere og kunder, så vi løbende understøtter og optimerer it-sikkerheden.

NY OG OMFATTENDE REGULERING

De seneste år er der blev indført omfattende ny regulering for de danske pengeinstitutter, primært som følge af vedtagelsen af ny fælles europæisk lovgivning på området. Implementeringen af de nye regler har været - og er - ganske ressourcekrævende, og stiller betydelige krav til stort set alle dele af banken.

Vi har i 2017 arbejdet på implementering af MiFID II-direktivet, betalingstjenestestedirektivet PSD2 samt nye regnskabsregler for nedskrivninger på udlån (IFRS 9), alt sammen regulering som er trådt i kraft i starten af 2018. Den nye persondataforordning, som træder i kraft i maj 2018, har også trukket på bankens ressourcer i året, der er gået.

Meget af den nye regulering har til formål at øge konkurrencen gennem større gennemsigtighed og ved at give nye aktører adgang til markedet for traditionelle banktjenester. Implikationerne ved den nye regulering er derfor større end omkostningerne til implementeringen. Med vores fokus på kundetilfredshed, strategiske partnerskaber og dygtige medarbejdere mener vi, at vi har gode forudsætninger for fortsat at klare os godt i konkurrencen.

FORVENTNINGER OG FORUDSÆTNINGER

Vi forventer, at den positive udvikling i samfundsøkonomien vil fortsætte ind i 2018. Der er ikke noget, der tyder på, at Den Europæiske Centralbank vil hæve renten på kort sigt.

Konkurrencen om de gode kunder forventes derfor at være hård, hvilket vil betyde et fortsat fald i rentemarginalen. Vi forventer dog, at vi også i 2018 vil vinde markedsandele med en pæn kundevækst i både Danmark og Sverige til følge. På den baggrund forventer vi en basisindtjening før nedskrivninger for 2018 i niveauet 210-230 mio. kr.

I 2018 forventer vi ikke at kunne opnå de samme indtægter i form af kursreguleringer som i 2017, og forventer samtidig en stigning i nedskrivningerne på udlån bl.a. som følge af nye nedskrivningsregler. Forventningen til udviklingen i disse poster er forbundet med stor usikkerhed. På denne baggrund forventer vi et resultat efter skat for 2018 i niveauet 120-150 mio. kr.

Strategi, vision og mission

Vi introducerede i 2014 bankens nuværende strategi, Plan 218, som angiver retningen for banken frem til udgangen af 2018.

Visionen er klar, 'Vi vil sætte høje standarder'. Det skal være let at være kunde hos os, vi vil være innovative og tidssvarende, og så vil vi være det trygge valg for kunden. Med missionen 'Vi vil være et attraktivt valg for kunden' vil vi også tilbyde gode priser, høj etik i rådgivningen, og så vil vi ikke mindst opleves som mere personlige.

Vi har nu arbejdet fire år med Plan 218, og via en lang række initiativer på tværs af banken er der opnået betydelige resultater som led i realiseringen af de overordnede mål i strategien. Status er kort fortalt, at vi i 2017 nåede den økonomiske målsætning på 200 mio. kr. i basisindtjening før nedskrivninger, kundetilfredsheden bevæger sig hastigt mod målet på 30 % målt på C7-scoren, og antallet af kundemøder er stigende, men stadig et stykke fra målet om fire møder pr. rådgiver pr. dag. Læs mere om resultaterne af arbejdet med strategien i "Forretningsmæssig udvikling i 2017".

I 2018 vil vi arbejde målrettet videre på de strategiske fokusområder, og forventer at komme videre mod realiseringen af vores mål.

VISION

- Vi vil sætte høje standarder
- Det skal være lettere at være kunde hos os
- Vi skal opleves innovative og tidssvarende
- Vi skal være det trygge valg

MISSION

- Vi vil være et attraktivt valg for kunden
- Priserne skal være bedre end i de store banker
- Vi vil have høj etik i vores rådgivning
- Oplevelsen skal være mere personlig

STRATEGISKE MÅLSÆTNINGER I PLAN 2018

200 mio. kr. i basisindtjening før nedskrivning	Kundetilfredshed på 30 % målt på C7-scoren	Fire kundemøder pr. rådgiver pr. dag
Forudsætninger: Maks 0,5 % i nedskrivninger. Kort rente på min. 2 %.	C7-scoren øges fra 20 % til 30 %. Beregnes som den andel af kunder, der vil anbefale Lån & Spar, fratrasket den andel, som ikke vil.	Mere end 200.000 timer skal frem mod 2018 frigives ved hjælp af digitalisering og systemoptimering.
Den økonomiske målsætning i strategien er en basisindtjening før nedskrivninger på 200 mio. kr. senest i 2018. Det svarer til en stigning på 38 % i forhold til udgangspunktet. Vi ønsker ikke at gå på kompromis med kreditkvaliteten, og vi har derfor fastsat, at nedskrivningerne samtidig ikke må overstige 0,5 % af udlån og garantier. Indtjeningsniveauet er betinget af en kort rente på minimum 2 %.	Vi vil løfte kundetilfredsheden til nye højder. Ambitionen er en kundetilfredshed på 30 % målt på C7-scoren. Scoren opgøres som andelen af kunder, der vil anbefale os, fratrasket andelen, der ikke vil anbefale os. Med et udgangspunkt på 20 % i kundeundersøgelsen fra 2013 er der også her tale om et ambitiøst mål.	Vi tror på, at mødet med kunden er nøglen til tilfredse kunder. Vi har derfor sat som mål, at hver rådgiver har fire kundemøder pr. dag. For at det kan lade sig gøre, er det nødvendigt, at rådgiverne får frigjort tid til at holde møder med kunder. Det vil vi sikre gennem digitalisering, automatisering og systemoptimering, som samlet skal frigive over 200.000 timer.

Aktionærforhold

Vi vil med fokus på kundetilfredshed sikre fortsat vækst i bankens aktiviteter og derigennem skabe et attraktivt afkast for alle bankens aktionærer. Hovedparten af bankens aktionærer udgøres af faglige organisationer. Gennem vores loyalitetsbanksamarbejde tilbyder vi disse organisationers medlemmer særlige vilkår på deres bankforretninger. Det skaber værdi for medlemmerne og organisationerne, som kommer ud over afkastet på Lån & Spar-aktien.

Aktierne i Lån & Spar er noteret på NASDAQ Copenhagen (ISIN: DK0010201532). Tabellen nedenfor viser udviklingen i udvalgte nøgletal for aktien.

Nøgletal pr. aktie (kr.)	2017	2016
Årets resultat	63,2	51,5
Indre værdi	499,0	442,9
Udbytte	10,0	8,0
Børskurs/årets resultat	7,7	8,8
Børskurs/indre værdi	1,0	1,0

KURSUDVIKLING

Kursen på Lån & Spar-aktien steg med 6 % i 2017 og sluttede året i kurs 484,5. Den indekserede kursudvikling sammenlignet med udviklingen i indekset for banker noteret på NASDAQ Copenhagen er vist i grafen nedenfor.

UDBYTTE

Bestyrelsen indstiller til generalforsamlingen, at der udbetales udbytte svarende til 10 kr. pr. aktie for regnskabsåret 2017 mod 8 kr. pr. aktie for regnskabsåret 2016.

AKTIONÆRER

Bankens aktionærer omfatter hovedsagligt faglige organisationer og institutionelle investorer. Tabellen viser de aktionærer, som har anmeldt at eje 5 % eller mere af aktiekapitalen.

LB Forsikring A/S	14,79 %
Pensionskasser tilknyttet PKA	10,83 %
Politiforbundet, Det Særlige Fond	10,00 %
Danmarks Lærerforening	8,96 %

GENERALFORSAMLING

Den ordinære generalforsamling afholdes mandag den 12. marts 2018 kl. 16.30 på Radisson Blu Scandinavia Hotel, Amager Boulevard 70, 2300 København S.

SELSKABSMEDDELELSER 2017

9. februar 2017	Årsregnskabsmeddelelse 2016
9. februar 2017	Årsrapport 2016
15. februar 2017	Indkaldelse til generalforsamling 2017
13. marts 2017	Forløb af ordinær generalforsamling 2017
11. maj 2017	Kvartalsrapport 1. kvartal 2017
24. august 2017	Halvårsrapport 2017
30. august 2017	Finanskalender 2018
8. november 2017	Kvartalsrapport 1.-3. kvartal 2017
8. december 2017	Ordinært valg af medarbejderrepræsentanter til bestyrelsen

FINANSKALENDER 2018

8. februar 2018	Årsrapport 2017
2. maj 2018	Kvartalsrapport 1. kvartal 2018
23. august 2018	Halvårsrapport 2018
6. november 2018	Kvartalsrapport 1.-3. kvartal 2018

Regnskabsberetning

KONKLUSION

For 2017 udviser årsregnskabet et resultat før skat på 215,0 mio. kr. mod 176,5 mio. kr. året før. Dette er en stigning på 38,5 mio. kr. Resultat efter skat udgør 170,2 mio. kr., hvilket forrenter den gennemsnitlige egenkapital med 13,4 %. Basisindtjeningen før nedskrivninger udgør 221,9 mio. kr., hvilket er en stigning på 23,4 mio. kr. Den positive udvikling skyldes øgede gebyrindtægter, som delvist modvirkes af en forsat faldende rentemarginal. Resultatet indfrier den udmeldte resultatforventning om en basisindtjening i niveauet 210-220 mio. kr.

Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 18,6 mio. kr., svarende til en nedskrivningsprocent på 0,1.

Basisindtjeningen efter nedskrivninger udgør 203,3 mio. kr. Sammenlignet med 2016 er dette en stigning på 34,3 mio. kr.

Ledelsen anser basisindtjeningen og årets resultat for værende ganske tilfredsstillende.

BASISINDTJENINGEN

Netto renteindtægter udgør 408,7 mio. kr., hvilket er 31,5 mio. kr. mindre end året før. Faldet skyldes det lave renteniveau, som fortsat presser renten på udlån og forrentningen af overskudslikviditet. Stigningen i udlånet har således ikke

været tilstrækkelig til at opveje effekten af faldet i rentemarginalen. Sammenlignet med året før er rentemarginalen faldet med 50 basispoint.

Gebyrer og provisionsindtægter udgør 410,4 mio. kr. Det er 46,3 mio. kr. mere end året før og en stigning på 12,7 %. Stigningen i indtægterne skyldes den store kundetilgang og øgede indtægter fra formidling af realkreditlån samt depot- og forvaltningsgebyrer.

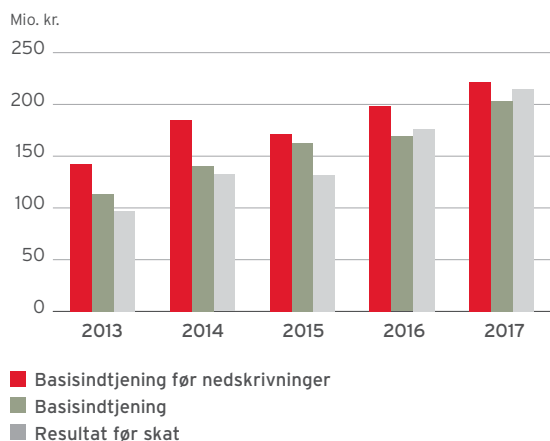
Afgivne gebyrer er steget med 0,7 mio. kr. i forhold til 2016 og udgør 61,9 mio. kr.

Netto rente- og gebyrindtægter udgør samlet 759,8 mio. kr., hvilket er en fremgang på 13,7 mio. kr.

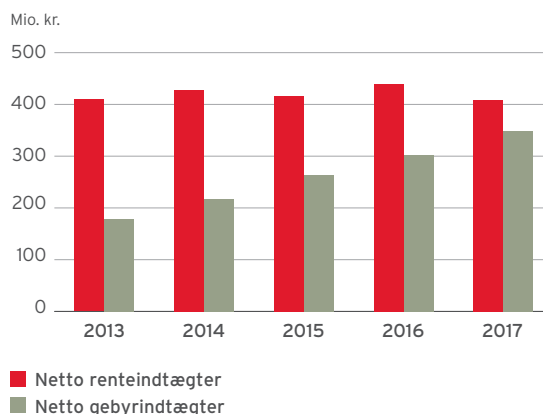
Udgifter til personale og administration udgør 531,9 mio. kr. Det er en stigning på 3,1 %. Omkostningerne er øget som følge af øgede it-udgifter. Når omkostningerne sættes i forhold til indtægterne, har vi brugt 72 øre, for hver krone vi har tjent, hvilket er en forbedring på 2 øre i forhold til året før.

Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver udgør 25,1 mio. kr., hvilket er et fald på 23,6 mio. kr. sammenlignet med året før. Faldet skyldes primært en nedskrivning på immaterielle aktiver i 2016 med 20,3 mio. kr.

BASISINDTJENING OG RESULTAT FØR SKAT

NETTO RENTE- OG GEBYRINDTÆGTER

RESULTAT AF KAPITALANDELE

Resultat af kapitalandele i Invest administration A/S udgør 7,1 mio. kr.

NEDSKRIVNINGER

Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 18,6 mio. kr. for året. Hovedparten af nedskrivningerne vedrører udlån til privatkunder i Sverige. Sat i forhold til udlån og garantier udgør nedskrivningerne 0,1 %. Nedskrivningerne vurderes fortsat at være meget lave, hvilket bl.a. kan tilskrives det lave renteniveau.

ØVRIGE KURSREGULERINGER

Øvrige kursreguleringer udgør en kursgevinst på 12,4 mio. kr. mod en gevinst året før på 7,9 mio. kr.

Denne ændring skyldes primært kursreguleringer af aktier, som udgør en kursgevinst på 17,0 mio. kr., mod 12,9 mio. kr. året før. Kursreguleringer vedrørende obligationer og afledte finansielle instrumenter er på samme niveau som året før.

SKAT

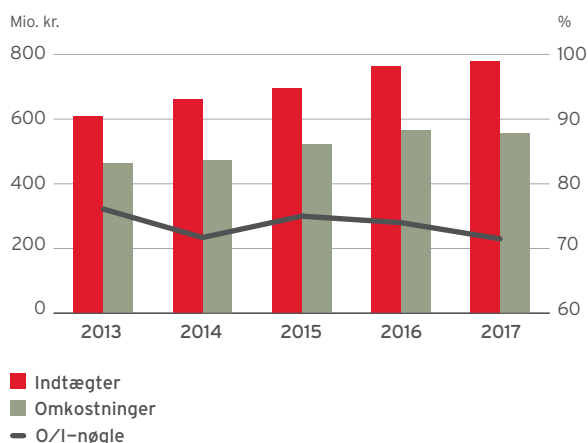
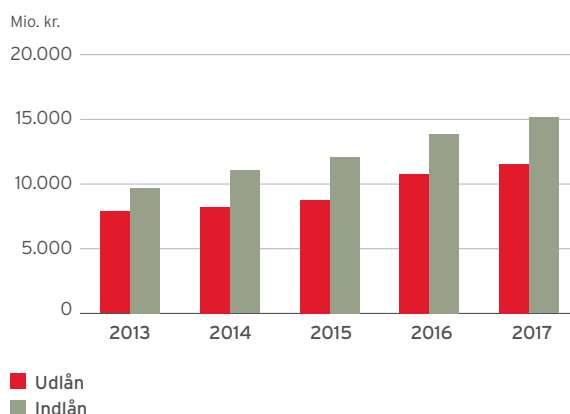
Skat af årets resultat udgør 44,8 mio. kr., hvilket svarer til en effektiv skattesats på 20,8 %.

ÅRETS RESULTAT OG UDBYTTE

Årets resultat udgør herefter 170,2 mio. kr., hvilket er en stigning på 31,3 mio. kr. i forhold til 2016. Bestyrelsen indstiller, at der udbetales et udbytte på 10 kr. pr. aktie, hvilket er 2 kr. mere pr. aktie i forhold til regnskabsåret 2016.

BALANCE, RISIKOEKSPONERING OG KAPITALFORHOLD PR. 31. DECEMBER 2017

Udlånet udgør 12.666,6 mio. kr. ved udgangen af året. Det er en stigning på 1.113,2 mio. kr. eller 9,6 %. Stigningen skyldes primært den fortsatte tilgang af privatkunder, som skal have finansieret deres ejer- eller andelsbolig. Herudover er der et øget udlån til liberale erhverv og til privatkunder i Sverige. Udlånet er samlet nedskrevet med 98,0 mio. kr. ved udgangen af året, hvilket er et fald på 20,7 mio. kr. i forhold til året før. Faldet skyldes tilbageførsel af en større nedskrivning på en erhvervskunde, hvor tabet er realiseret i året.

INDTÆGTER, OMKOSTNINGER OG O/I-NØGLE**UDLÅN OG INDLÅN**

Balancen udgør samlet 19.211,9 mio. kr., hvilket er en stigning på 2.266,8 mio. kr., og skyldes væksten i indlånet.

Den maksimale krediteksponering ekskl. handelsbeholdningen udgør 20.140,0 mio. kr., hvoraf garantier udgør 3.884,2 mio. kr.

Maksimal krediteksponering:

(Mio. kr.)	31.12.2017	31.12.2016
Detail, Danmark	13.305,3	12.096,4
Detail, Sverige	1.872,5	1.341,3
Erhverv	1.268,3	1.099,4
Institut	360,4	166,3
Stat	3.333,5	2.946,4
I alt	20.140,0	17.649,8

Udlån og garantier til privatkunder i Danmark (Detail, Danmark) udgør 66,1 % af krediteksponeringen, og er fortsat kendetegnet ved en meget høj kreditkvalitet.

Bankens ratingsystem inddeler detailkunder i Danmark i ti risikoklasser efter sandsynligheden for tab. Kunder, der har misligholdt deres forpligtelser, placeres i en gruppe for sig.

Fordeling af eksponeringen efter kreditkvalitet er vist i grafen nedenfor. Risikoklasserne 6-10, hvor risikoen for tab er meget

lille, udgør 82,0 % af eksponeringen. Misligholdte eksponeringer udgør 61,7 mio. kr. Det svarer til 0,5 % af eksponeringen.

For detaileksponeringen i Sverige foretages en tilsvarende opdeling.

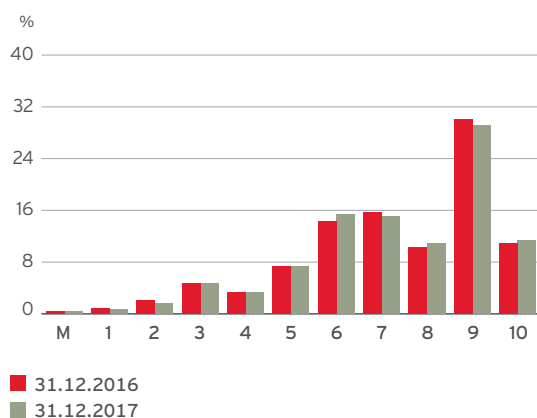
For de svenske detaileksponeringer foretages inddelingen baseret på ratings fra et anerkendt svensk kreditvurderingsbureau.

Kreditkvaliteten af detaileksponeringen i Sverige er mere jævnt fordelt på risikoklasserne, end det er tilfældet for detaileksponeringerne i Danmark. Misligholdte eksponeringer udgør 1,6 mio. kr. Det svarer til 0,1 % af eksponeringen.

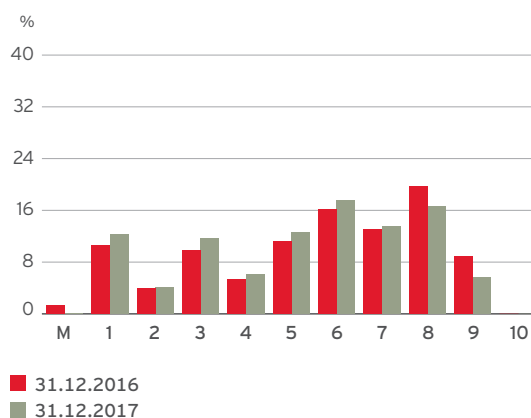
Erhvervseksponeringen:

(Mio. kr.)	31.12.2017	31.12.2016
3 - utvivlsom god	172,7	69,3
2a - normal	521,8	523,2
2b - ingen væsentlige svaghedstegn	533,8	458,8
2c - væsentlige svaghedstegn	25,9	24,6
1 - OIV	14,1	23,5
Erhverv i alt	1.268,3	1.099,4

DETAILEKSPONERINGER I DANMARK

DETAILEKSPONERINGER I SVERIGE

Erhvervseksponeringen omfatter hovedsagligt udlån til organisationer og institutionelle investorer, men også et stigende udlån til liberale erhverv. Erhvervseksponeringerne inddeles efter Finanstilsynets bonitetskategorier til klassificering af eksponeringen efter kreditkvalitet. Fordelingen på de enkelte kategorier er vist i tabellen på foregående side.

I kategorierne 3 og 2a er sandsynligheden for tab henholdsvis 'meget lav' og 'lav', og her er 54,8 % af eksponeringen placeret.

Statseksponeringen omfatter den del af bankens likvider, som er placeret i Danmarks Nationalbank.

Obligationer: (Mio. kr.)	31.12.2017	31.12.2016
Stat	4,6	2,2
Realkredit	2.312,6	1.733,5
Øvrige	0,4	0,3
Obligationer i alt	2.317,6	1.736,0

Obligationsbeholdningen udgør 2.317,6 mio. kr. ultimo december 2017, og omfatter stort set udelukkende almindelige danske realkreditobligationer, som er kendetegnet ved en meget lav kreditrisiko.

Renterisikoen, som hovedsageligt vedrører obligationsbeholdningen, udgør 21,2 mio. kr. pr. 31. december 2017. Dette er en stigning på 7,6 mio. kr. Risikoen skal ses i forhold til det forventede merafkast ved investering i obligationer.

Aktiebeholdningen udgør 123,5 mio. kr. Medregnes ikke afregnede handler, udgør den samlede aktieeksponering 121,4 mio. kr. Aktierisikoen kan udtrykkes som et fald i markedsværdien på 12 % af aktieeksponeringen, svarende til en middel negativ markedsudvikling, og vil betyde et kurstab på 14,6 mio. kr.

Nettoeksponeringen i udenlandsk valuta udgør ved årets udgang 31,9 mio. kr. mod 19,4 mio. kr. året før.

Domicilejendomme er omvurderet ved udgangen af året og værdiansat til 136,0 mio. kr. Omvurderingen viste en positiv værdiregulering på 6,5 mio. kr., som følge af et observeret fald i kravet til forrentning af tilsvarende ejendomme. Af de 6,5 mio. kr. er 0,8 mio. kr. indregnet i årets resultat, mens de resterende 5,7 mio. kr. er indregnet i anden totalindkomst.

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker udgør 96,3 mio. kr.

Indlånet udgør 17.188,9 mio. kr. Væksten udgør 2.044,4 mio. kr., hvilket er en stigning på 13,5 %. Stigningen skyldes kundetilgang og øget opsparing hos privatkunder.

Egenkapitalen udgør 1.345,6 mio. kr., hvilket er en stigning i året på 152,5 mio. kr. Årets resultat samt værdireguleringer i anden totalindkomst har øget egenkapitalen med 172,7 mio. kr., mens udbetalt udbytte samt køb og salg af egne aktier har reduceret egenkapitalen med 20,2 mio. kr.

Bankens likviditetsdækning (LCR) udgør 211,6 % pr. 31. december 2017, hvilket skal ses i forhold til et aktuelt krav på 80 %. Bankens likviditetssituation vurderes at være ganske betryggende.

Kapitalforhold: (Mio. kr.)	31.12.2017	31.12.2016
Egentlig kernekapital	1.241,6	1.097,0
Kernekapital	1.241,6	1.097,0
Kapitalgrundlag	1.339,3	1.192,6
Samlet risikoeksponering	8.484,2	7.454,5
Egentlig kernekapitalprocent	14,6 %	14,7 %
Kernekapitalprocent	14,6 %	14,7 %
Kapitalprocent	15,8 %	16,0 %
Kombinerede bufferkrav	1,7 %	0,9 %
Solvensbehov	9,2 %	9,0 %

Kapitalgrundlaget er på balancedagen opgjort til 1.339,3 mio. kr., hvilket er en stigning på 146,7 mio. kr. siden 2016. Vækst i udlån og garantier har øget risikoeksponeringen til 8.484,2 mio. kr. Kapitalprocenten udgør 15,8, og den egentlige kernekapitalprocent udgør 14,6.

Kravet til størrelsen af kapitalgrundlaget udgør 10,9 % af risikoeksponeringen. Heraf udgør solvensbehovet 9,2 procentpoint, og det kombinerede bufferkrav de resterende 1,7 procentpoint. Forskellen op til kapitalprocenten udgør 4,9 procentpoint, og svarer til 415,7 mio. kr. i kapital. I forhold til overgangsbestemmelserne for banker med IRB godkendelse udgør den overskydende kapital 387,2 mio. kr., hvilket svarer til 4,6 % af risikoeksponeringen.

TILSYNSDIAMANTEN

Finanstilsynet har fastsat fem grænseværdier, som det enkelte pengeinstitut, som udgangspunkt, skal holde sig inden for. Tabellen nedenfor viser tallene ultimo 2017 for Lån & Spar og de fastsatte grænseværdier.

Tilsynsdiamanten:

	31.12.2017	Grænseværdi
Store eksponeringer	44,5 %	Mindre end 125 %
Udlånsvækst	9,6 %	Mindre end 20 %
Ejendoms eksponering	0,4 %	Mindre end 25 %
Stabil funding	0,7	Mindre end 1
Likviditetsoverdækning	142,6 %	Større end 50 %

BEGIVENHEDER EFTER BALANCEDAGEN

Regnskabsbekendtgørelsen er ændret med virkning fra 1. januar 2018. Med ændringen tilpasses regnskabsbekendtgørelsen til IFRS 9 om finansielle instrumenter. Ændringerne omfatter klassifikation og måling, nedskrivninger på udlån og regnskabsmæssig sikring.

Ændringen, i regnskabspraksis vedrørende nedskrivninger på udlån, forventes at øge de regnskabsmæssige nedskrivninger og hensættelser i niveauet 20-30 mio. kr. Korrigeret for den skattemæssige effekt vil ændringen udgøre i niveauet 16-23 mio. kr., som i åbningsbalancen pr. 1. januar 2018 vil blive fratrasket egenkapitalen. Effekten på kapitalgrundlaget forventes at udgøre i niveauet 10-20 mio. kr. uden overgangsbestemmelser.

Ændringer i reglerne for klassifikation og måling og regnskabsmæssig sikring forventes ikke at påvirke åbningsbalancen. Der henvises for yderligere information til note 1.

REGNSKABSMÆSSIGE ESTIMATER OG SKØN

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket i det omfang, at de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn.

Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige.

Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsaflæggelsen, er uændret i forhold til tidligere år. De væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivninger på udlån.

Øvrige væsentlige regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster:

- Fastsættelse af dagsværdien for noterede aktier
- Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme
- Nedskrivningstest af goodwill
- Måling af ydelsesbaserede pensionsordninger

Risikostyring

Risikostyring i Lån & Spar bygger på vores målsætning om, at vi vil håndtere de risici, som aktiviteterne er forbundet med, ansvarligt og kompetent.

Banken er eksponeret over for forskellige risikotyper, hvoraf de væsentligste er:

- **Kreditrisiko:** Risikoen for tab som følge af, at modparter helt eller delvist misligholder deres betalingsforpligtelser.
- **Markedsrisiko:** Risikoen for tab som følge af, at markedsværdien af bankens aktiver og forpligtelser ændrer sig som følge af ændringer i markedsforholdene.
- **Likviditetsrisiko:** Risikoen for, at banken ikke er i stand til at indfri sine forpligtelser ved hjælp af de normale likviditetsreserver.
- **Operationel risiko:** Risikoen for direkte eller indirekte tab forårsaget af utilstrækkelige eller fejlslagne interne processer og systemer, menneskelige fejl, eller som følge af eksterne begivenheder.

ORGANISERING AF RISIKOSTYRING

Lån & Spar er organiseret, så der er fuldstændig adskillelse mellem de enheder, som påfører banken risici og de enheder, som varetager bankens risikostyring. Bestyrelsen har det overordnede ansvar for afgrænsning og styring af bankens risici. Det er bestyrelsen, som fastlægger målsætning og strategi for risikostyring samt vedtager risikopolitikker og beredskabsplaner, der udgør grundlaget for begrænsninger og retningslinjer for de risikotyper, som banken påtager sig. En nærmere beskrivelse af organiseringen af risikostyringen i Lån & Spar kan findes i Risikorapporten for 2017.

RISIKOPROFIL

Risikoprofilen i Lån & Spar er kendetegnet ved lav risiko. Vi har gennem mange år primært været fokuseret på aktiviteter målrettet privatkunder. Vi har derfor ikke komplicerede produkter, hvor risici kan være høje eller komplicerede at kvantificere. Bankens erhvervsportefølje består hovedsageligt af faglige organisationer, virksomheder inden for aktionærkredsens brancher, erhvervsdrivende inden for sundhedssektoren, som er behæftet med lav eller ingen risiko. Vi påtager os risici i henhold til den valgte forretningsmodel samt de strategiske målsætninger. Risikoprofilen afspejler sammenhængen mellem bankens vision, mission og forretningsmodel, og den er til enhver tid hensigtsmæssigt afstemt i forhold til kapitalgrundlaget.

Når vi låner penge ud, vil kundens vilje og evne til at betale lånet tilbage være kendt. Vi undersøger kundens økonomiske situation i dybden og følger løbende op på, om kundens kreditværdighed ændrer sig. Lån & Spar har igennem mange år anvendt et egenudviklet ratingsystem til risikoklassificering af privatkunder i Danmark, og det er derfor en integreret del af vores kreditstyringsproces.

Bankens udlån i Sverige omfatter hovedsageligt forbrugslån, men også et mindre udlån på en portefølje af kortkreditter. Udlånet er kendetegnet ved, at der er tale om mindre lån, så der er en stor spredning af risikoen. Lånene ydes uden sikkerhed, så for lån, der misligholdes, vil tabet alt andet lige være større, end for misligholdte lån i Danmark. Til forskel fra Danmark er det i Sverige muligt at indeholde restancer på gæld i lønnen, hvilket er med til at begrænse bankens risiko. I Sverige er der også flere oplysninger om borgerne, som er offentligt tilgængelige. Kreditvurderingsbureauer tilbyder på det grundlag oplysninger om rating af privatpersoner, som er opdaterede og valide. Vi har valgt at basere vores kreditstyringsproces på disse ratings. Vi har siden etableringen af vores svenske filial arbejdet på egenudviklede statistiske modeller, som vi forventer at kunne anvende til risikoklassificering af privatkunder i Sverige i løbet af 2018.

Målet for banken er ligeledes at opbygge et ratingsystem til risikoklassificering af erhvervskunder, så det også bliver en integreret del af kreditstyringsprocessen. Indtil videre anvendes Finanstilsynets standardmetoder for denne del af porteføljen.

Bankens kreditpolitik og effektive procedurer for håndtering af engagementer med forhøjet tabsrisiko har sikret, at vi i 2017 ikke har fået flere tab, end hvad der er forventeligt i den samfundsøkonomiske situation, som vi befinder os i. I lighed med risici på kreditområdet har banken systemer og procedurer, som håndterer de operationelle, markedsræssige og likviditetsmæssige risici, så vi løbende minimerer disse, da de ikke er bankens primære indtjeningsområder.

For yderligere detaljeret information om bankens risikoforhold henvises til Årsregnskabet note 2 og Risikorapporten, som findes på hjemmesiden: lsb.dk/risikorapport_2017.

Corporate social responsibility

Det er Lån & Spars mission, at banken vil være en personlig bank, der arbejder med høj etik i rådgivningen.

Banken sætter høje standarder for bankdrift og vil være kundernes trygge valg. Det indebærer, at vi stiller store krav til os selv som finansielle rådgivere, til vores produkter og til vores samarbejdspartnere.

Lån & Spars arbejde med samfundsansvar kan opdeles i fire hovedområder:

- Kunderne
- Medarbejderne
- Marked & Miljø
- Ansvarlige investeringer

Banken har formuleret mål og politikker for hvert af disse hovedområder, og initiativerne er en fuldt integreret del af den måde, banken driver sin virksomhed. Først og fremmest ønsker vi at sikre, at vores kunder oplever, at vi skaber værdi for dem – og samtidig ønsker vi at bidrage med viden og erfaring, dér hvor vi kan gøre en samfundsmæssig forskel. Vores ambition er at være med til at skabe finansiell stabilitet og samtidig tilbyde bæredygtighed i løsninger og serviceydelser i både interne processer og over for eksterne interessenter.

KUNDERNE

Vi arbejder hver dag med at hjælpe vores kunder til en sund og robust økonomi. Bankens politikker for kredit og rådgivning tager udgangspunkt i en vurdering af kundernes økonomiske situation, vilje og evner, og vi har ikke produkter, der via risikable investeringer kan ramme den private kundes økonomi hårdt. Lån & Spar lægger vægt på at være en personlig bank, hvor tæt dialog og et stort kendskab til kundens økonomiske forhold er med til at sikre en god og bæredygtig økonomi hos vores kunder.

Høj kundetilfredshed er et af bankens overordnede strategiske mål, og vi følger hvert år op på udviklingen.

MEDARBEJDERNE

Lån & Spar er bevidst om sit ansvar som arbejdsgiver, og har formuleret mål og politikker for medarbejdernes kompetenceudvikling, tilfredshed og en god balance mellem arbejdsliv og privatliv. Målsætningerne har i 2017 været omsat til en række konkrete initiativer med fokus på kompetenceudvikling, arbejdsmiljø, sundhed og trivsel, og initiativerne er fulgt

op af en medarbejdertilfredshedsundersøgelse blandt alle bankens medarbejdere. Resultaterne af undersøgelsen har dannet udgangspunkt for formulering af handlingsplaner for alle bankens afdelinger for det fortsatte arbejde i de kommende år.

Banken vil til enhver tid forsøge at opretholde en lige fordeling af mænd og kvinder, idet vi tror på, at samarbejdet fungerer bedst på denne måde. Banken opfordrer alle til at søge ansættelse i banken uanset køn, religion og etnisk oprindelse, idet vi ønsker, at bankens medarbejdersammensætning skal afspejle det omgivende samfund. Bankens holdning til ansættelser er under den præmis, at vi altid ansætter den bedst egnede og ikke går ind for kønskvotering til ledende stillinger.

Banken har som mål, at der er en ligelig fordeling mellem kønnene på alle ledelsesniveauer.

MARKED & MILJØ

Lån & Spar Bank er bevidst om det samfundsmæssige ansvar, rollen som betalingsformidler, kapitalformidler og værdipapirhandler medfører. Ansaret afspejles i bankens politikker og ønske om at være en bank, der skaber robuste, økonomiske løsninger i samråd med kunderne.

Alle bankens medarbejdere gennemgår hvert år uddannelse i bankens og sektorens regler for forebyggelse af hvidvask for at sikre, at der ikke hvidvaskes penge i banken. Banken har herudover indbygget en række regler og guidelines i sine forretningsgange, der skal forhindre, at banken kan anvendes til hvidvask eller andre kriminelle handlinger.

Banken ønsker at undgå en unødigt negativ påvirkning af miljøet, og har i 2017 arbejdet målrettet med at nedbringe sin miljøpåvirkning. Dette er blandt andet sket gennem yderligere digitalisering, som har nedbragt forbruget af papir og print betydeligt.

Banken har forretningsgange, som skal sikre, at Lån & Spar til enhver tid lever op til gældende lovgivning i forbindelse med investeringsrådgivning af sine kunder, og at banken lever op til sit samfundsansvar, når banken foretager investeringer i værdipapirer.

ANSVARLIGE INVESTERINGER

Banken har en investeringspolitik, som tager udgangspunkt i, at virksomheder tilpasser sig love, etik og moral i de lande og på de markeder, hvor de opererer. Lån & Spar analyserer aktier og obligationsudstedelser fra de virksomheder, banken investerer i. Banken vurderer, om virksomhederne overholder de globale normer vedrørende menneskerettigheder, arbejdsrettigheder, miljø og antikorrupition. Derudover analyseres for tobak, kontroversielle våben og for virksomheder, som har en stor del af deres omsætning i våbenrelaterede aktiviteter.

På lsb.dk/CSR_2017 er alle aktiviteter og mål på CSR-området beskrevet.

Samfundsansvar er en integreret del af vores forretningsmodel og oprindelige værdigrundlag, som vi har drevet banken efter, siden Lån & Spar blev stiftet i 1880. Vi lægger vægt på at være en personlig bank, som skaber værdi for vores kunder og bidrager til at skabe trygge rammer om deres økonomi.

Corporate Governance

GOD SELSKABSLEDELSE

Lån & Spar lægger vægt på at drive virksomhed og indrette sine ledelsessystemer i overensstemmelse med god selskabsledelse, da det vurderes at være en forudsætning for langsigtet værdiskabelse samt etablering af troværdighed i forhold til kunder, medarbejdere, aktionærer og øvrige interessenter.

For Lån & Spar tager Corporate Governance udgangspunkt i de regler og holdninger, som fastlægger ledelsesstrukturen i Lån & Spar. Disse regler og holdninger følger af lovgivning, anbefalinger, vedtægter, forretningsgange og den måde, hvorpå disse rammer anvendes.

Komitéen for god Selskabsledelse arbejder for at fremme udviklingen i god selskabsledelse, og har udarbejdet et ledelseskodeks med en række anbefalinger om god selskabsledelse, som kan ses på corporategovernance.dk. Komitéens ledelseskodeks indgår ligeledes som en del af Nasdaq Copenhagens regler for udstedere af aktier. Banken følger alle komitéens anbefalinger, med undtagelse af to anbefalinger vedrørende udvælgelse og indstilling af kandidater til bestyrelsen, som kun delvist følges.

For at skærpe fokus på de ledelsesmæssige forhold i banksektoren har FinansDanmark udarbejdet et supplerende ledelseskodeks, som med en række anbefalinger går videre end anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse. Banken følger alle anbefalingerne i FinansDanmarks ledelseskodeks. Bankens implementering af anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse og FinansDanmark er nærmere beskrevet på bankens hjemmeside. I det følgende gennemgås ledelsesstrukturen i Lån & Spar.

LEDELSESSTRUKTUR

Generalforsamling

Generalforsamlingen er Lån & Spars øverste myndighed. Den ordinære generalforsamling afholdes inden fire måneder efter udløbet af regnskabsåret. Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes efter beslutning fra bestyrelsen, de generalforsamlingsvalgte revisorer eller aktionærer, der ejer mindst 5 % af aktiekapitalen. Alle aktionærer har ret til at

møde op og har også ret til at få et emne behandlet på generalforsamlingen. Hver aktie giver ret til at afgive én stemme, dog med den begrænsning, at ingen aktionær kan afgive flere stemmer, end hvad der svarer til 15 % af aktiekapitalen. Denne stemmeretsbegrænsning gælder ikke for Lån & Spar Fond. Afgørelser træffes ved simpelt flertal, med mindre andet følger af vedtægterne eller lovgivningen. En ændring af bankens vedtægter kræver således, at mindst 2/3 af de afgivne stemmer er for ændringsforslaget.

Repræsentantskab

Repræsentantskabet fører tilsyn med bestyrelsens og direktionens arbejde. Der afholdes minimum to repræsentantskabsmøder årligt. Repræsentantskabet bliver valgt på den årlige generalforsamling og består af 45-60 medlemmer. Ofte indgår de forskellige aktionærgrupper valgforbund om de ønskede kandidater.

Bestyrelse

Bestyrelsen tegner den overordnede ledelse. Det er blandt andet bestyrelsens opgave at fastlægge de skriftlige retningslinjer for de væsentligste aktivitetsområder samt at definere arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion. Bestyrelsen afholder møder seks gange om året samt efter behov.

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg, et nomineringsudvalg, et aflønningsudvalg og et risikoudvalg, der udgøres af den samlede bestyrelse. Lars Wallberg er, som følge af hans særlige regnskabsmæssige kompetencer, valgt til formand for revisionsudvalget. Anders Bondo Christensen er formand for de øvrige udvalg. Bestyrelsen består af otte aktionærvalgte og fire medarbejdervalgte medlemmer. Af de nuværende aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer er syv medlemmer mænd og én kvinde. I anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse skelnes der mellem henholdsvis uafhængige bestyrelsesmedlemmer og ikke-uafhængige bestyrelsesmedlemmer. Med undtagelse af Anders Bondo Christensen og Helle Bagge Britze er alle medlemmer af bestyrelsen i Lån & Spar uafhængige.

Bestyrelsen gennemfører en gang om året en selvevalueringssproces med henblik på at optimere sit arbejde og samarbejdet med direktionen.

Vederlaget til bestyrelsen udgør et fast årligt honorar, der reguleres med DA's årlige lønstigningstakst, og godkendes hvert år af generalforsamlingen. Det er repræsentantskabet, der vælger de aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer, og de indstiller typisk formænd for danske lønmodtagerorganisationer som medlemmer, da de har tæt føling med danske lønmodtagere, som udgør en meget stor del af bankens kunder. Alle otte aktionærvalgte medlemmer er på valg hvert år. Genvalg kan ikke finde sted efter det fyldte 70. år. Valg af medarbejdervalgte medlemmer følger reglerne i dansk lovgivning. Disse regler giver medarbejderne ret til at vælge et antal medlemmer til bestyrelsen, der svarer til halvdelen af de aktionærvalgte medlemmer. De medarbejdervalgte medlemmer er på valg hvert fjerde år.

Lokalråd

I alle rådgivningscentre uden for Hovedstadsområdet er der etableret et lokalråd. Medlemmerne støtter bankens udvik-

ling og hjælper med at udbrede kendskabet til banken i lokalområdet. Derudover skal de videreformidle opfattelsen af banken i lokalområdet til rådgivningscenterets leder. Hvert lokalråd består af 7-16 medlemmer fra organisationer i aktionærkredsen. Der afholdes lokalrådsmøder minimum fire gange om året. Medlemmerne vælges af bestyrelsen for et år ad gangen, og rådet udpeger selv en formand og en næstformand.

Direktion

Direktionen varetager den daglige ledelse og har ansvaret for, at banken lever op til vedtægter, lovgivning og de forskrifter, som bestyrelsen angiver. Direktionen deltager normalt i bestyrelses- og repræsentantskabsmøder, men har ingen stemmeret. Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn og pension. Det er bestyrelsen, der ansætter direktionen.

På lsb.dk/corporategovernance_2017 kan du læse mere om bankens implementering af anbefalingerne om god selskabsledelse.

Vi lægger vægt på den personlige dialog med kunderne, og ser en klar sammenhæng mellem god rådgivning og høj kundetilfredshed. Derfor er møder med kunderne en vigtig prioritet for os, hvor indhold og rådgivning tager udgangspunkt i kunders behov.

Ledelse

Bestyrelsens formand:

Formand Anders Bondo Christensen, 58 år

Indvalgt i bestyrelsen den 25. marts 2003. Senest genvalgt den 13. marts 2017. Formand for nomerings-, aflønnings- og risiko-udvalget.

Formand: Danmarks Lærerforening, Lærernes Centralorganisation, Forhandlingsfællesskabet, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), FTF-K, Lærernes Pension, LPA Holding, FS Design, A/S Hotel Frederiksdal.

Bestyrelsesmedlem:

FTF, Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Fonden for Entreprenørskab (tidl. Young Enterprise), Ulandssekretariatet, Nordiske Lærerorganisationers Samråd (NLS).

Bestyrelsens 1. næstformand:

Forbundsformand Claus Oxfeldt, 55 år

Indvalgt i bestyrelsen den 9. marts 2015. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Forbundsformand: Politiforbundet.

Næstformand: Statstjenestemændenes Centralorganisation 10 (CO 10).

Bestyrelsesmedlem: Forbrugsforeningen af 1886, Tjenestemændenes Låneforening, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), Lån & Spar Fond.

Bestyrelsens 2. næstformand:

Formand Lars Qvistgaard, 50 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Formand: Akademikerne

Bestyrelsesmedlem: ATP, Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD), Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Forhandlingsfællesskabet.

Repræsentantskabsmedlem: Forbrugsforeningen af 1886.

Medlem: Det Økonomiske Råd.

Forbundsformand Jørn Rise Andersen, 61 år

Indvalgt i bestyrelsen den 18. marts 2009. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Forbundsformand: Dansk Told & Skatteforbund.

Bestyrelsesformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesnæstformand: Interesseforeningen.

Formand: Dansk Told og Skatteforbunds Fælleslegat.

Bestyrelsesmedlem: Tjenestemændenes Forsikring, Fonden af 1844.

Formand Grete Christensen, 60 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Formand: Dansk Sygeplejeråd, Sundhedskartellet, Sygeplejerskernes Fritidsboliger A/S, Sygeplejerskernes Samarbejde i Norden SSN, Forbrugsforeningen af 1886, A/S Knudemosen.

Næstformand: Hotel Koldingfjord A/S, Pensionskassernes Administration A/S (PKA A/S), Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægeselekterer.

Bestyrelsesmedlem: FTF, Forhandlingsfællesskabet, Dansk Selskab for Patientsikkerhed, Ulandssekretariatet.

Forbundsformand Henrik Horup, 54 år

Indvalgt i bestyrelsen den 11. marts 2013. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Forbundsformand: Dansk Jernbaneforbund.

Bestyrelsesformand: Min A-kasse, Tjenestemændenes Forsikring, Interesseforeningen Afd. 1, Interesseforeningen Afd. 17.

Næstformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesmedlem: Europæisk Transportarbejder Forbund (ETF), Nordisk Transportarbejder Forbund (NTF) (Sektionsformand), Branchebestyrelsen Pension Danmark, Sampension (Kundegruppen for Statsansatte), Dan Ejendoms Service A/S, Låneforeningen 1883.

Repræsentantskabsmedlem: Tryghedsgruppen (Syddanmark).

Direktør Jens Kragh, 67 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016. Senest genvalgt den 13. marts 2017.

Direktør: FTF.

Repræsentantskabsmedlem: ATP.

Administrerende direktør Lars Wallberg, 58 år

Indvalgt i bestyrelsen den 19. marts 2012. Senest genvalgt den 13. marts 2017. Formand for Revisionsudvalget.

Administrerende direktør: Norliv - Foreningen for kunder i Nordea Liv & Pension.

Boligmedarbejder Helle Bagge Britze, 52 år

Indvalgt i bestyrelsen den 9. marts 2015.
Medarbejdervalgt.

Medlem: B-Side medlem SU (Lån & Spar Bank)

Analytiker Carsten Mærsk Clausen, 41 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014.
Medarbejdervalgt.

Bestyrelsesmedlem: Lån & Spar Fond.

Finansiel rådgiver Klaus Jespersen, 45 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 17. marts 2014.
Medarbejdervalgt.

Repræsentantskabsmedlem: Glentevejs Antennelaug.

Souschef Karsten Poul Jørgensen, 39 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014.
Medarbejdervalgt.

Administrerende direktør John Christiansen, 53 år

Tiltrådt den 1. februar 2007.

Bankuddannet.

Merkonom i Finansiering og Kreditvæsen.

Stats.aut. ejendomsmægler.

Næstformand: Skandinavisk Data Center A/S, Lokale Pengeinstitutter.

Bestyrelsesmedlem: FinansDanmark, KAB, VP Securities, Totalkredit.

Repræsentantskabsmedlem: Det Private Beredskab.

Bankdirektør Jesper Schiøler, 50 år

Tiltrådt 1. november 1990

Udnævnt til bankdirektør 1. oktober 2005.

Bankuddannet.

HD i Afsætning fra CBS.

Executive MBA fra Scandinavian International Management Institute (SIMI).

Formand: BOKIS A/S.

Bestyrelsesmedlem: Pensionskassen for Teknikum- og Diplomingeniører.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen

Formålet med bankens interne kontrol og risikostyring i forbindelse med regnskabsaflæggelsen er at sikre, at kvartals-, halvårs- og årsrapport og den interne ledelsesrapportering giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen er blandt andet reguleret i Lov om finansiel virksomhed § 71 og i tilhørende vejledning udstedt af Finanstilsynet.

Den interne kontrol- og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen i Lån & Spar er opdelt i følgende områder:

- Kontrolmiljø
- Risikovurdering
- Kontrolaktiviteter
- Information og kommunikation
- Overvågning af kontroller

Kontrolmiljøet omfatter de betingelser, som regnskabsudarbejdelsen og intern kontrol er underlagt. Regnskabsaflæggelsen er ledelsesmæssigt højt prioriteret, hvilket blandt andet afspejler sig i bankens organisering med egne kompetencer inden for økonomi, regnskab, risikostyring og jura.

Risikovurdering er en løbende proces, hvor væsentlige eller risikofyldte forhold af betydning for regnskabsprocessen identificeres og vurderes. Ledelsens vurdering af, hvilke regnskabsposter, der indeholder væsentlige estimater og skøn, er en del af denne proces, og er nærmere beskrevet i note 1 om anvendt regnskabspraksis. Risikovurderingen er også en løbende proces i de afdelinger, som er involveret i regnskabsaflæggelse og sker blandt andet ved vurdering af konsekvenserne af ny regnskabsregulering eller ved introduktion af nye bankprodukter.

Kontrolaktiviteterne tager udgangspunkt i risikovurderingen og en detaljeret planlægning forud for regnskabsaflæggelsen med en klar opgave- og ansvarsfordeling på medarbejderniveau. En central del af kontrolaktiviteterne er traditionelle afstemninger og analyser af de enkelte regnskabsposter og øvrige oplysninger. Til sikring af, at regnskaberne aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning, anvendes tjeklister.

Informationssystem og kommunikation omfatter blandt andet de it-systemer, der bruges ved regnskabsaflæggelsen, og som leveres af bankens datacenter SDC. Lån & Spar har et tæt samarbejde med SDC, som er med til at sikre, at de systemer, der har betydning for regnskabsaflæggelsen, understøtter bankens transaktioner. Samarbejdet sker via bestyrelsesarbejdet i SDC og via ledende medarbejderes deltagelse i forretnings- og specialudvalg. Herudover deltager den interne revision i SDC's systemrevisionsudvalg og indhenter årligt erklæring fra SDC's systemrevisor om it-anvendelsen. Andre vigtige systemer, som har betydning for regnskabsaflæggelsen, er bankens kreditscoresystemer og nedskrivningsmodeller, som banken selv udvikler og driver.

Overvågning af kontroller sker i hele regnskabsprocessen og på forskellige niveauer. I de afdelinger, der er involveret i regnskabsaflæggelsen, er det således en fast procedure, at væsentlige afstemninger og analyser gennemgås af en mere erfaren medarbejder. Ledelsens overvågning omfatter blandt andet gennemgang af regnskaber, budgetopfølgning, analyser og anden ledelsesinformation. Overvågningen af kontroller er desuden en væsentlig del af intern og ekstern revisions arbejde.

Regnskab

Regnskab – Indhold

Selskab

Lån & Spar Bank A/S
Højbro Plads 9-11
DK-1200 København K
CVR-nr.: 13 53 85 30
Hjemsted: Københavns Kommune

Resultatopgørelse for 2017	32
Totalindkomstopgørelse for 2017	32
Balance pr. 31. december 2017	33
Pengestrømsopgørelse for 2017	34
Egenkapitalopgørelse for 2017	35

Noter

Noter – Anvendt regnskabspraksis

1 Anvendt regnskabspraksis	36-42
----------------------------	-------

Noter – Risikostyring

2 Risikostyring	43-58
-----------------	-------

Noter – Kapitalstyring

3 Kapitalstyring	59-61
------------------	-------

Noter – Resultatopgørelse

4 Renteindtægter	62
5 Renteudgifter	62
6 Udbytte af aktier m.v.	62
7 Gebyrer og provisionsindtægter	62
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	62
9 Kursreguleringer	62
10 Andre driftsindtægter	63
11 Udgifter til personale og administration	63
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	63
13 Andre driftsudgifter	63
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	63
15 Skat	64
16 Årets resultat pr. aktie (kr.)	64

Noter – Balance

17 Kassebeholdning og anfordrings-tilgodehavender hos centralbanker	65
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	65

Noter – Balance fortsat

19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	65
20 Obligationer til dagsværdi	66
21 Aktier m.v.	66
22 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	66
23 Immaterielle aktiver	67
24 Domicilejendomme	68
25 Øvrige materielle aktiver	68
26 Andre aktiver	68
27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	68
28 Indlån og anden gæld	68
29 Andre passiver	69
30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	69
31 Udskudt skat	70
32 Hensættelser til tab på garantier	70
33 Efterstillede kapitalindskud	70
34 Aktiekapital	71
35 Værdireguleringer	71
36 Andre reserver	71

Noter – Pengestrømsopgørelse

37 Andre poster uden likviditetseffekt	72
38 Ændring i driftskapital	72

Noter – Supplerende oplysninger

39 Basisindtjening	73
40 Revisionshonorar	74
41 Ledelsens aflønning m.v.	74-75
42 Dagsværdi af finansielle instrumenter	76
43 Eventualforpligtelser	76
44 Andre forpligtende aftaler	77
45 Sikkerhedsstillelser	77
46 Nærtstående parter	77
47 Selskabsloven § 55	77
48 Regnskabsmæssig sikring	77
49 Nettorente- og gebyrindtægter og kursreguleringer fordelt på aktiviteter og geografiske markeder.	78
50 Segmentoplysninger, geografisk	78
51 Afledte finansielle instrumenter	79
52 Hoved- og nøgletal 2013-2017	80

Resultatopgørelse for 2017

Note (1.000 kr.)	2017	2016
4 Renteindtægter	536.851	563.109
5 Renteudgifter	128.179	122.924
Netto renteindtægter	408.672	440.185
6 Udbytte af aktier m.v.	2.618	3.020
7 Gebyrer og provisionsindtægter	410.364	364.042
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.886	61.155
Netto rente- og gebyrindtægter	759.768	746.092
9 Kursreguleringer	21.902	16.908
10 Andre driftsindtægter	2.551	2.929
11 Udgifter til personale og administration	531.875	515.660
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	25.114	48.753
13 Andre driftsudgifter	687	440
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	18.649	29.493
22 Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	7.092	4.904
Resultat før skat	214.988	176.487
15 Skat	44.739	37.559
Årets resultat	170.249	138.928
16 Årets resultat pr. aktie (kr.)	63,2	51,5

Totalindkomstopgørelse for 2017

Årets resultat	170.249	138.928
Aktuarmæssige gevinster og tab	-944	-319
Opskrivning af domicilejendomme	5.715	0
Valutakursregulering af udenlandske enheder	-45.182	-52.196
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	45.211	51.566
15 Skat af anden totalindkomst	2.350	742
Anden totalindkomst efter skat	2.450	-1.691
Årets totalindkomst	172.699	137.237

Balance pr. 31. december 2017

Note (1.000 kr.)	2017	2016
AKTIVER		
17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	346.835	298.499
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	3.311.859	2.802.566
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	12.666.560	11.553.390
20 Obligationer til dagsværdi	2.317.608	1.735.983
21 Aktier m.v.	123.480	116.031
22 Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	15.363	13.271
23 Immaterielle aktiver	55.397	54.638
Grunde og bygninger, i alt	136.040	129.943
24 – Domicilejendomme	136.040	129.943
25 Øvrige materielle aktiver	17.438	23.318
Aktuelle skatteaktiver	6.162	7.747
26 Andre aktiver	184.360	180.846
Periodeafgrænsningsposter	30.783	28.899
Aktiver i alt	19.211.885	16.945.131
PASSIVER		
27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	96.268	34.432
28 Indlån og anden gæld	17.188.945	15.144.536
29 Andre passiver	459.232	456.593
Periodeafgrænsningsposter	712	753
Gæld i alt	17.745.157	15.636.314
30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	10.849	9.440
31 Hensættelser til udskudt skat	9.892	6.210
32 Hensættelser til tab på garantier	432	56
Hensatte forpligtelser i alt	21.173	15.706
33 Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000
34 Aktiekapital	271.000	271.000
35 Værdireguleringer	41.959	38.772
– Opskrivningshenlæggelse	44.773	40.397
– Valutaomregningsreserve	-2.814	-1.625
36 Andre reserver	7.640	5.548
– Lovpligtige reserver	7.640	5.548
Overført resultat	997.856	856.111
Foreslået udbytte	27.100	21.680
Egenkapital i alt	1.345.555	1.193.111
Passiver i alt	19.211.885	16.945.131

Pengestrømsopgørelse for 2017

Note (1.000 kr.)	2017	2016
Årets resultat før skat	214.988	176.487
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	25.114	48.753
37 Andre poster uden likviditetseffekt	-6.119	-3.608
Betalte skatter	-41.824	-33.104
38 Ændring i driftskapital	401.577	-67.818
Pengestrømme fra driftsaktivitet	593.736	120.710
Køb af immaterielle aktiver	-16.110	-37.643
Køb af materielle aktiver	-4.962	-6.907
Salg af domicilejendom	0	2.293
Salg af materielle aktiver	220	0
Modtaget udbytte fra tilknyttede virksomheder	5.000	5.000
Pengestrømme fra investeringsaktivitet	-15.852	-37.257
Køb af egne aktier	-75.447	-8.503
Salg af egne aktier	76.782	7.538
Udbetalt udbytte	-21.590	-21.560
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet	-20.255	-22.525
Likviditetsforskydning, netto	557.629	60.928
Likvider, 1. januar	3.101.065	3.040.137
Likvider, 31. december	3.658.694	3.101.065
Likvider, 31. december		
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	346.835	298.499
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	3.311.859	2.802.566
I alt	3.658.694	3.101.065

Kreditfaciliteter:

Bankens ikke-udnyttede kreditfaciliteter udgør 99.209 t.kr. (2016: 94.736 t.kr.), heraf 99.209 t.kr. mod sikkerhed i værdipapirer (2016: 94.736 t.kr.).

Egenkapitalopgørelse for 2017

(1.000 kr.)	Aktie- kapital	Opskriv- ningshen- læggelser	Valutaom- regnings- reserve	Andre reserver	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt
2017							
Egenkapital, 1. januar	271.000	40.397	-1.625	5.548	856.111	21.680	1.193.111
Årets resultat	0	0	0	7.092	136.057	27.100	170.249
Opløsning af reserver ved modtaget udbytte	0	0	0	-5.000	5.000	0	0
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	-944	0	-944
Opskrivning af domicilejendomme	0	5.715	0	0	0	0	5.715
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	-45.182	0	0	0	-45.182
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	45.211	0	0	0	45.211
Skat af anden totalindkomst	0	-1.339	-1.218	0	207	0	-2.350
Anden totalindkomst i alt	0	4.376	-1.189	-5.000	4.263	0	2.450
Totalindkomst i alt for året	0	4.376	-1.189	2.092	140.320	27.100	172.699
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-75.447	0	-75.447
Salg af egne aktier	0	0	0	0	76.782	0	76.782
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-21.590	-21.590
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	90	-90	0
Transaktioner med ejere i alt	0	0	0	0	1.425	-21.680	-20.255
Egenkapital, 31. december	271.000	44.773	-2.814	7.640	997.856	27.100	1.345.555
2016							
Egenkapital, 1. januar	271.000	40.376	-162	5.644	739.861	21.680	1.078.399
Årets resultat	0	0	0	4.904	112.344	21.680	138.928
Opløsning af reserver ved modtaget udbytte	0	0	0	-5.000	5.000	0	0
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	-319	0	-319
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	-52.196	0	0	0	-52.196
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	51.566	0	0	0	51.566
Skat af anden totalindkomst	0	21	-833	0	70	0	-742
Anden totalindkomst i alt	0	21	-1.463	-5.000	4.751	0	-1.691
Totalindkomst i alt for året	0	21	-1.463	-96	117.095	21.680	137.237
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-8.503	0	-8.503
Salg af egne aktier	0	0	0	0	7.538	0	7.538
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-21.560	-21.560
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	120	-120	0
Transaktioner med ejere i alt	0	0	0	0	-845	-21.680	-22.525
Egenkapital, 31. december	271.000	40.397	-1.625	5.548	856.111	21.680	1.193.111

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Årsrapporten er aflagt efter reglerne i Lov om finansiell virksomhed og Bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. (Regnskabsbekendtgørelsen). Herudover aflægges årsrapporten i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten 2016.

Årsregnskabet præsenteres i tusinde danske kroner.

OPLYSNINGER OM KOMMENDE REGNSKABSREGLER

Regnskabsbekendtgørelsen er ændret med virkning fra 1. januar 2018. Med ændringen tilpasses regnskabsbekendtgørelsen til IFRS 9 om finansielle instrumenter. Ændringerne omfatter klassifikation og måling, nedskrivninger på udlån og regnskabsmæssig sikring.

Klassifikation og måling

Ændringen betyder, at finansielle aktiver efter første indregning skal måles til amortiseret kostpris, dagsværdi gennem anden totalindkomst eller dagsværdi gennem resultatopgørelsen. Klassifikationen og målingen afhænger af forretningsmodellen for det finansielle aktiv, og om betalingsstrømmene alene omfatter renter og afdrag. Baseret på en gennemgang af bankens balance er det vurderet, at der på tidspunktet for ændringen ikke er finansielle instrumenter, hvor klassifikation og måling vil skulle ændres i forhold til tidligere.

Nedskrivninger på udlån

Nedskrivninger på udlån skal efter de ændrede regler base- res på et princip om forventede tab, mens de gældende regler er baseret på et princip om indtrufne tab. Det forventede kredittab skal regnes for alle finansielle aktiver, som måles til amortiseret kostpris eller dagsværdi gennem anden totalindkomst samt garantier og lånetilsagn. De aktiver, der er omfattet af beregningen af det forventede kredittab, inddeles i tre stadier. Stadie 1 omfatter aktiver, hvor der ikke har været en betydelig stigning i kreditrisikoen i forhold til tidspunktet for første indregning. Stadie 2 omfatter modsat de aktiver, hvor der har været en sådan stigning i kreditrisikoen, mens stadie 3 omfatter de misligholdte aktiver. For aktiver i stadie 1 regnes det forventede kredittab med udgangspunkt i en 12 måneders tabssandsynlighed, mens det forventede kredittab for aktiver i stadie 2 og 3 regnes med udgangspunkt i aktivets

forventede levetid. For aktiver i stadie 1 og 2 anvendes en modelbaseret beregning af det forventede kredittab. For stadie 3 aktiver foretages en manuel og individuel beregning af det forventede kredittab. Modelberegningen tager udgangspunkt i aktivernes betalingsstrømme og følgende modelberegne- de parameterestimer:

- Sandsynlighed for misligholdelse de næste 12 måneder (PD_{12})
- Sandsynlighed for tab i aktivets levetid (PD_{Liv})
- Tabets størrelse givet misligholdelse (LGD)
- Konverteringsfaktor (CF)

Det forventede kredittab beregnes som eksponeringens størrelse givet misligholdelse (EAD) gange sandsynligheden for misligholdelse gange tabets størrelse givet misligholdelse. For privatkunder bliver parameterestimerne baseret på bankens egne modeller, mens parameterestimerne for aktiver med andre modparter vil blive baseret på modeller udviklet i samarbejdet med bankens datacenter SDC. Parameterestimerne bygger på historiske data. Det er imidlertid et krav, at beregningen af det forventede kredittab indeholder fremadrettet information. Til at understøtte dette forventes anvendt en makroøkonomisk regressionsmodel, som er udviklet og drives af foreningen af Lokale Pengeinstitutter. Kriterierne, der fastlægger, hvornår der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen, og aktivet derfor skifter fra stadie 1 til stadie 2, har stor betydning for størrelsen af det forventede kredittab. For aktiver med en PD_{12} ved første indregning på under 1 % anses en fordobling af PD_{Liv} og en stigning i PD_{12} på 0,5 procentpoint for en betydelig stigning i kreditrisikoen. For aktiver med en PD_{12} ved første indregning lig med eller over 1 % skal der ligeledes være sket en fordobling af PD_{Liv} eller en stigning i PD_{12} på 2 procentpoint. Misligholdelse anses for indtruffet, hvis banken anser det for usandsynligt, at kunden indfrier sin forpligtelse over for banken, eller kunden har været i restance eller overtræk med mindst 1.000 kr. i mindst 90 dage.

Ændringen i regnskabspraksis vedrørende nedskrivninger på udlån forventes at øge de regnskabsmæssige nedskrivninger og hensættelser i niveauet 20-30 mio. kr. Korrigeret for den skattemæssige effekt vil ændringen udgøre i niveauet 16-23 mio. kr., som i åbningsbalancen pr. 1. januar 2018 vil blive fratrasket egenkapitalen. For oplysninger om betydningen for opgørelsen af kapitalgrundlaget henvises til årsrapporten note 3 om kapitalforhold. I årsrapporten for 2018 vil der ikke

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

blive foretaget tilpasning af sammenligningstal for 2017 og tidligere perioder som følge af denne ændring i regnskabspraksis.

Regnskabsmæssig sikring

Reglerne for regnskabsmæssig sikring er ændret, så der opnås en bedre sammenhæng til virksomhedens risikostyring. Herudover er kravene til måling af sikringens effektivitet ikke så detaljerede som tidligere. Ændringerne vurderes ikke at have betydning for bankens anvendelse af reglerne for regnskabsmæssig sikring.

KONCERNFORHOLD

Investeringsforvaltningsselskabet Invest Administration A/S er et 100 % ejet datterselskab af Lån & Spar. I forhold til Lån & Spars regnskab anses Invest Administration A/S for at være uvæsentlig, og holdes derfor ude af konsolideringen. Da Lån & Spar ikke har andre datterselskaber, er der ikke udarbejdet koncernregnskab.

GENERELT

INDREGNING OG MÅLING

Aktiver indregnes i balancen, når det som følge af en tidligere begivenhed er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde banken, at aktiverens værdi kan måles pålideligt, samt at aktiverne er under bankens kontrol. Forpligtelser indregnes i balancen, når banken som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå banken, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt. Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige risici og tab, der fremkommer inden årsregnskabet aflægges, og som afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen. I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

SEGMENTOPLYSNINGER

Lån & Spar har opdelt sine aktiviteter i de geografiske markeder Danmark og Sverige.

OMREGNING AF FREMMED VALUTA

Årsregnskabet præsenteres i danske kroner, som er bankens funktionelle valuta. Transaktioner i anden valuta end danske kroner omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, omregnes til balancedagens kurs. Valuta-

kursreguleringer, der opstår ved afregning eller ved omregning til balancedagens kurs, indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Ikke-monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta, der ikke omvurderes til dagsværdi, omregnes på transaktionstidspunktet til transaktionsdagens kurs.

For udenlandske enheder, hvor den funktionelle valuta afviger fra regnskabsvalutaen, omregnes resultatopgørelsens poster til transaktionsdagens kurs (gennemsnitskurs) og for poster i balancen til balancedagens kurs. De valutakursforskelle, der opstår ved denne omregning, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst.

REGNSKABSMÆSSIG SIKRING

Ved sikring af valutaomregningsrisikoen af nettoinvesteringer i udenlandske enheder anvendes reglerne om regnskabsmæssig sikring. Andelen af værdireguleringer af sikringsinstrumenter, som vedrører sikringen, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst, i det omfang de effektivt sikrer mod valutakursændringer i de udenlandske virksomheder.

Den ineffektive del indregnes i resultatopgørelsen. Ved afhængelse af den udenlandske enhed overføres de akkumulerede værdiændringer til resultatopgørelsen, herunder også valutakursforskelle indregnet under valutaomregningsreserven i forbindelse med omregning af nettoinvesteringen i den udenlandske enhed.

REGNSKABSMÆSSIGE ESTIMATER OG SKØN

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket, i det omfang de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn. Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige. Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsaflæggelsen, er uændrede i forhold til tidligere år. De væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivning på udlån og er beskrevet nedenfor.

Nedskrivninger på udlån

Nedskrivning på udlån foretages, hvis der er objektiv indikation for, at udlånet er værdiforringet. Denne vurdering foretages individuelt og gruppevist. Vurderingen af om der skal foretages nedskrivning samt størrelsen af denne, er forbundet med

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

en del usikkerhed, idet der foretages en række skøn. For individuelt vurderede udlån er det særligt fastlæggelsen af det mest sandsynlige forløb af fremtidige betalinger, der er forbundet med usikkerhed, idet der skønnes over debtors fremtidige betalingsevne og vilje samt værdien ved og tidshorisonten for realisation af sikkerheder.

Ved gruppevis vurdering foretages nedskrivning, såfremt risikopræmien på udlånet er højere end på tidspunktet for udlånets oprettelse. Risikopræmien dækker over sandsynligheden for, at debitor ikke vil være i stand til at overholde sine forpligtelser over for banken, samt hvor stort et tab, det i givet fald vil medføre for banken. Der er en del usikkerhed forbundet med estimeringen af risikopræmien på udlånet, idet denne bygger på historiske tabserfaringer samt misligholdelsesfrekvenser. For oplysninger om nedskrivninger på udlån henvises til note 2, Risikostyring.

Øvrige væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster.

Fastsættelse af dagsværdien for noterede aktier

Fastsættelse af dagsværdien for noterede aktier er baseret på værdiansættelsesmetoder, som ikke bygger på observerbare markedsdato, og dagsværdien er som følge heraf forbundet med usikkerhed. For oplysninger om dagsværdireguleringer af noterede aktier henvises til note 42, Dagsværdi af finansielle instrumenter.

Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme

Dagsværdien for domicilejendomme opgøres med assistance fra eksterne eksperter på grundlag af afkastmetoden; en metode der bygger på skøn over den forventede nettolejeindtægt, depositum og forrentningsprocent for den enkelte domicilejendom. Oplysninger om forudsætninger ved omvurdering af domicilejendomme fremgår af note 24, Domicilejendomme.

Nedskrivningstest af goodwill

Værdien af goodwill er baseret på et skøn over det fremtidige frie cash flow fra den pengestrømsfrembringende enhed, som goodwill er allokeret til. Oplysninger om forudsætninger ved nedskrivningstest af goodwill fremgår af note 23, Immaterielle aktiver.

Måling af ydelsesbaserede pensionsordninger

Ydelsesbaserede pensionsordninger er opgjort med assistance fra eksterne aktuarer baseret på ledelsens skøn over blandt andet forventet afkast af pensionsordningernes aktiver samt løn- og pensionsreguleringssats, og er forbundet med usikkerhed. Oplysninger om forudsætninger ved måling af ydelsesbaserede pensionsordninger fremgår af note 30. Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser.

RESULTATOPGØRELSE

RENTER, UDBYTTE AF KAPITALANDELE, GEBYRER OG PROVISIONER OG KURSREGULERINGER

Renteindtægter og renteudgifter omfatter rentebetalinger samt gebyrer og provisioner m.v. i forbindelse med aftaler om lån. Renteindtægter og renteudgifter periodiseres over lånets løbetid. Renteindtægter på udlån, som er fuldt eller delvist nedskrevet, indtægtsføres alene med et beløb svarende til den effektive rente af det nedskrevne udlån.

Udbytter fra investeringer indregnes, når der er erhvervet endelig ret til udbyttet. Dette vil typisk sige på tidspunktet for generalforsamlingens godkendelse af udlodningen fra det pågældende selskab. Dette gælder dog ikke for kapitalandele i tilknyttede virksomheder, som måles efter indre værdis metode, idet der henvises til praksisbeskrivelsen for disse kapitalandele.

Afkast af bankens handelsbeholdning indregnes under henholdsvis renter, udbytte af kapitalandele og kursreguleringer.

Gebyrer og provisioner for løbende ydelser periodiseres over løbetiden. Provisioner for løbende ydelser vedrørende formidling af realkreditlån for Totalkredit indregnes efter modregningsmodellen. Modregningsmodellen giver Totalkredit adgang til at modregne konstaterede tab i realkreditlånets løbetid i de fremtidige løbende provisionsindtægter. Modregning indregnes på tidspunktet for den tabsgivende begivenhed, og årets eventuelle overskydende tab modregnes i fremtidige provisionsindtægter. Øvrige gebyrer og provisioner indregnes, når serviceydelsen er udført.

ANDRE DRIFTSINDTÆGTER

Andre driftsindtægter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder indtægter fra udlejning af medarbejdere og udlejning af lokaler.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

UDGIFTER TIL PERSONALE OG ADMINISTRATION

Udgifter til personale omfatter løn og gager, pensioner, lønsumsafgift samt andre sociale udgifter til bankens personale. Udgifter til administration omfatter udgifter til it, markedsføring, kontorholdsomkostninger og øvrige udgifter forbundet med drift af banken.

ANDRE DRIFTSUDGIFTER

Andre driftsudgifter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder udgifter til Garantiformuen og Afviklingsformuen.

RESULTAT AF KAPITALANDELE I TILKNYTTETE OG ASSOCIEREDE VIRKSOMHEDER

Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder omfatter den forholdsmæssige andel af de enkelte virksomheders resultat efter skat.

SKAT

Lån & Spar er administrationsselskab i en international sambeskatning med tilknyttede virksomheder og faste driftssteder. Den aktuelle selskabsskat fordeles mellem de sambeskattede selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster med refusion vedrørende skattemæssige underskud. Årets skat, som består af årets aktuelle skat og ændring af udsendt skat, indregnes i resultatopgørelsen med den del, der kan henføres til årets resultat, anden totalindkomst med den del, der kan henføres til poster, som er ført på anden totalindkomst, fx skat på opskrivning af domicilejendomme og direkte i egenkapitalen med den del, der kan henføres til poster, som er ført direkte på egenkapitalen.

BALANCE

GENERELT FOR FINANSIELLE AKTIVER OG FORPLIGTELSE

Finansielle aktiver og forpligtelser indregnes på afregningstidspunktet. Indtil afregningstidspunktet indregnes ændringen i værdien af finansielle aktiver og forpligtelser. Ved første indregning måles finansielle aktiver og finansielle forpligtelser til dagsværdi med tillæg af de transaktionsomkostninger, som er direkte forbundet med erhvervelsen eller udstedelsen af det finansielle instrument, og fradrag for de modtagne gebyrer og provisioner, der indgår som en integreret del af den effektive rente.

Ophør af indregning sker på afregningstidspunktet, når retten til at modtage / afgive pengestrømme fra det finansielle aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis det er overdraget og banken i al sin væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

KASSEBEHOLDNING OG ANFORDRINGSTILGODEHAVENDER HOS CENTRALBANKER / TILGODEHAVENDER HOS KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker omfatter tilgodehavender hos andre kreditinstitutter samt tidsindskud i centralbanker, og måles ved første indregning til dagsværdi med tillæg af transaktionsomkostninger og fradrag af modtagne gebyrer og stiftelsesprovisioner. Efterfølgende måles tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker til amortiseret kostpris.

UDLÅN

Ved første indregning måles udlån til dagsværdi med fradrag for lånegebyrer og provisioner. Efterfølgende måles udlån til amortiseret kostpris. Er der på balancedagen indtruffet objektiv indikation for, at udlån er værdiforringede, nedskrives udlånet svarende til forskellen mellem udlånets regnskabsmæssige værdi og nutidsværdien af forventede fremtidige betalinger fra udlånet inkl. realisationsværdien af eventuelle sikkerheder.

Individuelle nedskrivninger

For betydelige udlån og udlån, der udviser svaghedstegn, foretages en individuel vurdering baseret på følgende kriterier:

- Kunden har betydelige økonomiske vanskeligheder.
- Kunden har ikke overholdt afviklingsaftaler.
- Kundens lånevilkår er lempet som følge af økonomiske vanskeligheder.
- Sandsynligheden for at kunden går konkurs eller bliver underlagt anden form for økonomisk rekonstruktion.

Ved den individuelle vurdering er forventede fremtidige betalinger fra udlånet baseret på det mest sandsynlige forløb af betalingerne.

Hensættelse til tab på garantier og uudnyttede kreditter

Der indregnes en hensættelse til tab på garantier og uudnyttede kreditter, når der er objektiv indikation på, at kunden ikke er i stand til at dække de forpligtelser, som garantien er stillet

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

overfor, og det dermed er sandsynligt, at banken må afgive økonomiske fordele for at indfri forpligtelsen. Hensættelsen til tab på garantier måles dog ikke lavere end den provision, som er modtaget fra garantien periodiseret over garantiperioden. Ved måling af den hensatte forpligtelse foretages en tilbagediskontering af de omkostninger, som anses for nødvendige til at afvikle forpligtelsen. Diskonteringsfaktoren afspejler markedets generelle renteniveau med tillæg af de konkrete risici, som skønnes at være på forpligtelsen.

Gruppevis nedskrivninger

For øvrige udlån samt individuelt vurderede udlån, hvorpå der ikke nedskrives, foretages vurderingen gruppevis baseret på en risikoklassificering efter bankens ratingsystem.

Ved den gruppevis vurdering anses objektiv indikation for værdiforringelse for indtruffet, når et af følgende kriterier er opfyldt:

- Ved et forværret betalingsmønster der medfører, at udlånet flytter sig til en dårligere risikoklasse.
- Gruppen som helhed udgør en større risiko end oprindeligt antaget, og risikopræmien for gruppen derfor skal være højere.

Gruppevis nedskrivninger beregnes som forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi af udlånene i de enkelte grupper og nutidsværdien af forventede fremtidige betalinger.

Nedskrivningerne opgøres på grundlag af bruttovandringer mellem risikoklasserne. Nedskrivningerne føres samlet på en korrektivkonto, som modregnes i udlånet. Nedskrivninger tilbageføres, hvis efterfølgende begivenheder viser, at værdiforringelsen ikke længere er gældende. Udlån afskrives, når tabet er endeligt konstateret. Nedskrivninger af udlån, tilbageførte nedskrivninger og afskrivning af udlån indgår i resultatopgørelsen under nedskrivninger på udlån m.v.

OBLIGATIONER OG AKTIER

Ved første indregning måles obligationer og aktier i handelsbeholdningen til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Obligationer og aktier i handelsbeholdningen måles efterfølgende til dagsværdi. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, måles ligeledes til dagsværdi. Dagsværdien for børsnoterede obligationer og aktier, der handles på aktive markeder, fastsættes ud fra lukkekursen

på balancedagen. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, omfatter hovedsageligt aktier i forskellige sektorselskaber, hvor det ved aftale er fastsat, til hvilken kurs aktierne kan handles mellem aktionærerne. For disse aktier fastsættes dagsværdien ud fra den aftalte kurs. For øvrige unoterede aktier fastsættes dagsværdien ud fra tilgængelige oplysninger om handler eller ved anvendelse af kapitalværdiberegninger.

RESULTAT AF KAPITALANDELE I TILKNYTTETE OG ASSOCIEREDE VIRKSOMHEDER

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder indregnes og måles efter den indre værdis metode. Andele af virksomhedernes resultat efter skat indregnes i resultatopgørelsen under resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder. Andele af tilknyttede virksomheders egenkapitalbevægelser indregnes direkte på egenkapitalen.

AFLEDTE FINANSIELLE INSTRUMENTER

Afledte finansielle instrumenter omfatter terminsforretninger, som ved første indregning måles til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Efterfølgende måles afledte finansielle instrumenter til dagsværdi. Dagsværdien opgøres efter almindelig anerkendte metoder, der bygger på markedsbaserede parametre. Ændringen i dagsværdien indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Instrumenter med positiv dagsværdi indregnes under andre aktiver, mens instrumenter med negativ dagsværdi indregnes under andre passiver.

IMMATERIELLE AKTIVER

Immaterielle aktiver omfatter goodwill, kunderelationer, afståelsesrettigheder og egenudviklet software. Immaterielle aktiver måles ved første indregning til kostpris, som er omkostninger, der direkte kan henføres til de immaterielle aktiver. Efterfølgende måles immaterielle aktiver som udgangspunkt til kostprisen med fradrag af afskrivninger over aktivets økonomiske levetid. Såfremt genindvindingsværdien af de immaterielle aktiver er mindre end den regnskabsmæssige værdi, nedskrives aktivet over resultatopgørelsen. Den skønnede økonomiske levetid for de enkelte immaterielle aktiver er anført nedenfor.

Goodwill

Goodwill fremkommer ved virksomhedsovertagelser, og består af forskelsværdien mellem kostprisen og dagsværdien af overtagne nettoaktiver på overtagelsestidspunktet. Goodwill

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

testes for værdiforringelse, såfremt der er objektive indikatorer på værdiforringelsen, dog mindst én gang årligt, og nedskrives til genindvindingsværdien over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi af den pengestrømsfrembringende enheds nettoaktiver overstiger genindvindingsværdien. Der afskrives ikke på goodwill.

Kunderelationer

Kunderelationer erhvervet ved virksomhedsovertagelse afskrives lineært over den forventede økonomiske brugstid, der ikke overstiger 10 år. Den økonomiske brugstid afhænger af kundeloyaliteten og revurderes årligt.

Afståelsesrettigheder

Afståelsesrettigheder afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 5 år.

Egenudviklet software

Egenudviklet software indregnes på baggrund af afholdte udviklingsomkostninger og afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 3-6 år.

GRUNDE OG BYGNINGER

Domicilejendomme

Domicilejendomme er ejendomme, hvorfra der drives bankvirksomhed, eller som på anden måde indgår i den primære drift. Domicilejendomme måles ved første indregning til kostpris inklusive handelsomkostninger. Domicilejendomme måles efterfølgende til omvurderet værdi, som er dagsværdien på omvurderingstidspunktet med fradrag af efterfølgende afskrivninger og tab ved værdiforringelse. Afskrivninger foretages lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 50 år. Afskrivningsgrundlaget er omvurderet værdi med fradrag af forventet restværdi efter afsluttet brugstid. Der afskrives ikke på grunde. Fald i den omvurderede værdi indregnes i resultatopgørelsen, med mindre faldet modsvarer en værdistigning, der tidligere er indregnet direkte på egenkapitalen. Stigninger indregnes i bankens totalindkomst, og bindes i egenkapitalen under opskrivningshenlæggelser.

Opskrivninger, der modsvarer en tidligere foretagen nedskrivning på samme ejendom, indregnes i resultatopgørelsen.

ØVRIGE MATERIELLE AKTIVER

Ved første indregning måles øvrige materielle aktiver til kostpris inklusive omkostninger direkte tilknyttet til anskaffelsen

samt eventuelle omkostninger til klargøring af aktivet, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Efterfølgende måles øvrige materielle aktiver til kostpris med fradrag af afskrivninger over den økonomiske levetid, der sædvanligvis udgør 3-10 år.

ANDRE AKTIVER

Andre aktiver omfatter aktiver, der ikke indplaceres under de øvrige aktivposter. Andre aktiver omfatter positiv markeds-værdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsværdi. Andre aktiver omfatter også tilgodehavende renter og andre aktiver, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER

Periodeafgrænsningsposter omfatter afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

GÆLD TIL KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker indregnes til dagsværdi svarende til modtaget vederlag med fradrag af afholdte direkte henførbare transaktionsomkostninger. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

INDLÅN

Indlån omfatter gæld til private og virksomheder, som ikke er kreditinstitutter, fx almindelige indlån, tidsindsud og særlige indlånsformer. Indlån indregnes til dagsværdi. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

SKAT

Aktuelle skatteaktiver og aktuelle skatteforpligtelser indregnes i balancen opgjort som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst reguleret for betalt acontoskat. Udskudt skat indregnes af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver og forpligtelser. Udskudt skat opgøres på grundlag af gældende skattemålgivning og -satser, og afspejler den måde, hvorpå banken på balancedagen forventer at genindvinde eller afvikle den regnskabsmæssige værdi af sine aktiver og forpligtelser. Udskudte skatteaktiver indregnes i balancen med den værdi, hvortil aktivet forventes at kunne realiseres. Ændring i ud-

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS FORTSAT

skudt skat, som følge af ændringer i skattesatsen, indregnes i resultatopgørelsen.

ANDRE PASSIVER

Andre passiver omfatter passiver, der ikke indplaceres under de øvrige passivposter. Andre passiver omfatter negativ markedsverdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsverdi. Andre passiver omfatter også skyldige renter og andre forpligtelser, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER

Periodeafgrænsningsposter omfatter indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

HENSATTE FORPLIGTELSE

Hensatte forpligtelser omfatter pensionsforpligtelser, udskudt skat, hensættelse til tab på garantier samt andre hensatte forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller tidspunkt for afvikling, hvor det er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre træk på bankens økonomiske ressourcer, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Forpligtelsen måles som det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelserne. For ydelsesbaserede pensionsordninger indregnes kapitalværdien af de fremtidige ydelser som en hensat forpligtelse. Der foretages årligt en aktuarmæssig opgørelse af kapitalværdien. Årets regulering af kapitalværdien indregnes i resultatopgørelsen, med undtagelse af aktuarmæssige gevinster og tab, der indregnes i anden totalindkomst. Hensættelse til tab på garantier er beskrevet under posten udlån.

EFTERSTILLEDE KAPITALINDSKUD

Efterstillede kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditorkrav. Efterstillede kapitalindskud måles ved første indregning til dagsverdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

EGENKAPITAL

Aktiekapital

Aktier klassificeres som egenkapital, når der ikke er nogen forpligtelse til at overføre kontanter eller andre aktiver.

Udbytte

Forslag til udbytte for regnskabsåret indregnes under egenkapitalen på balancedagen og som en gældsforpligtelse på tidspunktet for vedtagelse på generalforsamlingen.

Egne aktier

Køb og salg af egne aktier samt udbytte fra disse indregnes direkte på egenkapitalen under overført overskud.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserven omfatter forskelsbeløb opstået ved omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Herudover indgår valutakursreguleringer af finansielle kontrakter, som indgår i den regnskabsmæssige sikring af nettoinvesteringer i udenlandske enheder.

Lovpligtige reserver

Lovpligtige reserver omfatter værdireguleringer af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder efter indre værdis metode. Reserven reduceres med udbytteudlodninger til moderselskabet, andre egenkapitalbevægelser i tilknyttede og associerede virksomheder samt ved hel eller delvis realisation af kapitalandelene.

PENGESTRØMSOPGØRELSE

Pengestrømsopgørelsen præsenteres efter den indirekte metode, og viser pengestrømme for året fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet samt likvider ved årets begyndelse og slutning. Pengestrømme fra driftsaktiviteter opgøres som driftsresultatet; reguleret for ikke-kontante driftsposter og ændring i driftskapital. Pengestrømme fra investeringsaktiviteter omfatter køb og salg af immaterielle og materielle aktiver.

Pengestrømme fra finansieringsaktiviteter omfatter ændringer i aktiekapital samt udbetaling af udbytte.

Likvider omfatter kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker, tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker samt obligationsbeholdninger med løbetid på under 3 måneder fra tidspunktet for anskaffelsen.

Noter – Risikostyring

Note

2 RISIKOSTYRING

2.1 RISIKOTYPER, MÅLSÆTNING OG STRATEGI SAMT ORGANISERING AF RISIKOSTYRING

RISIKOTYPER

Banken er eksponeret over for forskellige risikotyper. De væsentligste risikotyper er:

- Kreditrisiko: Risikoen for tab som følge af, at modparter helt eller delvist misligholder deres betalingsforpligtelser.
- Markedsrisiko: Risikoen for tab som følge af, at markedsværdien af bankens aktiver og forpligtelser ændrer sig som følge af ændringer i markedsf forholdene.
- Likviditetsrisiko: Risikoen for, at banken ikke er i stand til at indfri sine forpligtelser ved hjælp af de normale likviditetsreserver.
- Operationel risiko: Risikoen for direkte eller indirekte tab forårsaget af utilstrækkelige eller fejlslagne interne processer og systemer, menneskelige fejl eller som følge af eksterne begivenheder.

MÅLSÆTNING OG STRATEGI

Lån & Spar har en målsætning om at identificere alle de væsentlige risici, som banken er eksponeret overfor med henblik på optimering af indtjening i forhold til risiko.

ORGANISERING AF RISIKOSTYRING

Bankens bestyrelse har det overordnede ansvar for afgrænsning og styring af bankens risici. Det er bestyrelsen, som fastlægger målsætning og strategi for risikostyring, samt tager stilling til de overordnede begrænsninger og retningslinjer for de risikotyper, som banken påtager sig. Bestyrelsen følger løbende op på, at banken drives på betryggende vis og i overensstemmelse med den fastlagte risikoprofil, de fastlagte risikopolitikker og retningslinjer. Bestyrelsen modtager løbende rapportering, der er relevant i forhold til bestyrelsens ansvar.

Bestyrelsens revisionsudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Revisionsudvalget har blandt sine opgaver at overvåge og vurdere effektiviteten af bankens interne kontrol- og risikostyringssystemer. Dette sker blandt andet ved skriftlig og mundtlig rapportering til udvalget samt ved udvalgets behandling af revisionsrapporter på området.

Bestyrelsens risikoudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Udvalget har til opgave at rådgive bestyrelsen om bankens overordnede nuværende og fremtidige risikoprofil og strategi og at bistå bestyrelsen med at påse, at bestyrelsens

risikostrategi implementeres korrekt i organisationen. Risiko-udvalget vurderer, om de finansielle produkter og tjenesteydelser, som banken handler med, er i overensstemmelse med bankens forretningsmodel og risikoprofil, herunder om der er en sammenhæng mellem indtjening og risiko. Risikoudvalget vurderer desuden bankens aflønningsstruktur i forhold til, om denne tager højde for bankens risici, kapital og likviditet.

Direktionen har ansvar for den daglige ledelse, herunder at banken drives i overensstemmelse med de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer. Direktionen har det daglige ledelsesmæssige ansvar for, at banken kun påtager sig risici, som banken forstår og kan gennemskue konsekvensen af. Direktionen har ansvar for risikorapporteringen til bestyrelsen. Direktionen modtager løbende rapportering om udviklingen i bankens risici samt overholdelsen af bankens politikker og retningslinjer.

Risikoteamet er et internt udvalg, organisatorisk placeret under direktionen, bestående af direktion samt ledende medarbejdere fra relevante afdelinger. Risikoteamets væsentligste rolle er at fastlægge den detaljerede kreditrisikopolitik ud fra de politikker, som bestyrelsen har besluttet. Risikoteamet følger løbende op på udviklingen i bankens risici og varetager risikorapporteringen til bestyrelsen. Risikoteamet har desuden ansvar for bankens risikomodeller, herunder overvågning af modellernes performance samt godkendelse af eventuelle justeringer i modellerne. Risikoteamet modtager løbende den rapportering, der er relevant i relation til Risikoteamets overvågning af bankens modeller samt udviklingen i bankens risici.

Likviditetsudvalget er et internt udvalg, organisatorisk placeret under direktionen, bestående af direktion samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Likviditetsudvalget har ansvar for den løbende opfølgning på bankens likviditetssituation samt iværksættelse af nødvendige tiltag i overensstemmelse med beredskabsplanen for likviditet.

Kapitaludvalget er et internt udvalg, organisatorisk er placeret under direktionen, bestående af direktion samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Kapitaludvalget har ansvar for at overvåge bankens kapitalforhold og foretage de nødvendige tiltag i forhold til at sikre, at bankens kapital er i overensstemmelse med bankens målsætning.

Risikostyring er en central enhed under den risikoansvarlige, som er ansvarlig for bankens overvågning af kredit-, mar-

Noter – Risikostyring

Note

2.1 RISIKOSTYRING FORTSAT

keds-, likviditets-, og operationel risiko, herunder overvågning af de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer samt overholdelse af direktionens videredelegerede beføjelser. Risikostyring refererer til direktionen.

Compliance har til opgave at overvåge risikoen for, at banken bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at banken eller bankens kunder lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af finansiell lovgivning samt bankens interne retningslinjer. Compliance refererer til direktionen.

Intern revision refererer til bestyrelsen og udfører kontrol af bankens risikostyringsprocesser, herunder om bankens procedurer lever op til loven, og om de anvendes korrekt. Intern revision rapporterer resultaterne af kontrollerne til bestyrelse og direktion.

2.2 KREDITRISIKO

STYRING OG OVERVÅGNING AF KREDITRISIKO

Bestyrelsen fastlægger de overordnede rammer og retningslinier for kreditrisici, der styres ved hjælp af kreditpolitikken, forretningsgange, bevillingsinstrukser m.v. Bestyrelsen forelægger løbende bankens største engagementer til bevilling eller orientering. Bankens system til klassifikation af kunder er indarbejdet i bevillingsstrukturen, hvilket bidrager til øget styring af bankens risici.

Ansvar for, at politikker og forretningsgange i forbindelse med kreditvurderingen overholdes, er placeret i Kreditafdelingen. Overvågning og kontrol af kreditvurderingsprocessen varetages af Risikostyring, hvilket blandt andet inkluderer bankens ratingsystem samt anvendelsen af dette. Risikostyring har ligeledes til opgave at følge udviklingen i kreditrisici, herunder vurdere tab og nedskrivninger.

Bestyrelsen informeres hvert kvartal om bankens kreditrisiko. Rapportering til Risikoteamet foretages også kvartalsvist, men i en mere detaljeret form end den, der forelægges bestyrelsen.

KREDITVURDERING

Kreditvurdering af kunden bygger på en vurdering af kundens indkomst- og formueforhold, forventet fremtidig tilbagebetalingsevne og økonomisk adfærd.

Banken har siden 2002 anvendt et egenudviklet ratingsystem til kreditvurdering af privatkunder i Danmark. Kunderne indplaceres ved bevilling i en af bankens 10 risikoklasser

efter sandsynligheden for misligholdelse (PD). Risikoklassifikationen er et centralt redskab i bankens kreditstyring og anvendes blandt andet ved kreditvurdering af kunder, overtræksbehandling og gruppevis nedskrivninger. Derudover er de indarbejdet i bevillingsstrukturen, så det alene er Kreditafdelingen, der kan bevilge udlån til kunder med høj risiko.

Ansøgning fra erhvervskunder, herunder også offentlige myndigheder og finansielle virksomheder, behandles af rådgiverne i Erhvervsafdelingen.

MÅLING AF KREDITRISIKO

Banken anvender avancerede statistiske modeller til måling af kreditrisikoen på privatkunder i Danmark (Detail, Danmark). Modellerne er baseret på følgende risikoparametre:

- Sandsynlighed for misligholdelse (PD).
- Tabets størrelse givet misligholdelse (LGD).
- Eksponeringens forventede størrelse ved misligholdelse (EAD).

Parametrene bygger på historisk information om bankens kunder. Bankens ratingsystem inddeler kunderne i 10 risikoklasser, hvor risikoklasse 1 er de kunder, hvor der er størst sandsynlighed for, at de misligholder deres forpligtelser over for banken, og risikoklasse 10 er de kunder, der har den laveste sandsynlighed. Kunder, der misligholder deres forpligtelser over for banken, placeres i en gruppe for sig. Der foretages backtest af de statistiske modeller samt de parameterestimater, som modellerne bygger på.

Banken har siden etableringen af den svenske filial arbejdet på egenudviklede statistiske modeller, som forventes at kunne anvendes til risikoklassificering af privatkunder i Sverige i løbet af 2018.

Der anvendes på nuværende tidspunkt ikke avancerede statistiske modeller til risikoklassificering af erhvervskunder. For at understøtte kreditstyringen anvender banken Finanstilsynets klassifikationsmodel, som består af 5 risikoklasser, hvor 1 er misligholdte engagementer og 3 er engagementer med meget lav risiko.

MODTAGNE SIKKERHEDER

For at reducere kreditrisikoen tilstræber banken at opnå mest mulig sikkerhed for kundernes engagementer. Der tages sikkerhed i kundens fysiske aktiver, garantier m.m.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

Maksimal krediteksponering	2017	2016
<i>Balanceførte poster:</i>		
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	272.453	224.433
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	3.311.859	2.802.566
Udlån	12.666.560	11.553.390
Andre finansielle aktiver	4.854	3.682
<i>Ikke-balanceførte poster:</i>		
Garantier	3.884.196	3.065.737
I alt	20.139.922	17.649.808
<i>Handelsbeholdning:</i>		
Obligationer	2.317.608	1.735.983
Andre finansielle aktiver	64.947	60.122
I alt	2.382.555	1.796.105
Uudnyttede kredittilsagn udgør 7.895.554 t.kr. (2016: 7.797.076 t.kr.) og indgår ikke i opgørelsen af den maksimale krediteksponering, da disse kredittilsagn kan tilbagekaldes.		
For oplysninger om kreditkvaliteten af obligationer henvises til note 20, Obligationer.		
<i>Krediteksponering fordelt på aktivklasser:</i>		
Detail, Danmark	13.305.300	12.096.352
Detail, Sverige	1.872.549	1.341.251
Erhverv	1.268.255	1.099.439
Institut	360.365	166.333
Stat	3.333.453	2.946.433
I alt	20.139.922	17.649.808

Krediteksponering på Detail, Danmark fordelt på risikoklasser	Sandsynlighed for misligholdelse (PD)	2017	2016
Risikoklasse:			
Misligholdte engagementer	100,00 %	61.734	52.704
1	23,52 %	92.935	100.326
2	5,68 %	213.591	256.814
3	4,00 %	617.034	561.903
4	2,32 %	438.088	409.275
5	1,40 %	975.326	886.054
6	0,90 %	2.052.192	1.736.283
7	0,74 %	1.998.970	1.901.034
8	0,37 %	1.455.736	1.239.430
9	0,18 %	3.881.983	3.628.686
10	0,03 %	1.517.711	1.323.843
I alt		13.305.300	12.096.352

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

Misligholdelse er efter Kapitaldækningsreglerne til stede, hvis banken anser det for usandsynligt, at kunden indfrier sine forpligtelser over for banken, eller kunden har været i restance eller overtræk med mindst 1.000 kr. i mindst 90 dage. Kunder, der misligholder sine forpligtelser, flyttes automatisk til risikoklassen 'Misligholdte engagementer'. Hvis kunden er en del af en husstand, for eksempel gift med en anden af bankens kunder, er det hele husstanden, der nedgraderes. Hovedparten af bankens udlån er placeret i risikoklasserne 6–10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab, og denne andel er lidt højere end i 2016. Misligholdte eksponeringer er steget sammenlignet med 2016.

Krediteksponering på Detail, Sverige fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	2017	2016
Misligholdte engagementer	1.593	16.606
1	229.564	142.742
2	76.580	53.327
3	218.225	132.154
4	113.714	71.103
5	234.558	149.498
6	327.703	216.826
7	253.571	175.312
8	312.317	264.076
9	104.724	119.607
10	0	0
I alt	1.872.549	1.341.251

Hovedparten af detaileksponeringen i Sverige er placeret i risikoklasserne 6–10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab. Misligholdte eksponeringer udgør en meget lille andel af eksponeringen, idet disse løbende overdrages til et inkassofirma.

Krediteksponering på Erhverv fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	2017	2016
1 (Misligholdte engagementer)	14.126	23.550
2c	25.929	24.617
2b	533.781	458.783
2a	521.750	523.172
3	172.669	69.317
I alt	1.268.255	1.099.439

Hovedparten af erhvervseksponeringen er placeret i risikoklasserne 2a/3, hvor risikoen for tab er meget lille, og denne andel er højere end i 2016. Misligholdte eksponeringer, der vedrører engagementer med objektiv indikation for værdiforringelse, er reduceret siden 2016.

Krediteksponering fordelt på branche:	2017	2016
Offentlige myndigheder	0	0
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0	0
Industri- og råstofudvinding	4	2.680
Energiforsyning	2.441	0
Bygge og anlæg	6	7
Handel	1.066	3.421
Transport, hoteller og restauration	3.943	4.045
Information og kommunikation	2.467	3.389
Finansiering og forsikring	265.693	190.036
Fast ejendom	66.168	25.624
Øvrige erhverv	926.467	870.237
I alt	1.268.255	1.099.439

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

KONCENTRATIONSRIKIO

Som led i styringen af kreditrisikoen er der fastsat regler for størrelsen af det samlede engagement med enkeltkunder og indbyrdes forbundne kunder. I henhold til Europa-Parlamentets forordning og Rådets forordning om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter må et engagement efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. ikke overstige 25 % af det justerede kapitalgrundlag. For engagementer med kreditinstitutter er grænsen dog 100 % af det justerede kapitalgrundlag. Banken indberetter hvert kvartal de største engagementer til myndighederne.

Engagementer opgøres i denne sammenhæng som summen af udlån, andre tilgodehavender, uudnyttede trækingsrettigheder, eventuelle overtræk samt kapitalandele og andre værdipapirer.

Engagementer, der efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. udgør 10 % eller mere af det justerede kapitalgrundlag:	2017		2016	
	Engagement efter fradrag for sikkerheder	I % af justeret kapitalgrundlag	Engagement efter fradrag for sikkerheder	I % af justeret kapitalgrundlag
Organisationer og foreninger	422.329	31,5 %	418.848	35,1 %
Andre erhvervsvirksomheder	173.443	13,0 %	174.069	14,6 %
I alt	595.772	44,5 %	592.917	49,7 %

Modtagne sikkerheder	2017			2016		
	Kredit-eksponering	Sikkerheds-værdi	Blanko	Kredit-eksponering	Sikkerheds-værdi	Blanko
Detail, Danmark	13.305.300	7.240.666	6.064.634	12.096.352	6.548.215	5.548.137
Detail, Sverige	1.872.549	0	1.872.549	1.341.251	0	1.341.251
Erhverv	1.268.255	518.650	749.605	1.099.439	405.161	694.278
Institut	360.365	0	360.365	166.333	0	166.333
Stat	3.333.453	0	3.333.453	2.946.433	0	2.946.433
I alt	20.139.922	7.759.316	12.380.606	17.649.808	6.953.376	10.696.432

Sikkerheder for Detail, Danmark fordelt på risikoklasse:	2017			2016		
	Kredit-eksponering	Sikkerheds-værdi	Blanko	Kredit-eksponering	Sikkerheds-værdi	Blanko
Misligholdte engagementer	61.734	43.729	18.005	52.705	36.047	16.658
1	92.935	38.293	54.642	100.327	42.690	57.637
2	213.591	102.960	110.631	256.813	115.650	141.163
3	617.034	271.055	345.979	561.904	235.902	326.002
4	438.088	192.328	245.760	409.274	158.416	250.858
5	975.326	578.419	396.907	886.054	537.847	348.207
6	2.052.192	1.100.169	952.023	1.736.284	924.794	811.490
7	1.998.970	1.071.057	927.913	1.901.033	986.982	914.051
8	1.455.736	848.800	606.936	1.239.430	702.271	537.159
9	3.881.983	2.211.693	1.670.290	3.628.685	2.020.129	1.608.556
10	1.517.711	782.163	735.548	1.323.843	787.487	536.356
I alt	13.305.300	7.240.666	6.064.634	12.096.352	6.548.215	5.548.137

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

<i>Sikkerheder for Erhverv fordelt på risikoklasse:</i>	Kredit- eksponering	2017 Sikkerheds- værdi	Blanko	Kredit- eksponering	2016 Sikkerheds- værdi	Blanko
1 (Misligholdte engagementer)	14.126	2.212	11.914	23.550	4.298	19.252
2c	25.929	4.182	21.747	24.617	3.619	20.998
2b	533.781	85.408	448.373	458.783	69.848	388.935
2a	521.750	258.211	263.539	523.172	266.811	256.360
3	172.669	168.637	4.032	69.317	60.585	8.733
I alt	1.268.255	518.650	749.605	1.099.439	405.161	694.278

Overskydende sikkerheder er ikke medregnet i sikkerhedsværdien. Overskydende sikkerheder opstår, når værdien af sikkerheden overstiger eksponeringen på det, som sikkerheden dækker.

TYPER AF SIKKERHED

De risikoreducerende elementer i banken består af pant og garantier. Over for detailkunder har banken primært pant i fast ejendom, mens der over for erhvervskunder er pant i finansielle aktiver i form af aktier og obligationer.

	Ejendom	Bankkonto	Depot/ værdipapir	Bil, båd mv.	Garanti	I alt
2017						
Detail, Danmark	5.537.629	504	3.243	253.293	1.445.997	7.240.666
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	59.551	70.007	329.144	2.456	57.492	518.650
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	5.597.180	70.511	332.387	255.749	1.503.489	7.759.316
2016						
Detail, Danmark	5.204.092	289	5.607	233.249	1.104.978	6.548.215
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	56.032	22.420	290.786	2.391	33.532	405.161
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	5.260.124	22.709	296.393	235.640	1.138.510	6.953.376

Fordeling af krediteksponeringer	2017	2016
a) Krediteksponeringer, der ikke er i restance og ikke er værdiforringet	19.579.958	17.010.713
b) Krediteksponeringer med restance, som ikke er værdiforringet	516.372	570.757
c) Krediteksponeringer, som er individuelt værdiforringet	43.592	68.338
I alt	20.139.922	17.649.808

Andelen af bankens krediteksponering med restance eller værdiforringelse er på et lavere niveau end i 2016.

a) Krediteksponeringer, der ikke er i restance og ikke er værdiforringet:

Detail, Danmark	12.818.617	11.557.764
Detail, Sverige	1.848.577	1.305.870
Erhverv	1.218.945	1.034.313
Institut	360.365	166.333
Stat	3.333.454	2.946.433
I alt	19.579.958	17.010.713

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

Krediteksponering på Detail, Danmark fordelt på risikoklasser:	2017	2016
Misligholdte engagementer	26.582	12.827
1	84.708	84.698
2	198.653	215.543
3	565.301	502.238
4	427.903	394.363
5	929.064	828.061
6	1.976.611	1.660.562
7	1.939.587	1.837.875
8	1.405.629	1.204.584
9	3.787.820	3.522.478
10	1.476.759	1.294.535
I alt	12.818.617	11.557.764

Krediteksponering på Detail, Sverige fordelt på risikoklasser:

Misligholdte engagementer	0	0
1	226.818	140.719
2	75.664	52.571
3	215.615	130.280
4	112.354	70.095
5	231.752	147.379
6	323.784	213.754
7	250.538	172.827
8	308.581	260.334
9	103.471	117.911
10	0	0
I alt	1.848.577	1.305.870

Krediteksponering på Erhverv fordelt på risikoklasser:

1 (Misligholdte engagementer)	4.610	8.753
2c	19.452	21.746
2b	505.035	421.307
2a	517.179	513.190
3	172.669	69.317
I alt	1.218.945	1.034.313

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

b) Krediteksponeringer med restance, som ikke er værdiforringet:	Kredit eksponering	Restance/ overtræk
2017		
Detail, Danmark	452.130	56.895
Detail, Sverige	22.379	391
Erhverv	41.863	1.820
Institut	0	0
Stat	0	0
I alt	516.372	59.106

	1 – 30 dage	31 – 60 dage	61 – 90 dage	Over 90 dage	I alt
Detail, Danmark	449.866	1.076	226	962	452.130
Detail, Sverige	12.742	5.592	4.039	6	22.379
Erhverv	41.851	4	2	6	41.863
Institut	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0
I alt	504.459	6.672	4.267	974	516.372

	Kredit eksponering	Restance/ overtræk
2016		
Detail, Danmark	499.862	90.218
Detail, Sverige	18.775	419
Erhverv	52.120	1.122
Institut	0	0
Stat	0	0
I alt	570.757	91.759

	1 – 30 dage	31 – 60 dage	61 – 90 dage	Over 90 dage	I alt
Detail, Danmark	495.815	2.648	333	1.066	499.862
Detail, Sverige	8.042	7.572	2.520	641	18.775
Erhverv	52.115	0	0	5	52.120
Institut	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0
I alt	555.972	10.220	2.853	1.712	570.757

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

c) Krediteksponeringer, som er individuelt værdiforringet:	2017		2016	
	Kredit- eksponering	Nedskrivning	Kredit- eksponering	Nedskrivning
Økonomiske vanskeligheder	37.718	41.294	44.652	62.217
Manglende overholdelse af afviklingsaftaler	3.831	5.549	18.453	6.193
Ændring/lempelse i lånevilkår som følge af låntagers økonomiske vanskeligheder	1.807	6.631	1.595	7.612
Sandsynlighed for, at lånet påvirkes af gældssanering, tvangsauktion eller konkurs	0	0	1.311	1.165
I alt	43.356	53.474	66.011	77.187
Hensættelser til tab på forpligtelser	236	432	2.327	56
I alt	43.592	53.906	68.338	77.243

Renter på individuelt nedskrevne finansielle aktiver udgør 2.806 t.kr. (2016: 3.347 t.kr.).

Individuelt værdiforringet krediteksponering fordelt på eksponeringskategorier:	2017	2016
Detail, Danmark	34.553	38.726
Detail, Sverige	1.593	16.606
Erhverv	7.446	13.006
Institut	0	0
Stat	0	0
I alt	43.592	68.338

Sikkerheder på individuelt værdiforringede udlån udgør 40.584 t.kr. (2016: 50.753 t.kr.).

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.2 KREDITRISIKO FORTSAT

NEDSKRIVNINGER

For en beskrivelse af bankens principper for nedskrivning på udlån og hensættelser til tab på garantier henvises til beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis.

Oversigt over nedskrivninger på udlån mv.:	Individuelle nedskrivninger	Gruppevis nedskrivninger	Nedskrivninger i alt
2017			
<i>Udlån:</i>			
Nedskrivninger, 1. januar	77.187	41.449	118.636
Årets nedskrivninger	39.616	16.038	55.654
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	63.293	12.606	75.899
Valutakursregulering	-36	-390	-426
Nedskrivninger, 31. december	53.474	44.491	97.965
Udlån, hvorpå der er foretaget nedskrivninger	96.830	4.633.907	4.730.737
<i>Garantier:</i>			
Hensættelser, 1. januar	56	0	56
Årets hensættelser	563	0	563
Tilbageførsel af tidligere foretagne hensættelser	187	0	187
Hensættelser, 31. december	432	0	432
Garantier, hvorpå der er hensat til tab	668	0	668
2016			
<i>Udlån:</i>			
Nedskrivninger, 1. januar	91.217	19.381	110.598
Årets nedskrivninger	37.572	32.085	69.657
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	51.515	10.313	61.828
Valutakursregulering	-87	296	209
Nedskrivninger, 31. december	77.187	41.449	118.636
Udlån, hvorpå der er foretaget nedskrivninger	148.325	4.659.460	4.807.785
<i>Garantier:</i>			
Hensættelser, 1. januar	1.758	0	1.758
Årets hensættelser	384	0	384
Tilbageførsel af tidligere foretagne hensættelser	2.086	0	2.086
Hensættelser, 31. december	56	0	56
Garantier, hvorpå der er hensat til tab	2.327	0	2.327

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.3 MARKEDSRISIKO

Markedsrisici vedrører rente-, valuta- og aktiepositioner, og påvirkes af såvel generelle som specifikke markedsbevægelser. Banken påtager sig markedsrisici i forbindelse med handel for kunder og optimering af afkastet på bankens handelsbeholdning.

STYRING OG OVERVÅGNING AF MARKEDSRISIKO

Bestyrelsen bevilger rammerne for markedsrisici til bankens direktion, der igen videredelegerer rammer til organisationen. Risikostyring overvåger markedsrisici dagligt. Overvågning sker ved hjælp af et risikostyringssystem, der kan håndtere de forskellige typer af finansielle instrumenter. Banken har ved oprettelse af en risikostyringsafdeling sikret, at der er fuldstændig funktionsadskillelse mellem disponerende og rapporterende enheder.

RAPPORTERING

Bestyrelsen informeres minimum én gang hvert kvartal om bankens overordnede markedsrisiko. Rapportering til direktionen sker på ugentlig basis.

RENTERISIKO

Renterisiko er ændringen i nutidsværdien af fastforrentede fordringer ved ændring i markedsrenten.

Banken er, primært som følge af investeringer i obligationer, eksponeret for kurstab ved en rentestigning. Oversigten viser bankens totale renterisiko ved en rentestigning på 1 procentpoint (standardrentechok), som vurderes som en sandsynlig ændring i renteniveauet.

	2017	2016
<i>Renterisiko efter modificeret varighed:</i>		
0-1 år	-197	1.899
1-3,6 år	5.922	2.054
Over 3,6 år	15.434	9.579
Total renterisiko	21.159	13.532
<i>Renterisiko efter valuta:</i>		
DKK	26.112	16.893
EUR	-37	-41
SEK	-4.915	-3.325
Øvrige valutaer	-1	5
Total renterisiko	21.159	13.532
Renterisiko i procent af kernekapital efter fradrag	1,7 %	1,2 %

Når den totale renterisiko er positiv, er det udtryk for et tab ved en rentestigning på 1 procentpoint. Udover obligationer og afledte finansielle instrumenter omfatter den totale renterisiko også renterisikoen på fastforrentede udlån og indlån, som regnskabsmæssigt måles til amortiseret kostpris efter første indregning, og hvor værdien derfor ikke påvirkes direkte af ændringer i renteniveauet. Den forventede direkte effekt på resultat og egenkapital ved en rentestigning på 1 procentpoint udgør 22.431 t.kr. (2016: 14.990 t.kr.) før skat, hvilket svarer til renterisikoen på de aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi efter første indregning.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.3 MARKEDSRISIKO FORTSAT

VALUTARISIKO

Valutakursrisiko er risikoen for værdiændring ved ændring i valutakurser.

Bankens aktiviteter omfatter udlån og indlån i andre valutaer end danske kroner, herunder særligt udlån i svenske kroner. Herudover er banken eksponeret for udsving i udenlandsk valuta som følge af sine handelsaktiviteter. Eksponeringen i de forskellige valutaer afdækkes løbende, og banken har derfor kun en mindre nettoeksponering i udenlandsk valuta.

	2017	2016
Lange nettopositioner	31.850	19.405
Korte nettopositioner	13.711	6.462
Valutarisiko fordelt på valuta:		
EUR	9.963	8.800
USD	1.616	479
SEK	1.277	684
GBP	713	872
NOK	1.028	299
Øvrige valutaer, lang	17.253	8.271
Øvrige valutaer, kort	-13.711	-6.462
Valutarisiko i alt	18.139	12.943
I øvrige valutaer er indregnet markedsværdien af investeringsforeningsbeviser med 13.711 t.kr. (2016: 6.462 t.kr.)		
Valutakursindikator 1	31.850	19.405
Valutakursindikator 1 i procent af kernekapital efter fradrag	2,6 %	1,8 %
Valutakursindikator 2	167	75
Valutakursindikator 2 i procent af kernekapital efter fradrag	0,0 %	0,0 %

Valutaindikator 1 udgøres af den største sum af henholdsvis valutapositioner, hvor banken har et nettotilgodehavende, og positioner hvor banken har nettogæld. Indikatoren er derved et simpelt mål for omfanget af positioner i fremmed valuta. Valutaindikator 2 er et mål for tabsrisikoen, som er baseret på en statistisk metode. Valutaindikator 2 udtrykker, at der ved en uændret valutaposition i de følgende 10 dage vil være 1 % sandsynlighed for, at banken får et tab, der overstiger indikatorens værdi.

Et tab/gevinst svarende til 1,0 % af valutaindikator 1 for EUR og 5,0 % for øvrige valutaer vurderes at være en sandsynlig ændring i kursniveauet. Ved et kursfald vil den direkte effekt på resultat og egenkapital være et tab på 508 t.kr. før skat (2016: tab på 295 t.kr.). Dette tab er beregnet ud fra valutaeksponeringen ved udgangen af året. Ved en kursstigning vil der være en tilsvarende gevinst.

AKTIERISIKO

Aktierisiko er risikoen for, at markedsværdien af en portefølje af aktier ændres. Oversigten viser påvirkningen på bankens resultat og egenkapital ved et fald på 12 % af markedsværdien, der svarer til en middel negativ markedsudvikling. Beregninger er foretaget inklusiv ikke afregnede handler.

	2017	2016
Aktier	93	50
Investeringsforeningsbeviser	1.875	1.082
Handelsbeholdning	1.968	1.132
Uden for handelsbeholdning	12.606	12.098
Aktierisiko i alt	14.574	13.230

Banken foretager kun i begrænset omfang investering i aktier. Bankens handelsbeholdning omfatter primært aktier i OMX C20-indekset.

Aktierne uden for handelsbeholdningen indgår i en portefølje, der styres, vurderes og rapporteres efter dagsværdier.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.4 LIKVIDITETSRISIKO

STYRING OG OVERVÅGNING AF LIKVIDITETSRISIKO

Det overordnede mål for styring af likviditetsrisikoen er, at banken til enhver tid kan indfri sine forpligtelser, når de forfalder. Der er internt fastsat mål for den ønskede likviditetsmæssige overdækning i forhold til de krav til likviditet, som følger af lovgivningen.

Banken har implementeret flere forskellige interne modeller til at estimere det fremadrettede likviditetsbehov. Modellerne tager udgangspunkt i det foreliggende budget, men også i de historiske kendte likviditetstræk. Endvidere har banken etableret et likviditetsudvalg, der regelmæssigt mødes og gennemgår såvel den kortsigtede som den langsigtede likviditetssituation.

RAPPORTERING

Bestyrelsen informeres minimum en gang hvert kvartal om bankens likviditetssituation. Rapporteringen til direktionen sker dagligt.

LOVMÆSSIGE KRAV TIL LIKVIDITET

Det lovmæssige krav til likviditet er fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) samt Europa-Kommissionens delegerede retsakt 2015/61.

Liquidity Coverage Ratio (LCR):	2017	2016
LCR-værdi af likviditetsbufferen	5.190.201	4.265.352
Stresset outflow	2.825.823	2.828.615
Stresset inflow	373.497	647.763
Netto stresset outflow	2.452.326	2.180.852
LCR	211,6 %	195,6 %

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.4 LIKVIDITETSRISIKO FORTSAT

IKKE-AFLEDTE FINANSIELLE FORPLIGTELSE

Løbetidsfordeling af ikke-afledte finansielle forpligtelser og aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen:

	Anfordring	0–3 mdr.	3–12 mdr.	1–5 år	Over 5 år	I alt
2017						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	64.868	31.400	0	0	0	96.268
Indlån	15.854.430	169.473	177.317	239.475	748.250	17.188.945
Andre finansielle forpligtelser	0	3.279	0	0	0	3.279
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Udnyttede kreditter	7.895.554	0	0	0	0	7.895.554
Garantier	3.884.196	0	0	0	0	3.884.196
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	27.699.048	204.152	177.317	239.475	848.250	29.168.242
Aktiver der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	657.845	3.450.730	2.144.087	1.666.048	10.742.583	18.661.293
2016						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	34.432	0	0	0	0	34.432
Indlån	13.721.020	383.073	62.514	220.510	757.419	15.144.536
Andre finansielle forpligtelser	0	11.861	0	0	0	11.861
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Udnyttede kreditter	7.797.076	0	0	0	0	7.797.076
Garantier	3.065.737	0	0	0	0	3.065.737
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	24.618.265	394.934	62.514	220.510	857.419	26.153.642
Aktiver der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	438.282	3.014.152	1.961.444	1.646.039	9.345.732	16.405.649

Løbetidsfordelingen er baseret på den kontraktlige løbetid for de enkelte forpligtelser og aktiver, hvorimod bankens likviditetsstyring er baseret på den forventede likviditetsudvikling og sikringen af, at banken til stadighed har en komfortabel likviditetsreserve til at dække likviditetsbehovet i en eventuel stresssituation.

Aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen, omfatter:

- Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker.
- Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker.
- Udlån.
- Obligationer.
- Aktier, handelsbeholdningen.

I dag-til-dag styringen af likviditeten indgår lines i andre kreditinstitutter.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.4 LIKVIDITETSRISIKO FORTSAT

AFLEDTE FINANSIELLE FORPLIGTELSE, HANDELSBEHOLDNING

Løbetidsfordeling af afledte finansielle forpligtelser:

	Anfordring	0–3 mdr.	3–12 mdr.	1–5 år	Over 5 år	I alt
2017						
Valutaterminsforretninger:						
– Udbetaling	0	3.041.293	790.946	0	0	3.832.239
– Indbetaling	0	3.041.305	791.115	0	0	3.832.420
Rentekontrakter:						
– Udbetaling	0	738.464	0	0	0	738.464
– Indbetaling	0	705.562	0	0	0	705.562
Udbetaling i alt	0	3.779.757	790.946	0	0	4.570.703
Indbetaling i alt	0	3.746.867	791.115	0	0	4.537.982

2016

Valutaterminsforretninger:						
– Udbetaling	0	3.267.300	625.530	0	0	3.892.830
– Indbetaling	0	3.257.020	618.308	0	0	3.875.328
Rentekontrakter:						
– Udbetaling	0	329.012	0	0	0	329.012
– Indbetaling	0	315.263	0	0	0	315.263
Udbetaling i alt	0	3.596.312	625.530	0	0	4.221.842
Indbetaling i alt	0	3.572.283	618.308	0	0	4.190.591

Terminsforretningerne afregnes ved levering af det underliggende aktiv.

For terminsforretninger er medtaget de aftalte pengestrømme fra alle terminsforretninger, uanset om dagsværdien på balancerdagen er negativ eller positiv.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2.4 LIKVIDITETSRISIKO FORTSAT

GARANTIER

Udstedte garantier vil, i det omfang garantierne aktualiseres, betyde et træk på bankens likviditet. Pr. 31. december 2017 udgør garantier 3.884.196 t.kr. (2016: 3.065.757 t.kr.) jf. note 43. Garantier, der aktualiseres, skal honoreres på anfordring.

UUDNYTTEDE KREDITTILSAGN

I det omfang kunderne udnytter endnu ikke udnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Uudnyttede kreditter udgør 7.895.554 t.kr. (2016: 7.797.076 t.kr.). De udnyttede kreditter vil kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

EVENTUELT KOMMENDE REGLER FOR DEN LANGSIGTEDE LIKVIDITET

Det langsigtede likviditetsmål Net Stable Funding Ratio (NSFR) skal sikre en hensigtsmæssig finansieringsstruktur, og følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) og implementerer Basel-komiteens standard fra 2010 (Basel III).

NSFR opgøres efter følgende brøk:

$$\frac{\text{Tilstrækkelig beholdning af stabil funding}}{\text{Krævet beholdning af stabil funding}}$$

Der er indtil videre alene tale om en indberetning. EU-Kommissionen har sendt et forslag i høring, der blandt andet fastsætter et krav til størrelsen af NSFR.

Fundingen af Lån & Spar er baseret på indlån fra kunder. En meget stor del af indlånet kommer fra privatkunder, som har Lån & Spar som deres primære bankforbindelse. Indlån fra kunder er almindeligvis på anfordringsvilkår, og den kontraktuelle løbetid på bankens funding er derfor kort. Trods den korte kontraktuelle løbetid vurderes indlånet at være en ganske stabil fundingkilde på kort og lang sigt. Det skyldes spredningen af indlånet på mange kunder, og at hovedparten af indlånet vil være dækket af indskydergarantiordningen i tilfælde af bankens konkurs. Hvis der indføres krav til størrelsen af NSFR, vil det sandsynligvis betyde, at den kontraktuelle løbetid på fundingen skal øges.

Noter – Kapitalstyring

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING

Bankens mål for kapitalstyring er at:

- Overholde krav til kapital fastsat i lov om finansiel virksomhed samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 og direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 (CRR/CRD IV).
- Sikre bankens evne til at fortsætte som selvstændig bank.
- Opretholde en passende strategisk kapital.

Banken har i året opfyldt alle lovgivningsmæssigt pålagte krav til bankens kapital.

Styringen af kapitalen er baseret på de opgørelsesmetoder og nøgletal, som er udviklet af Basel-komiteen (Basel III) og indarbejdet i EU's forordning om kapitaldækning, som trådte i kraft 1. januar 2014. EU forordningen har direkte retsvirkning i Danmark.

Ledelsen overvåger løbende bankens kapitalforhold. Opgørelsen af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapital indberettes til Finanstilsynet og European Banking Authority (EBA) i overensstemmelse med de regler, som er fastsat herfor.

KAPITALKRAV

CRR/CRD IV stiller krav om, at bankens kapitalgrundlag mindst udgør 8 % af risikoeksponeringen (8 %-kravet) og minimum udgør 5 mio. euro. Af kapitalkravet på de 8 % skal minimum 4,5 % være egentlig kernekapital. Den hybride kernekapital kan maksimalt udgøre 1,5 % og den supplerende kapital maksimalt 2 %. I det omfang, den supplerende kapital er under 2 %, kan den hybride kernekapital være tilsvarende større. Det er endvidere et krav, at der er tilstrækkelig kapital til at overholde bankens individuelle solvensbehov. Det individuelle solvensbehov er et mål for den nødvendige kapital til at dække bankens risici i forhold til størrelsen, typen og fordelingen af bankens aktiver m.v. Tillægget til 8 %-kravet, som følge af det individuelle solvensbehov, skal dækkes af kapital af samme kvalitet, som gælder for 8 %-kravet.

I perioden 2016-2019 indføres der en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 %. Hvis der ikke er tilstrækkelig med kapital til at dække bufferen, begrænses banken i at betale udbytte, bonus m.v. Over perioden 2015-2019 indføres en virksomhedsspecifik kontracyklisk kapitalbuffer på op til 2,5 %. Bufferen sættes i kraft i perioder med overnormal udlånsvækst og fastlægges

for danske eksponeringer af Erhvervsministeriet. Kapitalbevaringsbufferen og den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer skal dækkes af egentlig kernekapital. Der er også krav om en G-SIFI-buffer og en systemisk buffer, som imidlertid ikke er relevante for Lån & Spar. De fire buffere udgør tilsammen det kombinerede kapitalbufferkrav.

Lån & Spar er godkendt til at anvende den avancerede IRB-metode til opgørelse af kreditrisiko. Kreditinstitutter med IRB godkendelse er til udgangen af 2017 underlagt overgangsbestemmelser, der betyder, at kapitalen ikke må komme under 80 % af kapitalkravet opgjort efter de kapitaldækningsregler, som var gældende før 1. januar 2007 (den nødvendige solvens).

Kapitaldækningsreglerne giver mulighed for en gradvis indfasning, hvor Finanstilsynet er bemyndiget til at fastsætte de nærmere regler for danske pengeinstitutter. For Lån & Spar betyder overgangsreglerne primært, at en andel af et fradrag i den egentlige kernekapital delvist kan foretages i den supplerende kapital.

KOMMENDE REGLER

Som omtalt i note 1 om anvendt regnskabspraksis ændres reglerne for regnskabsmæssige nedskrivninger på udlån pr. 1. januar 2018, så nedskrivningerne fremover baseres på et forventet tab. Korrigeret for skatteeffekten betyder denne ændring i regnskabspraksis en reduktion i egenkapitalen, som foreløbigt er opgjort til 16-23 mio. kr. For de eksponeringer, som er omfattet af IRB metoden, foretages allerede et fradrag i kapitalgrundlaget for det forventede tab opgjort efter kapitaldækningsreglerne. Effekten på kapitalgrundlaget er derfor mindre, og er foreløbigt opgjort til 10-20 mio. kr. For de eksponeringer, som er omfattet af standardmetoden, er der indført en 5-årig overgangsordning. Lån & Spar forventer ikke at gøre brug af overgangsordningen.

Finanstilsynet fastsatte i december 2017 kravet til nedskrivningsegnede passiver (NEP-krav) for mindre og mellemstore pengeinstitutter. NEP-kravet er individuelt og fastsættes fremover én gang årligt af Finanstilsynet. Banken vil som følge heraf skulle øge de nedskrivningsegnede passiver ved udstedelse af obligationer, som vil være egnede til at tage tab i en afviklingssituation, da det såkaldte NEP-tillæg ellers vil skulle dækkes af kapitalinstrumenter. Finanstilsynet har fastsat indfasningen af reglerne til perioden 2019-2023.

Noter – Kapitalstyring

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING FORTSAT

Basel-komiteen kom i december 2017 til enighed om et revideret regelsæt for beregning af risikoeksponeringen. Dette regelsæt betegnes – sammen med tidligere udmeldte ændringer til beregning af risikoeksponeringen for markedsrisiko – Basel IV. Med Basel IV ændres beregningen af risikoeksponeringen for alle risikotyper under både standardmetoden og IRB-metoden. Der indføres, som noget nyt, minimumsværdier for PD og LGD under IRB-metoden, og der indføres et nyt minimumskrav for risikoeksponeringen under IRB-metoden (gulvkrav). Fuldt indfaset udgør gulvkravet 72,5 % af risikoeksponeringen opgjort efter de nye regler for standardmetoden. Samlet vil disse ændringer betyde en stigning i risikoeksponeringen. Basel-komiteen har fastsat indfasningen af reglerne til perioden 2022-2029. Regelsættet skal implementeres i EU-lovgivningen for at få retsvirkning i Europa.

KAPITALEN

Til bankens egentlige kernekapital medregnes aktiekapital, værdireguleringer, andre reserver, overført resultat og foreslået udbytte. Heri foretages en række fradrag. Til bankens kapitalgrundlag medregnes endvidere supplerende kapital i form af efterstillede kapitalindskud.

RISIKOEKSPONERING

Den samlede risikoeksponering opgøres ved, at eksponeringerne (aktiver, udstedte garantier og kredittilsagn) vægtes. Vægtene for detaileksponeringer i Danmark er baseret på egne estimerede risikovægte, mens øvrige eksponeringer vægtes efter standardvægte, som afhænger af de enkelte eksponeringers art og modpart. Ved opgørelsen af risikoeksponeringen tages højde for sikkerhedsstillelser.

GEARING

Som supplement til de meget komplicerede kapitaldækningsregler er der i CRR/CRD IV fastsat beregningsprincipper for en mere simpel opgørelse af gearingen, hvor kernekapitalen sættes i forhold til en uvægtet eksponeringsværdi. Foreløbig er der ikke fastsat en grænse for gearingen.

Noter – Kapitalstyring

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING FORTSAT

KAPITALOPGØRELSE PR. 31. DECEMBER 2017

Nedenstående oversigt er en opsummering af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapitaldækning pr. 31. december 2017.

	2017	2016
Egenkapital	1.345.555	1.193.111
Egentlig kernekapital før fradrag	1.345.555	1.193.111
Foreslået udbytte	-27.100	-21.680
Immaterielle aktiver	-55.397	-54.638
Udsudte skatteforpligtelser vedrørende immaterielle aktiver	10.307	10.085
Forskellen mellem forventet tab efter IRB-metoden og regnskabsmæssige værdireguleringer	-22.996	-21.597
Værdireguleringer som følge af forsigtig værdiansættelse	-2.628	-2.030
Ramme for køb af egne kapitalandele	-8.428	-10.602
Overgangsjusteringer	2.300	4.319
Egentlig kernekapital	1.241.613	1.096.968
Kernekapital	1.241.613	1.096.968
Supplerende kapital	100.000	100.000
Kapitalgrundlag før fradrag	1.341.613	1.196.968
Overgangsjusteringer	-2.300	-4.319
Kapitalgrundlag	1.339.313	1.192.649
Kreditrisiko	6.618.025	5.850.241
Markedsrisiko	554.356	391.026
Operationel risiko	1.311.791	1.213.186
Samlet risikoeksponering	8.484.172	7.454.453
Egentlig kernekapitalprocent	14,6 %	14,7 %
Kernekapitalprocent	14,6 %	14,7 %
Kapitalprocent	15,8 %	16,0 %
Kombinerede kapitalbufferkrav	1,7 %	0,9 %

Stigningen i risikoeksponeringen fra kreditrisiko skyldes primært, at banken har øget sit udlån. Risikoeksponeringen fra markedsrisiko er steget som følge af en højere risiko fra beholdningen af aktier og obligationer samt en øget valutarisiko.

Det kombinerede kapitalbufferkrav udgøres aktuelt af kapitalbevaringsbufferen, der pr. 31. december 2017 er 1,3 % (2016: 0,6 %) samt den kontracykliske kapitalbuffer, der pr. 31. december 2017 er opgjort til 0,4 % (2016: 0,3 %).

En beregning af kapitaldækningen, efter de regler der vil være gældende, når CRR/CRD IV er fuldt indfaset, viser en egentlig kernekapitalprocent og kernekapitalprocent pr. 31. december 2017 på 14,6 % (2016: 14,7 %). Kapitalprocenten er beregnet til 15,8 % (2016: 16,0 %).

I forhold til overgangsbestemmelserne for banker med IRB godkendelse udgør den overskydende kapital 387,2 mio. kr. (2016: 357,5 mio. kr.), hvilket svarer til 4,6 % af risikoeksponeringen (2016: 4,8 %).

GEARINGSGRADEN

Gearingsgraden pr. 31. december 2017 er beregnet til 5,5 % (2016: 5,6 %), baseret på kernekapitalen inklusiv overgangsjusteringerne for kapitalen. Gearingsgraden, beregnet med udgangspunkt i fuldt indfasede kapitaldækningsregler, udgør ligeledes 5,5 % (2016: 5,6 %).

For oplysningsforpligtelsen vedrørende risikostyring, kapital og gearing som følge af CRR, henvises til lsb.dk/risikorapport_2017.

Noter – Resultatopgørelse

Note (1.000 kr.)	2017	2016
4 RENTEINDTÆGTER		
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	-18.420	-11.985
Udlån og andre tilgodehavender	522.871	533.708
Obligationer	31.315	41.681
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	1.237	-132
– Valutakontrakter	1.322	0
– Rentekontrakter	-85	-132
Øvrige renteindtægter	-152	-163
I alt	536.851	563.109
5 RENTEUDGIFTER		
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	424	592
Indlån og anden gæld	121.105	115.682
Efterstillede kapitalindskud	6.650	6.650
I alt	128.179	122.924
6 UDBYTTET AF AKTIER M.V.		
Udbytte	2.618	3.020
I alt	2.618	3.020
7 GEBYRER OG PROVISIONSINDTÆGTER		
Værdipapirhandel og depoter	134.624	123.241
Betalingsformidling	50.571	47.456
Lånesagsgebyrer	44.219	39.971
Garantiprovision	3.723	3.434
Øvrige gebyrer og provisionsindtægter	177.227	149.940
I alt	410.364	364.042
8 AFGIVNE GEBYRER OG PROVISIONSUDGIFTER		
Værdipapirhandel og depoter	26.220	25.423
Betalingsformidling	9.828	5.492
Lånesagsgebyrer	22.054	22.310
Øvrige gebyrer og provisionsudgifter	3.784	7.930
I alt	61.886	61.155
9 KURSREGULERINGER		
Obligationer	-9.134	-9.738
Aktier	17.012	12.916
Valuta	9.391	9.015
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	4.633	4.715
I alt	21.902	16.908

Noter – Resultatopgørelse

Note (1.000 kr.)	2017	2016
10 ANDRE DRIFTSINDTÆGTER		
Udlejning af lokaler	1.233	924
Udlejning af medarbejdere	547	804
Øvrige driftsindtægter	771	1.201
I alt	2.551	2.929
11 UDGIFTER TIL PERSONALE OG ADMINISTRATION		
<i>Personaleudgifter</i>		
Lønninger	209.291	204.231
Pensioner	24.641	24.792
Lønsumsafgift	31.937	31.140
Social sikring	3.041	3.020
I alt	268.910	263.183
<i>Øvrige administrationsudgifter</i>		
Kontorartikler m.v.	2.207	1.738
Porto og fragt	3.704	6.221
It-udgifter	165.733	146.820
Undervisning	5.039	5.305
Reklameudgifter	13.055	11.447
Øvrige administrationsudgifter	73.227	80.946
I alt	262.965	252.477
Udgifter til personale og administration i alt	531.875	515.660
Antal beskæftigede		
Det gennemsnitlige antal heltidsbeskæftigede	394	405
12 AF- OG NEDSKRIVNINGER PÅ IMMATERIELLE OG MATERIELLE AKTIVER		
Afskrivninger på kunderelationer	605	610
Afskrivninger på afståelsesrettigheder	0	8
Afskrivninger på egenudviklet software	14.235	16.333
Nedskrivninger på egenudviklet software	0	20.241
Afskrivninger på domicilejendomme	442	430
Tilbageførte nedskrivninger på domicilejendomme	-824	0
Afskrivninger på øvrige materielle aktiver	10.656	11.131
I alt	25.114	48.753
13 ANDRE DRIFTSUDGIFTER		
Udgifter til Afviklingsformuen	687	440
I alt	687	440
14 NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN OG TILGODEHAVENDER M.V.		
Årets nedskrivninger	56.217	70.041
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	-76.086	-63.914
Realiserede tab, tidligere individuelt nedskrevet	41.596	28.384
Realiserede tab, ikke tidligere nedskrevet	1.571	600
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	-4.649	-5.618
I alt	18.649	29.493

Noter – Resultatopgørelse

Note (1.000 kr.)	2017	2016
15 SKAT		
Aktuel skat af årets resultat	42.373	36.204
Udskudt skat af årets resultat	2.551	1.325
Skat af årets resultat	44.924	37.529
Reguleringer vedrørende tidligere år	-185	30
Skat i resultatopgørelsen	44.739	37.559
Aktuarmæssige gevinster og tab	-207	-70
Tilbageført opskrivning af domicilejendomme	0	-21
Opskrivningshenlæggelser	1.339	0
Valutakursregulering af udenlandske enheder	1.368	1.584
Reguleringer vedrørende tidligere år	-150	-751
Udskudt skat af egenkapitalbevægelser	2.350	742
Skat af egenkapitalbevægelser	2.350	742
<i>Opgørelse af effektiv skatteprocent:</i>		
Selskabsskatteprocent	22,0 %	22,0 %
Ikke-skattepligtig indkomst / Ikke-fradragsberettigede omkostninger	-1,0 %	-0,5 %
Reguleringer vedrørende tidligere år	-0,1 %	0,0 %
Kursregulering af regnskabsmæssigt resultat	-0,1 %	-0,2 %
Effektiv skatteprocent	20,8 %	21,3 %
16 ÅRETS RESULTAT PR. AKTIE (KR.)		
Årets resultat (tusinde kr.)	170.249	138.928
Gennemsnitligt antal aktier (tusinde stk.)	2.695	2.695
Årets resultat pr. aktie (kr.)	63,2	51,5

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2017	2016
17 KASSEBEHOLDNING OG ANFORDRINGSTILGODEHAVENDER HOS CENTRALBANKER		
Kassebeholdning	74.382	74.066
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	272.453	224.433
I alt	346.835	298.499
18 TILGODEHAVENDER HOS KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER		
Tilgodehavender hos centralbanker	3.061.000	2.722.000
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	250.859	80.566
I alt	3.311.859	2.802.566
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	250.859	78.047
Til og med 3 måneder	3.061.000	2.722.019
Over 5 år	0	2.500
I alt	3.311.859	2.802.566
19 UDLÅN OG ANDRE TILGODEHAVENDER TIL AMORTISERET KOSTPRIS		
Kreditter	1.183.606	1.236.131
Almindelige udlån	3.117.922	2.430.357
Markedsrentekreditter	300.169	283.287
Prioritetslån	8.059.442	7.601.654
Øvrige	5.421	1.961
I alt	12.666.560	11.553.390
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	60.151	61.737
Til og med 3 måneder	389.726	292.133
Over 3 måneder og til og med 1 år	851.051	1.060.802
Over 1 år og til og med 5 år	1.378.078	1.440.483
Over 5 år	9.987.554	8.698.235
I alt	12.666.560	11.553.390
<i>Udlån og andre tilgodehavender og garantier fordelt på sektorer og brancher:</i>		
Offentlige myndigheder	0,0 %	0,0 %
<i>Erhverv, herunder</i>		
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0,0 %	0,0 %
Industri- og råstofudvinding	0,0 %	0,0 %
Energiforsyning	0,0 %	0,0 %
Bygge og anlæg	0,0 %	0,0 %
Handel	0,0 %	0,0 %
Transport, hoteller og restauration	0,0 %	0,0 %
Information og kommunikation	0,0 %	0,0 %
Finansiering og forsikring	1,7 %	1,3 %
Fast ejendom	0,4 %	0,2 %
Øvrige erhverv	5,0 %	6,0 %
Erhverv i alt	7,1 %	7,5 %
Private	92,9 %	92,5 %
I alt	100,0 %	100,0 %

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2017	2016			
20 OBLIGATIONER TIL DAGSVÆRDI					
Statsobligationer	4.640	2.189			
Realkreditobligationer	2.312.552	1.733.461			
Øvrige obligationer	416	333			
I alt	2.317.608	1.735.983			
21 AKTIER M.V.					
Handelsbeholdning	18.431	15.212			
Uden for handelsbeholdning	105.049	100.819			
I alt	123.480	116.031			
22 KAPITALANDELE I TILKNYTTET OG ASSOCIEREDE VIRKSOMHEDER					
<i>Kapitalandele i tilknyttede virksomheder omfatter:</i>					
	Hjemsted	Aktivitet	Ejerandel %	Egenkapital t.kr.	Resultat t.kr.
2017					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	15.363	7.092
2016					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	13.271	4.904

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

23 IMMATERIELLE AKTIVER

	Goodwill	Kunde- relationer	Afståelses- rettigheder	Egenudviklet software	Immaterielle aktiver i alt
2017					
Kostpris, 1. januar	13.929	4.537	2.854	125.441	146.761
Tilgang	0	0	0	16.110	16.110
Afgang	0	0	0	-45.202	-45.202
Valutakursregulering	0	-43	0	-1.186	-1.229
Kostpris, 31. december	13.929	4.494	2.854	95.163	116.440
Af- og nedskrivninger, 1. januar	0	2.659	2.854	86.610	92.123
Årets afskrivninger	0	605	0	14.235	14.840
Tilbageførte af- og nedskrivninger	0	0	0	-45.112	-45.112
Valutakursregulering	0	-17	0	-791	-808
Af- og nedskrivninger, 31. december	0	3.247	2.854	54.942	61.043
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	13.929	1.247	0	40.221	55.397
2016					
Kostpris, 1. januar	13.929	4.603	2.854	88.784	110.170
Tilgang	0	0	0	37.643	37.643
Valutakursregulering	0	-66	0	-986	-1.052
Kostpris, 31. december	13.929	4.537	2.854	125.441	146.761
Af- og nedskrivninger, 1. januar	0	2.055	2.846	49.736	54.637
Årets afskrivninger	0	610	8	16.333	16.951
Årets nedskrivninger	0	0	0	20.241	20.241
Valutakursregulering	0	-6	0	300	294
Af- og nedskrivninger, 31. december	0	2.659	2.854	86.610	92.123
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	13.929	1.878	0	38.831	54.638

Goodwill testes for værdiforringelse mindst en gang årligt. De i 2017 foretagne nedskrivningstests har ikke givet anledning til nedskrivning af goodwill.

Nedskrivningstest af goodwill i Gudme Raaschou Kapitalforvaltning, 6.235 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Gudme Raaschou Kapitalforvaltning.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. De væsentligste parametre for estimering af fremtidige pengestrømme er udviklingen i asset under management og udgifter til personale i en 5-årig budgetperiode.

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsrate på 8,36 % (2016: 8,24 %) og et årligt vækstskøn efter budgetperioden på 1,25 % (2016: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Nedskrivningstest af goodwill i Invest Administration A/S, 7.694 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Invest Administration A/S.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. Forventede fremtidige pengestrømme omfatter pengestrømme i selskabet og pengestrømme i banken relateret til investeringen. Som følge af en forholdsvis enkel forretningsmodel i selskabet er det fundet rimeligt at opstille budgetter/fremskrivninger for en 6-årig periode (budgetperioden).

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsrate på 10,59 % (2016: 10,69 %) og et årligt vækstskøn efter budgetperioden på 1,25 % (2016: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2017	2016
24 DOMICILEJENDOMME		
Omvurderet værdi, 1. januar	129.943	132.666
Afgang	0	-2.293
Afskrivninger	-442	-430
Værdiændringer, indregnet i anden totalindkomst	5.715	0
Værdiændringer, indregnet i resultatopgørelse	824	0
Omvurderet værdi, 31. december	136.040	129.943
Omvurdering af domicilejendomme, herunder restværdi, foretages med en hyppighed, der sikrer, at den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien. Fastsættelsen af dagsværdien baseres på afkastmetoden og opgøres med assistance fra eksterne eksperter. Der er senest foretaget omvurdering i 4. kvartal 2017, hvor der er anvendt forretningskrav på 4,75 % – 7,5 %.		
25 ØVRIGE MATERIELLE AKTIVER		
Kostpris, 1. januar	147.300	147.667
Tilgang	4.962	6.907
Afgang	-89.528	-7.210
Valutakursregulering	-49	-64
Kostpris, 31. december	62.685	147.300
Af- og nedskrivninger, 1. januar	123.982	120.067
Årets afskrivninger	10.656	11.131
Tilbageførte af- og nedskrivninger	-89.373	-7.212
Valutakursregulering	-18	-4
Af- og nedskrivninger, 31. december	45.247	123.982
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	17.438	23.318
26 ANDRE AKTIVER		
Afledte finansielle instrumenter	39.092	15.314
Andre finansielle aktiver	30.709	48.490
Forudbetalt nettoløn	9.472	9.166
Øvrige andre aktiver	105.087	107.876
I alt	184.360	180.846
27 GÆLD TIL KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER		
Gæld til kreditinstitutter	96.268	34.432
I alt	96.268	34.432
<i>Fordelt efter restløbetid:</i>		
Anfordring	64.868	34.432
Til og med 3 måneder	31.400	0
I alt	96.268	34.432
28 INDLÅN OG ANDEN GÆLD		
Anfordring	15.854.430	13.721.020
Tidsindskud	357.915	432.037
Særlige indlånsformer	976.600	991.479
I alt	17.188.945	15.144.536
<i>Fordelt efter restløbetid:</i>		
Anfordring	15.854.430	13.721.020
Til og med 3 måneder	169.473	383.073
Over 3 måneder og til og med 1 år	177.317	62.514
Over 1 år og til og med 5 år	239.475	220.510
Over 5 år	748.250	757.419
I alt	17.188.945	15.144.536

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2017	2016
29 ANDRE PASSIVER		
Afledte finansielle instrumenter	11.495	32.787
Andre finansielle forpligtelser	3.279	11.861
Forskellige kreditorer	357.865	327.112
Personalerelateret	52.462	46.735
Øvrige andre passiver	34.131	38.098
I alt	459.232	456.593

30 HENSÆTTELSE TIL PENSIONER OG LIGNENDE FORPLIGTELSE

Bankens medarbejdere er omfattet af bidragsbaserede pensionsordninger, hvor banken betaler et løbende bidrag til uafhængige pensionselskaber.

Banken har afgivet et ydelsesbaseret pensionstilsagn over for en tidligere adm. direktør. Dette indebærer, at banken er forpligtet til at betale en bestemt årlig ydelse som pension. Banken bærer derfor – i modsætning til de bidragsbaserede ordninger – risikoen med hensyn til den fremtidige udvikling i rente, inflation, dødelighed m.v.

Note (1.000 kr.)	2017	2016
Udgifter til bidragsbaserede pensionsordninger	24.133	24.194
<i>Indregnede omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser:</i>		
Netto renteudgifter	508	598
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i resultatopgørelsen	508	598
Indregnede aktuarmæssige gevinster og tab for året	944	319
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i anden totalindkomst	944	319
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser i alt	1.452	917
<i>Indregnede pensionsforpligtelser:</i>		
Nutidsværdi af afdækkede pensionsforpligtelser	31.431	30.772
Dagsværdi af pensionsordningernes aktiver	-20.582	-21.332
Underdækning af afdækkede pensionsydelse	10.849	9.440
<i>Indregnet i balancen:</i>		
Pensionsforpligtelse indregnet under hensættelse til pensionsordninger og lignende forpligtelse	10.849	9.440
I alt	10.849	9.440
<i>Aktuarmæssige forudsættninger:</i>		
Diskonteringsfaktor	1,55 %	1,80 %
Forventet afkast af pensionsordningernes aktiver	1,55 %	1,80 %
Pensionsreguleringssats	2,00 %	2,00 %

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2017	2016
31 UDSKUDT SKAT		
Hensættelser til udskudt skat, 1. januar	6.210	5.172
Udskudt skat af årets resultat	2.551	1.325
Reguleringer vedrørende tidligere år	0	-196
Udskudt skat af egenkapitalbevægelser	1.131	-91
Udskudt skat, 31. december	9.892	6.210
<i>Indregnet i balancen:</i>		
Hensættelse til udskudt skat	9.892	6.210
I alt	9.892	6.210
<i>Fordeling af udskudte skatteaktiver og -forpligtelser på balanceposter:</i>		
Udlån	-3.443	-6.067
Immaterielle aktiver	10.307	10.085
Domicilejendomme	8.492	7.068
Øvrige materielle aktiver	-3.077	-2.799
Hensatte forpligtelser	-2.387	-2.077
Udskudt skat, 31. december	9.892	6.210
32 HENSÆTTELSE TIL TAB PÅ GARANTIER		
Hensættelser til tab på garantier, 1. januar	56	1.758
Tilgang	563	384
Afgang	-187	-2.086
Hensættelser til tab på garantier, 31. december	432	56
33 EFTERSTILLEDE KAPITALINDSKUD		
Ansvarlig lånekapital	100.000	100.000

Efterstillet kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditorkrav. Førtidsindfrielse af efterstillet kapitalindskud skal godkendes af Finanstilsynet.

Efterstillet kapitalindskud består af udstedte kapitalbeviser i DKK med en hovedstol på 100.000 t.kr. Lånet er optaget i december 2013, og har en løbetid på 10 år. Banken har mulighed for at genkøbe kapitalbeviserne efter 5 år og efterfølgende ved hver rentetermin. Renten er fast de første 5 år og udgør 6,649 %. Herefter forrentes lånet med en variabel kvartårlig kuponrente svarende til CIBOR3-satsen med tillæg af 5,25 % point. Kapitalbeviserne medregnes fuldt ud som supplerende kapital i kapitaldækningsopgørelsen.

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

34 AKTIEKAPITAL

Aktiekapitalen består af 2.710.000 aktier à 100 kr. (2016: 2.710.000 aktier). Alle aktier er fuldt indbetalt og har samme rettigheder. Aktierne er frit omsættelige, dog kræver overdragelse, der giver ret til at tegne aktier til en erhverver, der har eller ved overdragelsen opnår 15 % eller mere af bankens aktiekapital, bankens samtykke. Lån & Spar køber og sælger egne aktier som led i sin forpligtelse til at stille købs- og salgskurs på Københavns Fondsbørs (Market maker).

Beholdning af egne aktier / i procent af aktiekapital:

	2017		2016	
	stk.	%	stk.	%
Antal egne aktier, 1. januar	16.260	0,7 %	13.275	0,5 %
Køb i året	150.675	5,6 %	18.344	0,7 %
Salg i året	-153.370	-5,7 %	-15.359	-0,6 %
Antal egne aktier, 31. december	13.565	0,6 %	16.260	0,6 %

Bestyrelsen er bemyndiget til lade banken erhverve egne aktier svarende til 10 % af bankens nominelle aktiekapital til gældende børskurs +/- 10 %.

Beholdningen af egne aktier må imidlertid maksimalt udgøre 3 % af den samlede udstedte aktiekapital. Da Lån & Spar agerer som market maker i egne aktier, har banken fået tilladelse fra Finanstilsynet til at indfri eller erhverve egne aktier med henblik på videresalg inden for en nettoramme på 15.000 t.kr.

Aktiekapitalen kan efter bestyrelsens nærmere bestemmelse med hensyn til tid og vilkår forhøjes ad én eller flere gange med indtil 200 mio. kr. Bemyndigelsen gælder indtil 17. marts 2019 og kan af generalforsamlingen forlænges i perioder på indtil 5 år ad gangen. Forhøjelsen kan ske uden fortegningsret for bankens hidtidige aktionærer, såfremt dette sker til markedskurs eller som vederlag i forbindelse med virksomhedsovertagelse til en værdi, der modsvarer de udstedte aktiers værdi.

Frem til den 17. marts 2019 er bestyrelsen herudover bemyndiget til at forhøje bankens aktiekapital uden fortegningsret for bankens hidtidige aktionærer med op til 2,0 mio. kr. til fordel for ansatte i Lån & Spar og dets datterselskaber.

35 VÆRDIREGULERINGER

Opskrivningshenlæggelser

Opskrivningshenlæggelser omfatter reserve for opskrivning af domicilejendomme, og er opgjort som foretagne opskrivninger, fratrasket udskudt skat på opskrivningerne. Opskrivningshenlæggelserne kan ikke udloddes som udbytte.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserve omfatter forskelle i forbindelse med omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Valutaomregningsreserve omfatter desuden valuta-kursreguleringer af finansielle kontrakter, der indgår i den regnskabsmæssige sikring af udenlandske enheder.

36 ANDRE RESERVER

Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode omfatter reserve for nettoopskrivning af kapitalandele i Invest Administration A/S, jf. note 22.

Noter - Pengestrømsopgørelse

Note (1.000 kr.)	2017	2016
37 ANDRE POSTER UDEN LIKVIDITETSEFFEKT		
Kursregulering af immaterielle og materielle anlægsaktiver	452	1.406
Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	-7.092	-4.904
Regulering af pensionsforpligtelse	465	522
Andre reguleringer	56	-632
I alt	-6.119	-3.608
38 ÆNDRING I DRIFTSKAPITAL		
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	-1.113.170	-770.981
Obligationer til dagsværdi	-581.625	-588.712
Aktier m.v.	-7.449	-8.987
Øvrige aktiver	-5.398	-16.179
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	61.836	10.826
Indlån og anden gæld	2.044.409	1.306.246
Øvrige forpligtelser	2.974	-31
I alt	401.577	-67.818

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

	Basis- indtjening	Udgifter til nødlidende banker	Øvrige poster	Resultat- opgørelsen i alt
39 BASISINDTJENING				
2017				
Renteindtægter	536.851	0	0	536.851
Renteudgifter	128.179	0	0	128.179
Netto renteindtægter	408.672	0	0	408.672
Udbytte af aktier m.v.	2.618	0	0	2.618
Gebyrer og provisionsindtægter	410.364	0	0	410.364
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.886	0	0	61.886
Netto rente- og gebyrindtægter	759.768	0	0	759.768
Kursreguleringer	9.391	0	12.511	21.902
Andre driftsindtægter	2.551	0	0	2.551
Udgifter til personale og administration	531.875	0	0	531.875
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	25.114	0	0	25.114
Andre driftsudgifter	0	687	0	687
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	18.649	0	0	18.649
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	7.092	0	0	7.092
Resultat før skat	203.164	-687	12.511	214.988
2016				
Renteindtægter	563.109	0	0	563.109
Renteudgifter	122.924	0	0	122.924
Netto renteindtægter	440.185	0	0	440.185
Udbytte af aktier m.v.	3.020	0	0	3.020
Gebyrer og provisionsindtægter	364.042	0	0	364.042
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.155	0	0	61.155
Netto rente- og gebyrindtægter	746.092	0	0	746.092
Kursreguleringer	9.015	0	7.893	16.908
Andre driftsindtægter	2.929	0	0	2.929
Udgifter til personale og administration	515.660	0	0	515.660
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	48.753	0	0	48.753
Andre driftsudgifter	0	440	0	440
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	29.493	0	0	29.493
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	4.904	0	0	4.904
Resultat før skat	169.034	-440	7.893	176.487

Basisindtjeningen opgøres som resultat før skat eksklusiv kursreguleringer af værdipapirer m.v. og udgifter til nødlidende banker.

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)	2017	2016
40 REVISIONSHONORAR		
Honorar vedrørende ordinær revision	603	803
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	342	255
Andre ydelser	0	97
I alt	945	1.155
41 LEDELSENS AFLØNNING M.V.		
Bestyrelsens aflønning		
Vederlaget til bestyrelsen er et fast årligt honorar, som reguleres med DA's årlige lønstigningstakst. For regnskabsåret 2017 vil der blive udbetalt følgende honorarer: formanden 209 t.kr., næstformænd 146 t.kr., formand revisionsudvalget 146 t.kr., og øvrige bestyrelsesmedlemmer 113 t.kr.		
Anders Bondo Christensen	209	205
Claus Oxfeldt	146	142
Lars Qvistgaard	146	142
Jørn Rise Andersen	113	110
Grete Christensen	113	110
Henrik Horup	113	110
Jens Kragh	113	110
Lars Wallberg	146	142
Helle Bagge Britze	113	110
Carsten Mærsk Clausen	113	110
Klaus Jespersen	113	110
Karsten Poul Jørgensen	113	110
I alt	1.551	1.511

Direktionens aflønning

Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn. Aflønningen følger i øvrigt bankens generelle lønpolitik. Den generelle lønpolitik er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om lønpolitik samt oplysningsforpligtigelser om aflønning i finansielle virksomheder og finansielle holdingsvirksomheder, og kan læses på hjemmesiden lsb.dk/loenpolitik_2017.

Udover medlemmerne af direktionen er der 17 heltidsbeskæftigede (2016: 15 heltidsbeskæftiget), der har væsentlig indflydelse på bankens risikoprofil. Deres samlede vederlag udgør 19.310 t.kr. (2016: 17.747 t.kr.). Af det samlede vederlag udgør 0 t.kr. bonus m.v.

	Løn	Pension	Ikke-monetær ydelser	Fast aflønning i alt	Variabel aflønning	Aflønning i alt
2017						
John Christiansen	2.968	418	125	3.511	0	3.511
Jesper Schiøler	2.112	288	113	2.513	0	2.513
I alt	5.080	706	238	6.024	0	6.024
2016						
John Christiansen	2.915	410	140	3.465	0	3.465
Jesper Schiøler	2.075	283	98	2.456	0	2.456
I alt	4.990	693	238	5.921	0	5.921

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

41 LEDELSENS AFLØNNING M.V. FORTSAT

Direktionens pensions- og fratrædelsesvilkår

Direktionen er omfattet af en bidragsbaseret pensionsordning, hvor banken betaler et pensionsbidrag på 14 % af det pensionsgivende vederlag.

John Christiansen kan fratræde med 6 måneders varsel, mens Jesper Schiøler kan fratræde med 2 måneders varsel. Direktionen skal fratræde senest, når de fylder 70 år. Ved bankens eventuelle opsigelse af John Christiansen skal der gives et varsel på 12 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på 12 måneders løn. Ved bankens eventuelle opsigelse af Jesper Schiøler skal der gives et varsel på 9 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på minimum 7 måneders løn.

John Christiansen har accepteret en konkurrenceklausul, så hvis han opsiges sin stilling, kan banken forhindre ham i at arbejde for en konkurrerende virksomhed i 9 måneder efter fratrædelsen. Ønsker banken dette, skal han udbetales et beløb svarende til 18 måneders løn. For Jesper Schiøler er en tilsvarende konkurrenceklausul gældende i 6 måneder efter sin fratrædelse, og kompensationen svarer til 12 måneders løn.

Lån til direktion, bestyrelse og nærtstående parter

Størrelse af lån, pant, kaution eller garantier samt tilhørende sikkerhedsstillelse:

	2017	2016
Direktion		
Lån, garantier mv.	60	60
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	0	0
Blanco	60	60
Bestyrelse		
Lån, garantier mv.	4.720	5.327
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	148	847
Blanco	4.572	4.480

Ovenstående er opgjort i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed § 78.

Engagementer med direktion og aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer er bevilget på almindelige kundevilkår. Engagementer med medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer er bevilget på personalevilkår. Den gennemsnitlige rentesats for engagementer med direktionen udgør 17,7 % (2016: 17,7 %) og 4,83 % (2016: 4,97 %) for engagementer med bestyrelsen.

Bestyrelsens og direktionens beholdning af aktier (husstanden)

	2017	2016
Anders Bondo Christensen	0	0
Claus Oxfeldt	0	0
Lars Qvistgaard	0	0
Jørn Rise Andersen	0	0
Grete Christensen	0	0
Henrik Horup	0	0
Jens Kragh	0	0
Lars Wallberg	0	0
Helle Bagge Britze	63	63
Carsten Mærsk Clausen	1	1
Klaus Jespersen	166	166
Karsten Poul Jørgensen	0	0
John Christiansen	1.980	1.980
Jesper Schiøler	600	600

Den samlede bestyrelses (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 230 stk. a kurs 484,5, hvilket giver en samlet kursværdi på 111 t.kr. (2016: 105 t.kr.)

Den samlede direktion (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 2.580 stk. a kurs 484,5, hvilket giver en samlet kursværdi på 1.250 t.kr. (2016: 1.174 t.kr.)

Den samlede aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S hos alle personer (inklusive bestyrelse og direktion) omfattet af Værdipapirhandelslovens § 28a udgør 2.810 stk. a kurs 484,5, hvilket giver en samlet kursværdi på 1.361 t.kr. (2016: 1.279 t.kr.)

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

2017

2016

42 DAGSVÆRDI AF FINANSIELLE INSTRUMENTER	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	346.835	346.835	298.499	298.499
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	3.311.859	3.311.859	2.802.566	2.802.566
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	12.666.560	12.666.560	11.553.390	11.553.390
Obligationer, handelsbeholdning	2.317.608	2.317.608	1.735.983	1.735.983
Aktier, handelsbeholdning	18.431	18.431	15.212	15.212
Aktier, uden for handelsbeholdning	105.049	105.049	100.819	100.819
Afledte finansielle instrumenter	39.107	39.107	15.314	15.314
Andre finansielle aktiver	30.709	30.709	48.490	48.490
Finansielle aktiver i alt	18.836.158	18.836.158	16.570.273	16.570.273
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	96.268	96.268	34.432	34.432
Indlån og anden gæld	17.188.945	17.188.945	15.144.536	15.144.536
Afledte finansielle instrumenter	11.510	11.510	32.787	32.787
Andre finansielle forpligtelser	3.279	3.279	11.861	11.861
Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000	100.000	100.000
Finansielle forpligtelser i alt	17.400.002	17.400.002	15.323.616	15.323.616

Finansielle instrumenter måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris.

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker, udlån, gæld til kreditinstitutter og centralbanker og indlån er i langt overvejende grad variabelt forrentet. Dagsværdien svarer derfor tilnærmelsesvist til den regnskabsmæssige værdi.

For obligationer og aktier i handelsbeholdningen opgøres dagsværdien direkte ud fra officielle markedskurser. Aktier uden for handelsbeholdningen omfatter noterede aktier i forskellige sektorselskaber, hvor dagsværdien fastsættes ud fra mellem aktionærerne aftalte handelskurser. Alternativt anvendes tilgængelige oplysninger om handler eller kapitalværdiberegninger.

Den samlede resultateffekt ved anvendelse af disse metoder er en kursgevinst på 3.988 t.kr. (2016: kursgevinst på 822 t.kr.).

43 EVENTUALFORPLIGTELSE	2017	2016
<i>Garantier</i>		
Finansgarantier	454.284	329.922
Tabsgarantier for realkreditlån	1.590.077	1.256.786
Tinglysnings- og konverteringsgarantier	1.290.445	1.206.822
Øvrige garantier	549.390	272.207
I alt	3.884.196	3.065.737

Uudnyttede kredittilsagn

I det omfang, kunderne udnytter endnu ikke udnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Uudnyttede kreditter udgør 7.895.554 t.kr. (2016: 7.797.076 t.kr.), og vil kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

Hæftelser som følge af sambeskatning

Lån & Spar er administrationselskab i en sambeskatning, og hæfter derfor fra og med 2013 for indkomstskatter m.v. for de sambeskattede selskaber.

Genbeskatning af udenlandske underskud

Skatteforpligtelsen ved en eventuel genbeskatning af udenlandske underskud udgør 26.976 t.kr. (2016: 22.712 t.kr.).

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

44 ANDRE FORPLIGTENDE AFTALER

Forpligtelser ved udtræden af datacentral

Lån & Spar har indgået aftale med datacentralen SDC A/S om it-serviceydelser.

Udtræden af denne aftale inden for aftalens opsigelsesperiode udgør maksimalt op til 415.000 t.kr. (2016: 375.000 t.kr.) svarende til gennemsnitlig månedlig betaling i 48 måneder (2016: 48 måneder), samt andel af datacentralens immaterielle aktiver.

Lejeforpligtelse

Lån & Spar har indgået længerevarende lejekontrakter, hvor årets betalte leje vedrørende disse udgør 16.034 t.kr. (2016: 20.692 t.kr.).

	2017	2016
<i>Lejeforpligtelse:</i>		
0 til 1 år	10.453	11.329
1 til 5 år	4.655	9.363
Lejeforpligtelse i alt	15.108	20.692

Medarbejderforpligtelse

Lån & Spar har medarbejderforpligtelser ud over sædvanlige ansættelsesvilkår, der udløses i tilfælde af alvorlig sygdom eller død. Forpligtelserne udgør maksimalt 1.939 t.kr. (2016: 1.903 t.kr.).

45 SIKKERHEDSSTILLELSER

Lån & Spar har over for danske og udenlandske clearingcentraler m.v. deponeret obligationer til en samlet kursværdi på 99.209 t.kr. (2016: 94.736 t.kr.).

For at begrænse modpartsrisikoen i forbindelse med handel af afledte finansielle instrumenter er der indgået aftale om finansiell sikkerhedsstillelse. Sikkerheden omfatter sikkerhed i tilgodehavende hos kreditinstitutter på 1.070 t.kr. (2016: 0 t.kr.).

46 NÆRTSTÅENDE PARTER

Lån & Spar definerer nærtstående parter som bestående af:

- Lån & Spars direktion og bestyrelse.
- Lån & Spar Fond, hvor 2 af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse.
- Lån & Spar Fond's bestyrelse, hvor 2 ud af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse.
- Invest Administration A/S, hvor banken ejer 100 % af aktiekapitalen.

Transaktioner med direktion og bestyrelse er beskrevet i note 41, Ledelsens aflønning mv.

Herudover har der kun været transaktioner af uvæsentlig betydning med de nærtstående parter.

47 SELSKABSLOVEN § 55

I henhold til Selskabsloven § 55 kan det oplyses, at følgende aktionærer har anmeldt at eje 5 % eller mere af aktiekapitalen i Lån & Spar Bank A/S:

	Antal aktier	Procent af aktiekapital
LB Forsikring A/S, Farvergade 17, 1463 København K.	400.811	14,79 %
Pensionskasser tilknyttet PKA, Tuborg Boulevard, 2900 Hellerup	293.604	10,83 %
Politiforbundet, Det Særlige Fond, H.C. Andersens Boulevard 38, 1553 København V.	271.000	10,00 %
Danmarks Lærereforening, Vandkunsten 12, 1467 København K.	242.939	8,96 %

48 REGNSKABSMÆSSIG SIKRING

Regnskabsmæssig sikring af nettoinvesteringen i udenlandske enheder

Valutaomregningsrisikoen som følge af nettoinvesteringen i bankens svenske filial er sikret ved indgåelse af valuta-terminsforretninger. Dagsværdien af nettoinvesteringen ultimo 2017 udgør 1.825.522 t.kr. (2016: 1.349.141 t.kr.), mens dagsværdien af sikringsinstrumenterne udgør 1.825.129 t.kr. (2016: 1.349.514 t.kr.).

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

49 NETTORENTE- OG GEBYRINDTÆGTER OG KURSREGULERINGER FORDELT PÅ AKTIVITETER OG GEOGRAFISKE MARKEDER

2017	Danmark	Sverige	I alt
Nettorenteindtægter	364.216	44.456	408.672
Nettogebyrindtægter	345.909	2.569	348.478
Kursreguleringer	21.902	0	21.902
I alt	732.027	47.025	779.052
2016			
Nettorenteindtægter	401.245	38.940	440.185
Nettogebyrindtægter	300.882	2.005	302.887
Kursreguleringer	16.908	0	16.908
I alt	719.035	40.945	759.980

Den forretningsmæssige opdeling af bankens aktiviteter svarer til den geografiske opdeling.

50 SEGMENTOPLYSNINGER, GEOGRAFISK

	Antal ansatte	Omsætning	Resultat før skat	Modtagne offentlige tilskud	Skat
2017					
<i>Danmark</i>					
Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	376	886.458	218.742	0	45.443
Invest Administration A/S, datterselskab af Lån & Spar Bank A/S, Investeringsforvaltningsselskab	7	18.901	9.098	0	2.006
<i>Sverige</i>					
Lån & Spar Sverige, Filial af Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	18	63.283	-3.754	0	-704
2016					
<i>Danmark</i>					
Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	389	867.511	215.172	0	45.899
Invest Administration A/S, datterselskab af Lån & Spar Bank A/S, Investeringsforvaltningsselskab	7	15.666	6.292	0	1.388
<i>Sverige</i>					
Lån & Spar Sverige, Filial af Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	16	62.569	-38.685	0	-8.340

Omsætning er defineret som renteindtægter, gebyr- og provisionsindtægter samt andre driftsindtægter

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)		2017		2016	
51	AFLEDTE FINANSIELLE INSTRUMENTER OPDELT EFTER RESTLØBETID	Nominel værdi	Markeds- værdi netto	Nominel værdi	Markeds- værdi netto
	<i>0–3 mdr.</i>				
	<i>Valutakontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	3.041.293	35.491	3.257.020	15.314
	Terminer/futures, salg	3.041.305	-8.215	3.267.300	-25.527
	<i>3–12 mdr.</i>				
	<i>Valutakontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	790.946	803	618.308	0
	Terminer/futures, salg	791.115	-482	625.530	-7.260
	<i>0–3 mdr.</i>				
	<i>Rentekontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	738.464	919	315.263	3.962
	Terminer/futures, salg	705.562	235	329.012	-3.983
	Markedsværdi	Positiv	Negativ	Positiv	Negativ
	<i>Valutakontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	39.035	2.741	15.314	0
	Terminer/futures, salg	56	8.753	0	32.787
	<i>Rentekontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	1.410	491	3.962	0
	Terminer/futures, salg	881	646	0	3.983
	I alt	41.382	12.631	19.276	36.770
	<i>Gennemsnitlig markedsværdi</i>				
	<i>Valutakontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	19.837	9.048	31.330	0
	Terminer/futures, salg	4.148	9.996	0	26.775
	<i>Rentekontrakter:</i>				
	Terminer/futures, køb	5.827	12.204	3.726	1.364
	Terminer/futures, salg	12.856	4.856	1.710	3.403
	I alt	42.668	36.104	36.766	31.542

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)	2017	2016	2015	2014	2013
52 HOVED- OG NØGLETAL 2013-2017					
Nøgletal er opstillet i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens krav herom.					
Netto rente- og gebyrindtægter	759.768	746.092	683.647	648.715	595.305
Kursreguleringer	21.902	16.908	-5.316	17.393	6.073
Udgifter til personale og administration	531.875	515.660	505.570	453.295	444.555
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	18.649	29.493	8.441	44.314	29.559
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	7.092	4.904	2.330	2.087	2.183
Årets resultat	170.249	138.928	101.327	101.465	71.727
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	12.666.560	11.553.390	10.782.409	8.757.828	8.249.081
Egenkapital i alt	1.345.555	1.193.111	1.078.399	992.136	929.870
Aktiver i alt	19.211.885	16.945.131	15.511.499	13.692.504	12.550.070
Finanstilsynets nøgletalsmodel					
Kapitalprocent	15,8	16,0	15,1	16,3	18,9
Kernekapitalprocent	14,6	14,7	13,8	14,8	16,3
Egenkapitalforrentning før skat (%)	16,9	15,5	12,7	13,8	11,0
Egenkapitalforrentning efter skat (%)	13,4	12,2	9,8	10,6	8,1
Indtjening pr. omkostningskrone	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2
Renterisiko (%)	1,7	1,2	1,7	3,5	1,9
Valutaposition (%)	2,6	1,8	2,9	5,8	7,1
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Udlån i forhold til indlån (%)	74,0	77,1	78,7	73,5	75,8
Udlån i forhold til egenkapital	9,4	9,7	10,0	8,8	8,9
Årets udlånsvækst (%)	9,6	7,2	23,1	6,2	4,7
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet (%)	142,6	126,3	115,9	160,9	160,0
Summen af store eksponeringer (%)	44,5	49,7	53,7	32,6	17,4
Årets nedskrivningsprocent	0,1	0,2	0,1	0,4	0,3
Afkastningsgrad beregnet som forholdet mellem årets resultat og aktiver i alt (%)	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6
Årets resultat pr. aktie (kr.)	63,2	51,5	37,6	37,6	27,3
Indre værdi pr. aktie (kr.)	499,0	442,9	399,9	367,6	344,4
Udbytte pr. aktie (kr.)	10,0	8,0	8,0	8,0	7,0
Børskurs/årets resultat pr. aktie	7,7	8,8	11,0	11,0	10,8
Børskurs/indre værdi pr. aktie	1,0	1,0	1,0	1,1	0,9

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 for Lån & Spar Bank A/S.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed, herunder bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. Årsrapporten er herudover udarbejdet i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af instituttets aktiver og passiver, finansielle stilling pr.

31. december 2017 samt af resultatet af instituttets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som instituttet kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 8. februar 2018

Direktionen

John Christiansen
Adm. direktør

Jesper Schiøler
Bankdirektør

Bestyrelsen

Anders Bondo Christensen
(Formand)

Claus Oxfeldt
(1. næstformand)

Lars Qvistgaard
(2. næstformand)

Jørn Rise Andersen

Grete Christensen

Henrik Horup

Jens Kragh

Lars Wallberg

Helle Bagge Britze

Carsten Mærsk Clausen

Klaus Jespersen

Karsten Poul Jørgensen

Intern revisions erklæringer

TIL AKTIONÆRERNE I LÅN & SPAR BANK A/S

Påtegning om revision af årsregnskabet.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

DEN UDFØRTE REVISION

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017. Årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder de krævede oplysninger i henhold til Lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 8. februar 2018

Jan Møiniche
Revisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

TIL AKTIONÆRERNE I LÅN & SPAR BANK A/S

Påtegning om revision af årsregnskabet.

KONKLUSION

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokol til revisionsudvalget og bestyrelsen.

GRUNDLAG FOR KONKLUSION

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser, som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Vi blev første gang valgt som revisor for Lån & Spar Bank A/S den 11. marts 2013 for regnskabsåret 2013. Vi er blevet genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på fem år frem til og med regnskabsåret 2017.

CENTRALE FORHOLD VED REVISIONEN

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN

Fastlæggelsen af nedskrivningsbehovet på udlån er forbundet med skøn og vurderinger. Som følge af væsentligheden er revision af nedskrivninger på udlån et centralt forhold ved revisionen.

Udlån udgør 12.666,6 mio. kr., og nedskrivninger på udlån udgør 98,0 mio. kr. pr. 31. december 2017.

Principperne for opgørelse af nedskrivningsbehovet er beskrevet i anvendt regnskabspraksis, og ledelsen har nærmere beskrevet håndteringen af kreditrisici samt vurdering af nedskrivningsbehovet i note 2.2.

Vi har vurderet, at følgende områder er de mest skønsmæssige og har krævet en øget opmærksomhed ved revisionen:

- Vurdering af, om der på udlån er objektive indikationer på værdiforringelse
- Værdiansættelse af sikkerheder, som indgår i opgørelsen af nedskrivningsbehovet
- Ledelsesmæssige tillæg
- Opgørelse af- og beskrivelser om nedskrivninger pr. 1. januar 2018 i henhold til de nye regler som oplyst i note 1.

FORHOLDET ER BEHANDLET SÅLEDES I REVISIONEN

Vi har revideret måling af udlån, herunder de foretagne nedskrivninger på udlån. Vores revision har omfattet en gennemgang af relevante forretningsgange, test af kontroller og analyse af størrelsen af nedskrivningerne.

Vores revisionshandling har desuden omfattet:

- Test af selskabets interne kontroller for identifikation af udlån, hvor der er indikation for risiko på tab.
- Udfordring af de anvendte metodikker for de statistiske modeller og områder, som kræver skøn, baseret på vores kendskab til og erfaring med sektoren, herunder en gennemgang af ændringer i forhold til sidste år.
- Vurdering af ændringerne i forudsætningerne for de områder, som kræver skøn, imod tendenser i sektoren samt historiske observationer.
- Risikobaseret test af engagementer for at sikre, at der sker rettidig identifikation af udlån, hvorpå der er objektive indikationer på værdiforringelse, herunder at der er foretaget korrekt nedskrivning herpå.
- Indhentelse af revisionsbevis for ledelsesmæssige tillæg.
- Gennemgang af forudsætninger, opgørelse og beskrivelser for overgangen til nedskrivninger efter nye regler pr. 1. januar 2018 som oplyst i note 1.

Ved det udførte arbejde har vi ikke identificeret væsentlige svagheder i selskabets overordnede metoder for overvågningen af risikoen for tab på udlån, og det er vores vurdering, at ledelsens væsentligste forudsætninger for de udøvede regnskabsmæssige skøn og vurderinger ligger inden for regnskabsreglerne.

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til Lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

LEDELSENS ANSVAR FOR ÅRSREGNSKABET

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

REVISORS ANSVAR FOR REVISIONEN AF ÅRSREGNSKABET

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.

- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af årsregnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller

øvrige regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

København, den 8. februar 2018

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Henrik Wellejus
Statsautoriseret revisor
MNE-nr. 24807

Christian Dalmose Pedersen
Statsautoriseret revisor
MNE-nr. 24730

Repræsentantskab

Lisa Herold Ferbing, Forbundsformand - Formand
Dorte Lange, Næstformand - Næstformand
Leif Søndergaard, Magister
Christian Smedegaard, Seniorkonsulent
Steen Holse Andersen, Direktør
Kim Østerbye, Forbundsformand
Peter Nielsen, Sektionsdirektør, Økonomi
Paul Brüniche-Olsen, Direktør
Ivan Jespersen, Sekretariatsleder
John Rasmussen, Direktør
Annette Nordstrøm Hansen, Formand
Bo Holmsgaard, Sekretariatschef
Kim Simonsen, Forbundsformand
Anne Mette Toftegaard, Administrerende direktør
Bente Ystrøm, Økonomi- og driftschef
Dorte Steenberg, 2. næstformand
H.C. Drewsen, Fondschef
Jesper Korsgaard Hansen, Formand
Claus Peter Hartmann, Næstformand
Niels Hedeager, Forhandlingsudvalgsmedlem
Camilla Noelle Rathcke, Formand
Finn Borgquist, Direktør
Peter Damgaard Jensen, Administrerende direktør
Vibeke Westh, Kredsformand
Hanne Pontoppidan, Formand
Kirsten Andersen, Forbundshovedkasserer
Ove Brandstrup-Andersen, Investmentmanager
Else Nyvang, Medlemsdirektør
Lone Clausen, Næstformand
Jørgen Jensen, Forhandlingsudvalgsmedlem
Anni Pilgaard, 1. næstformand
Jan Kamp Justesen, Direktør
Steen Vedsted Sørensen, Økonomichef
Gordon Ørskov Madsen, Lærer
Preben Steenholdt Pedersen, Forbunds-næstformand
Leif Jensen, Forbundsformand
Jørgen Olsen, Forhandlingsudvalgsmedlem
Juliane Marie Neiiendam, Civilingeniør
Finn H. Bengtsen, Sekretariatschef
Niels Tønning, Formand

Lasse Bjerg Jørgensen, Hovedkasserer
Christina Durinck, Formand
Morten Malle, Investeringsdirektør
Mogens Heggelund, Foreningsformand
Michael Budolfson, Næstformand
Soli Preuthun, Investeringschef
Kristoffer Fabricius Birch, Aktiechef
Mikkel Channo Jessen, Formand
Charlotte Møller, Direktør
Jytte Osbæck Rasmussen, Forretningsfører
Ole Løndal
Carl Johan G. Gaunitz, Kustode

Lokalråd

ESBJERG LOKALRÅD

Susanne B. Jensen, Togfører
Kenneth Nielsen, Kredsformand
Niels Hedeager, Foreningsformand
Søren Brinch-Fischer, Lektor
Hanne Madsen, Kontorfuldmægtig
Allan Christensen, Postbud
Per G. Jacobsen, Foreningsnæstformand
Birgit Kjærside Storm, Civilingeniør
Jytte Pharaon-Bonde, Kreds næstformand
Karsten Munk Nielsen, Næstformand
Finn Markussen, Faglærer
Anne Nissen, Kredsbestyrelsesmedlem

HILLERØD LOKALRÅD

Sonny Person, Politiassistent
Merete Svalgaard Knuhtsen, Kredskasserer
Alice Linning, Regionsformand
Preben Buchholtz Hansen
Mette Sofie Haulrich, Kreds næstformand
Preben S. Pedersen, Forbunds næstformand

KOLDING LOKALRÅD

Anders Petersen, Kredsformand
Karsten Hansen, Regionschef
Rikke Vagn-Hansen, Kredsformand
Carsten Weber Hansen, Foreningsformand
Jørgen Jessen, Lektor
John Christiansen, Kredsformand
Ulrik Mosekjær, Seniorsergent
Errol Vium Vestergaard, Lokomotivfører
Carl D. Petersen, Banemester
Niels Thisted Mørk, Foreningsnæstformand
Brian Skorrup Christensen, Politiassistent
Morten Hartvig Petersen, Kreds næstformand
Hanne Flach, Lektor

ODENSE LOKALRÅD

Steffen Dagaard, Foreningsformand
Jane Vagner Pedersen, Kredsformand
Kurt Bønnelykke, Foreningsnæstformand
Anne-Mette Kæseler Jensen, Kredsformand
Hans Hansen, Lektor
John Seier Petersen, Seniorsergent
Karsten Boye Rasmussen, Lektor
Gitte Bech Larsen, Tillidsrepræsentant
Jytte Margrethe Kristensen, Kreds næstformand
Frede Skaaning, Togfører
Niels Henrik Nielsen, Togfører
Line Gessø Storm Hansen, Kreds næstformand
Jesper Christensen, Politiassistent

ROSILDE LOKALRÅD

Mogens Heggelund, Foreningsformand
Peter Hansen, Formand
Lars Bonde Eriksen, Formand
Jørn Nielsen, Orlogskaptajn
Nils Kristian Håkansson, Kreds næstformand
Kirsten Andersen, Forbundshovedkasserer
Ivan Lilleeng, Civilingeniør

AALBORG LOKALRÅD

Jytte Wester, Kredsformand
Stanley Harding Simonsen, Foreningsnæstformand
Arne Haugaard, Tidl. formand
Ole K. Hansen, Togfører
Poul Buus, Foreningsnæstformand
Hugo Nielsen, Seniorsergent
Jan Sørensen, Overmekaniker
Helle Kjærager Kanstrup, Kreds næstformand
Lisa Wieweg Rosendahl
Lars Busk Fjølsted Hansen, Kredsformand
Søren Kogsbøll, Lektor
Leif Primdal, Lærer
Lars Munkholm, Major
Malene Krogh Lundsby, Civilingeniør

AARHUS LOKALRÅD

Claus Peter Hartmann, Næstformand

Peter Hansen, Fuldmægtig, cand. scient. pol

Jesper Weber Skorstengaard, Kredsformand

Ole Bjerre Martinussen, Kredsformand

Bjarne Pedersen, Sikringsmester

Leon Sørensen, Fællestillidsrepræsentant

Anita Frank, Foreningskasserer

Benny Jepsen, Mekaniker

Heino Kegel, Foreningsformand

Peter Ølgaard, Faglærer

Niels Flaathen Jacobsen, Lokomotivfører

Christina Kiær, Ingeniør

Gert Petersen, Kreds næstformand

Det er vigtigt for Lån & Spar, at ledelsen af banken tager udgangspunkt i kundernes behov. Det kommer også til udtryk i ledelsesmodellen, hvor repræsentantskabet fører tilsyn med ledelsen, ligesom der i alle rådgivningscentre uden for Hovedstadsområdet er etableret lokalråd, som støtter banken og videreformidler opfattelsen af banken i lokalområdet til rådgivningscenterets leder.

Lån & Spar Bank A/S
Højbro Plads 9-11
1200 København K
CVR-nr.: 13538530